② T930

MAANDSTATISTIEK

Werkgelegenheid en vacatures

Arbeidsvoorwaarden

Sociaal-Economische Maandstatistiek

februari 1999

Inkomen en vermogen

Lonen en loonkosten

Consumptie en sparen

Beroepsbevolking en werkloosheid

Uitkeringen

Vakbeweging

1899 1999 *cijfers voor iedereen*

Centraal Bureau voor de Statistiek

Sociaal-Economische Maandstatistiek

Jaargang 16 – februari 1999

C.B.S.
10 MAART 1999
Bibliotheek Voorburg

1899 1999 cijfers voor iedereen
Centraal Bureau voor de Statistiek

Voorburg/Heerlen, 1999

Voorburg

Bezoekadres:
Prinses Beatrixlaan 428

Postadres:
Postbus 4000
2270 JM Voorburg

Telefoon: (070) 337 38 00
Fax: (070) 337 74 29

Internet:
http://www.cbs.nl

Heerlen

Bezoekadres:
Kloosterweg 1

Postadres:
Postbus 4481
6401 CZ Heerlen

Telefoon: (045) 570 60 00
Fax: (045) 572 74 40

De infogroepen van het CBS

Infoservice is het centrale informatiepunt voor algemene voorlichting over het CBS en zijn producten; geeft aankoopadviezen; draagt zorg voor de beantwoording van vragen die over verschillende terreinen gaan; geeft antwoord op gestelde vragen over andere onderwerpen dan hieronder vermeld zijn.

Infogroep	**Telefoon**	**Fax**	**E-mail**
Infoservice	(045) 570 70 70	(045) 570 62 68	infoserv@cbs.nl
Arbeid en Lonen	(070) 337 58 50	(070) 337 59 94	infosec@cbs.nl
Bedrijven (aantal)	(045) 570 79 37	(045) 570 62 66	infogwm@cbs.nl
Bevolking	(070) 337 58 30	(070) 337 59 87	infosbv@cbs.nl
Bibliotheek	(070) 337 51 51	(070) 337 59 84	infobibliotheek@cbs.nl
Bouw	(070) 337 42 41	(070) 337 59 75	infolbn@cbs.nl
Conjunctuur en Regio	(070) 337 38 00	(070) 337 59 81	infopcr@cbs.nl
Consumentenprijsindex (inflatie)	(070) 337 58 09	(070) 337 59 94	infosec@cbs.nl
Cultuur, Toerisme en Recreatie	(070) 337 58 67	(070) 337 59 96	infokcr@cbs.nl
Eurostat Data Shop	(070) 337 49 00	(070) 337 59 84	datashop@cbs.nl
Financiële Markten	(070) 337 45 67	(070) 337 59 77	infohfo@cbs.nl
Gezondheid en Welzijn	(070) 337 58 64	(070) 337 59 79	infokgw@cbs.nl
Industrie	(045) 570 76 17	(045) 570 62 77	infolin@cbs.nl
Inkomen, Vermogen en Koopkracht	(045) 570 75 23	(045) 570 62 72	infosiv@cbs.nl
Internationale Handel	(045) 570 79 17	(045) 570 66 75	infohih@cbs.nl
Landbouw	(070) 337 58 03	(070) 337 59 51	infollb@cbs.nl
Milieu	(070) 337 58 96	(070) 337 59 76	infolmi@cbs.nl
Nationale Rekeningen	(070) 337 58 76	(070) 337 59 81	infopni@cbs.nl
Onderwijs	(070) 337 53 45	(070) 337 59 78	infosoz@cbs.nl
Overheid	(070) 337 58 99	(070) 337 59 80	infokov@cbs.nl
Rechtsbescherming en Veiligheid	(070) 337 58 66	(070) 337 59 79	infokrv@cbs.nl

Verklaring der tekens

.	= gegevens ontbreken
*	= voorlopig cijfer
x	= geheim
–	= nihil
–	= (indien voorkomend tussen twee getallen) tot en met
0 (0,0)	= het getal is minder dan de helft van de gekozen eenheid
niets (blank)	= een cijfer kan op logische gronden niet voorkomen
1998–1999	= 1998 tot en met 1999
1998/1999	= het gemiddelde over de jaren 1998 tot en met 1999
1998/'99	= oogstjaar, boekjaar, schooljaar enz., beginnend in 1998 en eindigend in 1999
1988/'89–1998/'99	= boekjaar enzovoort, 1988/'89 tot en met 1998/'99

In geval van afronding kan het voorkomen, dat de som van de aantallen afwijkt van het totaal. Verbeterde cijfers in de staten en tabellen zijn niet als zodanig gekenmerkt.

De Sociaal-economische maandstatistiek wordt samengesteld door de divisie Sociaal-economische statistieken

Inlichtingennummers:

Beroepsbevolking en werkloosheid
(045) 570 72 51 / (045) 570 72 60

Werkgelegenheid, vacatures, collectieve arbeidsvoorwaarden, lonen en loonkosten
(070) 337 58 50

Vakverenigingen
(070) 337 54 19

Sociale zekerheid
(070) 337 54 12

Inkomen en vermogen
(045) 570 75 23 / (045) 570 75 20

Consumentenprijzen
(070) 337 58 09

Consumptie
(045) 570 74 87

Sparen
(070) 337 58 50

© Centraal Bureau voor de Statistiek,
Voorburg / Heerlen, 1999
Bronvermelding is verplicht.
Verveelvoudiging voor eigen gebruik of intern gebruik is toegestaan.

Bestelinformatie

Verkrijgbaar bij het CBS, sector PMV,
Postbus 4481, 6401 CZ Heerlen
Tel. (045) 570 79 70.
Abonnementsprijs: f 210,00
Prijs per los nummer: f 25,00
Prijzen excl. administratie- en verzendkosten
Kengetal: V-4/1999
ISSN 0168-549X

Centraal Bureau voor de Statistiek

Inhoud

1. Berichten en artikelen 5
Persberichten 7
Kroniek 16
Werknemers die het minimumloon verdienen 1969–1997 18

2. Tabellen 37
2.0 Kerncijfers 39
2.1 Beroepsbevolking en werkloosheid 41
2.2 Werkgelegenheid en vacatures
2.3 Collectieve arbeidsvoorwaarden en vakverenigingen 43
2.4 Lonen en loonkosten
2.5 Sociale zekerheid 48
2.6 Inkomen en vermogen
2.7 Consumptie en sparen 51
2.8 Internationaal 56

Eerder verschenen 57

Contents

1. Communications and articles 5
Press releases 7
Chronicle 16
Minimum wage earners, 1969–1997 18

2. Tables 37
2.0 Key-figures 39
2.1 Labour force and unemployment 41
2.2 Employment and vacancies
2.3 Collective regulations of labour conditions and labour unions 43
2.4 Wages and labour costs
2.5 Social security 48
2.6 Income and wealth
2.7 Consumption and saving 51
2.8 International 56

Previously published 57

Consumentenprijsindex december 1998 *(15 januari 1999)*

In december 1998 waren de consumentenprijzen in Nederland gemiddeld 1,7 procent hoger dan een jaar geleden. Dit blijkt uit cijfers van het CBS. Ten opzichte van november zijn de prijzen met 0,3 procent gedaald. Vooral de prijzen van kleding en schoeisel daalden. De prijzen van voedingsmiddelen stegen.
Gemiddeld over het gehele jaar 1998 lag het prijsniveau voor de consumenten 2,0 procent hoger dan het gemiddelde van 1997. In 1997 was de gemiddelde inflatie nog 2,2 procent.

1. Berichten en artikelen

Inflatie in december 1,7 procent

Gemiddeld lagen de consumentenprijzen in december 1,7 procent hoger dan een jaar eerder. Daarmee is de inflatie nu een half jaar lang niet meer boven de 2 procent geweest. In de eerste helft van 1998 kwam het inflatiecijfer in Nederland gemiddeld uit op 2,2 procent, in de tweede helft op gemiddeld 1,8 procent.

Consumentenprijzen in december 0,3 procent gedaald

Tussen november en december 1998 zijn de consumentenprijzen gemiddeld met 0,3% gedaald. Vooral kleding en schoeisel werden goedkoper. Ook in eerdere jaren daalden de prijzen van kleding en schoeisel in december, maar minder sterk dan vorig jaar. In december daalden verder onder andere de posttarieven en de prijzen van benzine en dieselolie.
Voedingsmiddelen werden in december weer duurder. Vooral aardappelen en verse groenten stegen sterk in prijs. De aardappelen waren in december bijna twee keer zo duur als een jaar daarvoor. Verder werden onder andere prijsstijgingen gemeten bij hotels, cafés en restaurants, en voor bloemen en planten.

Gemiddeld in 1998: inflatie 2,0 procent

Over het gehele jaar 1998 kwam het inflatiecijfer uit op gemiddeld 2,0 procent. In 1996 en 1997 was dat respectievelijk 2,0 en 2,2 procent. Voedingsmiddelen en alcoholvrije dranken waren in 1998 gemiddeld 2,2 procent duurder dan in 1997. Dat is een hogere prijsstijging dan in de vorige jaren. Vooral groenten en aardappelen, en vis waren in 1998 aanzienlijk duurder dan het jaar daarvoor. Tabaksproducten waren in 1998 net als in vorige jaren aanzienlijk duurder dan in het jaar daarvoor, namelijk 5,6 procent. Kleding en schoeisel waren in 1998, ondanks de prijsdaling in december, gemiddeld 2,6 procent duurder dan in 1997. Het is voor het eerst sinds 1986 dat de prijsstijging van kleding en schoeisel uitging boven het gemiddelde totale inflatiecijfer. De kosten van huisvesting, water, elektriciteit en gas waren in 1998 gemiddeld 3,1 procent hoger dan in 1997. Een jaar eerder was deze stijging nog 4,5 procent. Aan deze afname van de prijsstijging draagt naast een lagere huurstijging vooral de beperkte stijging van de energiekosten bij. De kosten voor vervoer stegen in 1998 gemiddeld met slechts 0,3 procent. Binnen de totale categorie vervoer werd het gebruik van privévoertuigen goedkoper, door de lagere prijs van autobrandstoffen. Vervoersdiensten (vooral openbaar vervoer) waren daarentegen 2,6 procent duurder dan in 1997.
De inflatie werd vorig jaar vooral beperkt door de lage energieprijzen. De prijs van elektriciteit, gas en andere brandstoffen voor de woning steeg in 1998 met 0,7 procent ten opzichte van het jaar daarvoor, tegen 7,3 en 9,3 procent in de jaren 1996 en 1997. Autobrandstoffen waren in 1998 gemiddeld 2 procent goedkoper dan in 1997. In 1996 en 1997 waren zij gemiddeld 6 procent per jaar duurder geworden.

Afgeleide consumentenprijsindex

In de afgeleide prijsindex van het CBS is het effect van veranderingen in de tarieven van de kostprijsverhogende (zgn. indirecte) belastingen en consumptiegebonden belastingen uit de prijsontwikkeling [illegible] met december 1997 was de afgeleide index [illegible] in december 1998 met 1,5 procent gestegen. Gemiddeld over het jaar 1998 lag de afgeleide index 1,7 procent hoger dan in 1997. Van de totale inflatie van 2,0 procent kan dus 0,3 punt worden toegeschreven aan de beide genoemde categorieën van belastingen.

Geharmoniseerde consumentenprijsindex

Het CBS stelt sinds maart 1997 naast de nationale consumentenprijsindex, ten behoeve van de Europese Unie (EU) ook de geharmoniseerde consumentenprijsindex van Nederland samen. De geharmoniseerde index dient voor vergelijkingen binnen de Europese Unie, maar geeft een minder volledig beeld dan de nationale index.
De geharmoniseerde index voor Nederland kwam in december uit op 104,1. Dat is een daling ten opzichte van november met 0,4 procent. Vergeleken met december 1997 is de index gestegen met 1,5 procent.
Ook in november 1998 was de stijging van de geharmoniseerde index ten opzichte van een jaar eerder 1,5 procent. Het overeenkomstige cijfer voor de totale groep van 11 landen die deelnemen aan de Euro, was 0,9 procent. De inflatie in Nederland lag dus ongeveer een half punt boven het 'Euroland'-gemiddelde. Dit geldt, afgezien van incidentele fluctuaties, al vanaf medio 1997.

Technische toelichting

De consumentenprijsindices geven het prijsverloop weer van een pakket goederen en diensten, zoals dit in 1995 gemiddeld werd aangeschaft door huishoudens in Nederland. De gemiddelde prijsverandering heeft betrekking op het consumptiepakket van alle huishoudens.
De geharmoniseerde indices dienen speciaal voor het vergelijken van de inflatie tussen de lidstaten van de Europese Unie. Zie hiervoor ook de persmededeling 'Geharmoniseerde Index van Consumentenprijzen' van 5 maart 1997.
Het belangrijkste verschil tussen de geharmoniseerde index en de nationale consumentenprijsindex betreft de consumptiepakketten waarop zij betrekking hebben. Wonen in een eigen huis (huurwaarde), consumptiegebonden belastingen (onroerende-zaakbelasting, motorrijtuigenbelasting e.d.), uitgaven in het buitenland, contributies en collegegelden worden bijvoorbeeld wel meegenomen in de nationale index, maar niet in de geharmoniseerde.
De consumentenprijsindex voor de monetaire unie (EURO-11, CPIMU) geeft de gemiddelde prijsontwikkeling weer in de 11 landen die met ingang van 1 januari 1999 meedoen in de Economische en Monetaire Unie.
De EURO-15 geeft de gemiddelde prijsontwikkeling weer van de 15 lidstaten van de Europese Unie.

Persberichten

Consumentenprijsindex december 1998 *(15 januari 1999)*

In december 1998 waren de consumentenprijzen in Nederland gemiddeld 1,7 procent hoger dan een jaar geleden. Dit blijkt uit cijfers van het CBS. Ten opzichte van november zijn de prijzen met 0,3 procent gedaald. Vooral de prijzen van kleding en schoeisel daalden. De prijzen van voedingsmiddelen stegen.
Gemiddeld over het gehele jaar 1998 lag het prijsniveau voor de consumenten 2,0 procent hoger dan het gemiddelde van 1997. In 1997 was de gemiddelde inflatie nog 2,2 procent.

Inflatie in december 1,7 procent

Gemiddeld lagen de consumentenprijzen in december 1,7 procent hoger dan een jaar eerder. Daarmee is de inflatie nu een half jaar lang niet meer boven de 2 procent geweest. In de eerste helft van 1998 kwam het inflatiecijfer in Nederland gemiddeld uit op 2,2 procent, in de tweede helft op gemiddeld 1,8 procent.

Consumentenprijzen in december 0,3 procent gedaald

Tussen november en december 1998 zijn de consumentenprijzen gemiddeld met 0,3% gedaald. Vooral kleding en schoeisel werden goedkoper. Ook in eerdere jaren daalden de prijzen van kleding en schoeisel in december, maar minder sterk dan vorig jaar. In december daalden verder onder andere de posttarieven en de prijzen van benzine en dieselolie.
Voedingsmiddelen werden in december weer duurder. Vooral aardappelen en verse groenten stegen sterk in prijs. De aardappelen waren in december bijna twee keer zo duur als een jaar daarvoor. Verder werden onder andere prijsstijgingen gemeten bij hotels, cafés en restaurants, en voor bloemen en planten.

Gemiddeld in 1998: inflatie 2,0 procent

Over het gehele jaar 1998 kwam het inflatiecijfer uit op gemiddeld 2,0 procent. In 1996 en 1997 was dat respectievelijk 2,0 en 2,2 procent. Voedingsmiddelen en alcoholvrije dranken waren in 1998 gemiddeld 2,2 procent duurder dan in 1997. Dat is een hogere prijsstijging dan in de vorige jaren. Vooral groenten en aardappelen, en vis waren in 1998 aanzienlijk duurder dan het jaar daarvoor. Tabaksproducten waren in 1998 net als in vorige jaren aanzienlijk duurder dan in het jaar daarvoor, namelijk 5,6 procent. Kleding en schoeisel waren in 1998, ondanks de prijsdaling in december, gemiddeld 2,8 procent duurder dan in 1997. Het is voor het eerst sinds 1986 dat de prijsstijging van kleding en schoeisel uitging boven het gemiddelde totale inflatiecijfer. De kosten van huisvesting, water, elektriciteit en gas waren in 1998 gemiddeld 3,1 procent hoger dan in 1997. Een jaar eerder was deze stijging nog 4,5 procent. Aan deze afname van de prijsstijging draagt naast een lagere huurstijging vooral de beperkte stijging van de energiekosten bij. De kosten voor vervoer stegen in 1998 gemiddeld met slechts 0,3 procent. Binnen de totale categorie vervoer werd het gebruik van privévoertuigen goedkoper, door de lagere prijs van autobrandstoffen. Vervoersdiensten (vooral openbaar vervoer) waren daarentegen 2,6 procent duurder dan in 1997.
De inflatie werd vorig jaar vooral beperkt door de lage energieprijzen. De prijs van elektriciteit, gas en andere brandstoffen voor de woning steeg in 1998 met 0,7 procent ten opzichte van het jaar daarvoor, tegen 7,3 en 9,3 procent in de jaren 1996 en 1997. Autobrandstoffen waren in 1998 gemiddeld 2 procent goedkoper dan in 1997. In 1996 en 1997 waren zij gemiddeld 6 procent per jaar duurder geworden.

Afgeleide consumentenprijsindex

In de afgeleide prijsindex van het CBS is het effect van veranderingen in de tarieven van de kostprijsverhogende (zgn. indirecte) belastingen en consumptiegebonden belastingen uit de prijsontwikkeling geëlimineerd. Vergeleken met december 1997 was de afgeleide index voor alle huishoudens in december 1998 met 1,5 procent gestegen. Gemiddeld over het jaar 1998 lag de afgeleide index 1,7 procent hoger dan in 1997. Van de totale inflatie van 2,0 procent kan dus 0,3 punt worden toegeschreven aan de beide genoemde categorieën van belastingen.

Geharmoniseerde consumentenprijsindex

Het CBS stelt sinds maart 1997 naast de nationale consumentenprijsindex, ten behoeve van de Europese Unie (EU) ook de geharmoniseerde consumentenprijsindex van Nederland samen. De geharmoniseerde index dient voor vergelijkingen binnen de Europese Unie, maar geeft een minder volledig beeld dan de nationale index. De geharmoniseerde index voor Nederland kwam in december uit op 104,1. Dat is een daling ten opzichte van november met 0,4 procent. Vergeleken met december 1997 is de index gestegen met 1,5 procent.
Ook in november 1998 was de stijging van de geharmoniseerde index ten opzichte van een jaar eerder 1,5 procent. Het overeenkomstige cijfer voor de totale groep van 11 landen die deelnemen aan de Euro, was 0,9 procent. De inflatie in Nederland lag dus ongeveer een half punt boven het 'Euroland'-gemiddelde. Dit geldt, afgezien van incidentele fluctuaties, al vanaf medio 1997.

Technische toelichting

De consumentenprijsindices geven het prijsverloop weer van een pakket goederen en diensten, zoals dit in 1995 gemiddeld werd aangeschaft door huishoudens in Nederland. De gemiddelde prijsverandering heeft betrekking op het consumptiepakket van alle huishoudens.
De geharmoniseerde indices dienen speciaal voor het vergelijken van de inflatie tussen de lidstaten van de Europese Unie. Zie hiervoor ook de persmededeling 'Geharmoniseerde Index van Consumentenprijzen' van 5 maart 1997.
Het belangrijkste verschil tussen de geharmoniseerde index en de nationale consumentenprijsindex betreft de consumptiepakketten waarop zij betrekking hebben. Wonen in een eigen huis (huurwaarde), consumptiegebonden belastingen (onroerende-zaakbelasting, motorrijtuigenbelasting e.d.), uitgaven in het buitenland, contributies en collegegelden worden bijvoorbeeld wel meegenomen in de nationale index, maar niet in de geharmoniseerde.
De consumentenprijsindex voor de monetaire unie (EURO-11, CPIMU) geeft de gemiddelde prijsontwikkeling weer in de 11 landen die met ingang van 1 januari 1999 meedoen in de Economische en Monetaire Unie.
De EURO-15 geeft de gemiddelde prijsontwikkeling weer van de 15 lidstaten van de Europese Unie.

Tabel 1
Consumentenprijsindex, alle huishoudens
Procentuele verandering t.o.v. de overeenkomstige maand uit het voorgaande jaar

		Totaal	Afgeleid
		%	
januari	1997	2,2	2,0
februari		2,0	1,8
maart		1,8	1,6
april		1,6	1,4
mei		2,2	1,8
juni		2,0	1,7
juli		2,1	1,8
augustus		2,6	2,3
september		2,4	2,3
oktober		2,3	2,2
november		2,5	2,3
december		2,3	2,1
januari	1998	1,8	1,6
februari		2,2	2,0
maart		2,3	2,1
april		2,4	2,2
mei		2,0	1,9
juni		2,2	2,0
juli		2,0	1,8
augustus		1,7	1,5
september		1,7	1,4
oktober		1,9	1,6
november		1,7	1,5
december		1,7*	1,5*

Tabel 2
Consumentenprijsindex, alle huishoudens [1)]

Artikelnaam	Wegings-factor	1998 nov.	1998 dec.*	Procentuele verandering
		1995=100		*%*
TOTAAL BESTEDINGEN	100 000	107,2	106,9	–0,3
VOEDINGSM. EN ALCOHOLVRIJE DRANKEN	13 726	104,2	105,0	0,8
Voedingsmiddelen	12 414	104,6	105,5	0,9
Brood en granen	2 324	103,1	103,0	–0,1
Vlees	2 911	103,2	103,3	0,1
Vis	313	108,6	109,1	0,5
Melk, kaas en eieren	2 120	102,0	102,2	0,2
Oliën en vetten	361	102,0	101,4	–0,6
Fruit	986	107,6	107,6	0,0
Groenten, incl. aardappelen e.d.	1 446	112,4	119,3	6,1
Suiker en andere zoetwaren	881	100,9	100,9	0,0
Voedingsmiddelen n.e.g.	1 072	106,0	106,5	0,5
Alcoholvrije dranken	1 312	100,3	100,5	0,2
Koffie, thee en cacao	568	95,7	95,0	–0,7
Mineraalwater, frisdranken e.d.	744	103,9	104,7	0,8
ALCOHOLHOUDENDE DRANKEN EN TABAK	3 980	110,0	110,0	0,0
Alcoholhoudende dranken	1 923	101,8	101,9	0,1
Tabak	2 057	117,6	117,6	0,0
KLEDING EN SCHOEISEL	6 121	109,6	103,0	–6,0
Kleding en kledingstoffen	4 995	109,5	102,8	–6,1
Schoeisel en schoenreparaties	1 126	109,9	104,0	–5,4
HUISVESTING, WATER, ELEKTRICITEIT, GAS	26 832	113,9	113,9	0,0
Huisvesting	20 422	114,1	114,1	0,0
Normaal onderhoud en reparatie woning	1 623	107,2	107,2	0,0
Overige diensten i.v.m. woning	839	111,6	111,6	0,0
Elektriciteit, gas e.a. brandstoffen	3 948	116,5	116,5	0,0
STOFFERING, HUISHOUDELIJKE APPARATEN	7 959	102,1	102,2	0,1
Meubelen, stoffering en decoratie	3 368	102,5	102,4	–0,1
Huishoudtextiel	931	101,7	101,9	0,2
Verwarmingsapp., kookapp., koelkasten	904	94,8	94,5	–0,3
Vaat- en glaswerk en huishoudelijke app.	470	103,0	103,1	0,1
Gereedschappen en werktuigen voor huis	430	100,7	100,8	0,1
Dagelijks woningonderhoud	1 856	105,2	105,7	0,5
GEZONDHEID	544	104,3	104,2	–0,1
VERVOER	10 707	103,2	102,6	–0,6
Aankoop voertuigen	4 211	98,9	98,6	–0,3
Gebruik van privé-voertuigen	4 784	105,7	104,7	–0,9
Vervoersdiensten	1 712	106,7	106,8	0,1
COMMUNICATIE	1 862	111,7	109,9	–1,6
RECREATIE EN CULTUUR	11 329	102,2	102,5	0,3
Apparaten, toebehoren incl. reparatie	4 744	93,2	93,8	0,6
Recreatie en cultuur	3 092	110,4	110,5	0,1
Kranten, boeken en schrijfwaren	2 150	109,1	109,2	0,1
Pakketreizen	1 343	103,8	104,2	0,4
ONDERWIJS	376	109,4	109,4	0,0
HOTELS, CAFÉS EN RESTAURANTS	5 521	106,8	107,5	0,7
Restaurants, cafés en kantines	4 387	107,5	107,8	0,3
Accommodatie	1 134	104,0	106,1	2,0
DIVERSE GOEDEREN EN DIENSTEN	6 293	102,8	103,0	0,2
Lichaamsverzorging	1 980	105,9	106,4	0,5
Artikelen voor persoonlijk gebruik n.e.g.	891	98,9	98,8	–0,1
Verzekering	2 486	101,2	101,2	0,0
Bankdiensten n.e.g.	31	99,1	99,1	0,0
Andere diensten n.e.g.	905	104,5	104,5	0,0
CONSUMPTIE GEBONDEN BELASTING EN OVERH.DIENSTEN	4 750	107,4	107,4	0,0
Consumptiegebonden belastingen	3 785	105,6	105,6	0,0
Overheidsdiensten	965	114,6	114,6	0,0

[1)] De prijsindexcijfers geven het verloop weer van een pakket goederen en diensten, zoals dit in 1995 gemiddeld werd aangeschaft door huishoudens in Nederland.

* Voorlopig cijfer.

Tabel 3
Consumentenprijsindex, alle huishoudens

	jan.	febr.	maart	april	mei	juni	juli	aug.	sept.	okt.	nov.	dec.	jaar
	1995=100												
1996	100,6	101,0	102,0	102,3	102,0	101,6	101,9	101,7	102,7	102,9	102,8	102,7	102,0
1997	102,8	103,0	103,8	103,9	104,2	103,6	104,0	104,3	105,2	105,3	105,4	105,1	104,2
1998	104,7	105,3	106,2	106,4	106,3	105,9	106,1	106,1	107,0	107,3	107,2	106,9*	106,3*

Tabel 4
Consumentenprijsindex alle huishoudens, afgeleid

	jan.	febr.	maart	april	mei	juni	juli	aug.	sept.	okt.	nov.	dec.	jaar
	1995=100												
1996	99,9	100,3	101,2	101,5	101,3	100,9	101,2	101,0	102,0	102,2	102,1	102,0	101,3
1997	101,9	102,1	102,8	102,9	103,1	102,6	103,0	103,3	104,3	104,4	104,4	104,1	103,3
1998	103,5	104,1	105,0	105,2	105,1	104,7	104,9	104,9	105,8	106,1	106,0	105,7*	105,1*

Tabel 5
Consumentenprijsindex, werknemersgezinnen met laag inkomen

	jan.	febr.	maart	april	mei	juni	juli	aug.	sept.	okt.	nov.	dec.	jaar
	1995=100												
1996	100,6	100,9	101,9	102,2	101,9	101,5	101,8	101,6	102,5	102,8	102,6	102,5	101,9
1997	102,7	102,9	103,7	103,8	104,0	103,5	103,9	104,1	105,0	105,1	105,2	104,9	104,1
1998	104,6	105,2	106,0	106,3	106,2	105,7	105,9	105,9	106,8	107,0	107,0	106,7*	106,1*

Tabel 6
Consumentenprijsindex, werknemersgezinnen met laag inkomen, afgeleid

	jan.	febr.	maart	april	mei	juni	juli	aug.	sept.	okt.	nov.	dec.	jaar
	1995=100												
1996	99,9	100,2	101,2	101,5	101,2	100,8	101,1	100,9	101,8	102,1	101,9	101,9	101,2
1997	101,8	102,0	102,7	102,8	103,0	102,5	102,9	103,2	104,1	104,2	104,3	104,0	103,1
1998	103,4	104,0	104,8	105,1	105,0	104,5	104,7	104,7	105,6	105,9	105,8	105,5*	104,9*

Tabel 7
Consumentenprijsindex, werknemersgezinnen met hoog inkomen

	jan.	febr.	maart	april	mei	juni	juli	aug.	sept.	okt.	nov.	dec.	jaar
	1995=100												
1996	100,3	100,8	101,8	102,1	101,9	101,4	101,3	101,2	102,3	102,5	102,4	102,3	101,7
1997	102,2	102,5	103,4	103,5	103,7	103,1	103,1	103,5	104,6	104,7	104,7	104,3	103,6
1998	103,8	104,5	105,5	105,7	105,6	105,1	105,1	105,1	106,1	106,4	106,3	106,0*	105,4*

Tabel 8
Consumentenprijsindex, werknemersgezinnen met hoog inkomen, afgeleid

	jan.	febr.	maart	april	mei	juni	juli	aug.	sept.	okt.	nov.	dec.	jaar
	1995=100												
1996	99,8	100,2	101,2	101,6	101,3	100,8	100,8	100,7	101,8	102,0	101,9	101,8	101,2
1997	101,5	101,7	102,6	102,7	102,9	102,3	102,4	102,7	103,8	103,9	104,0	103,6	102,8
1998	102,9	103,5	104,5	104,8	104,7	104,2	104,2	104,2	105,2	105,5	105,4	105,0*	104,5*

Tabel 9
Geharmoniseerde index van consumentenprijzen, Nederland

	jan.	febr.	maart	april	mei	juni	juli	aug.	sept.	okt.	nov.	dec.	jaar
	1996=100												
1996	98,7	99,2	100,4	100,7	100,3	99,8	99,5	99,3	100,4	100,7	100,5	100,4	100,0
1997	100,4	100,6	101,6	101,7	101,9	101,3	101,4	101,8	102,9	103,0	103,0	102,6	101,9
1998	102,0	102,7	103,8	104,2	104,0	103,5	103,2	103,2	104,2	104,5	104,5	104,1*	103,7*

Tabel 10
Procentuele wijzigingen t.o.v. de overeenkomstige maand uit het voorgaande jaar

	Geharmoniseerde index Nederland, totaal	Nationale Consumenten-prijsindex, totaal
januari 1997	1,7	2,2
februari	1,4	2,0
maart	1,2	1,8
april	1,0	1,6
mei	1,6	2,2
juni	1,5	2,0
juli	1,9	2,1
augustus	2,5	2,6
september	2,5	2,4
oktober	2,3	2,3
november	2,5	2,5
december	2,2	2,3
januari 1998	1,6	1,8
februari	2,1	2,2
maart	2,2	2,3
april	2,5	2,4
mei	2,1	2,0
juni	2,2	2,2
juli	1,8	2,0
augustus	1,4	1,7
september	1,3	1,7
oktober	1,5	1,9
november	1,5	1,7
december	1,5*	1,7*

Tabel 11
Geharmoniseerde index van consumentenprijzen, EURO-15

	jan.	febr.	maart	april	mei	juni	juli	aug.	sept.	okt.	nov.	dec.	jaar
	1996=100												
1996	98,8	99,2	99,6	99,9	100,1	100,2	100,0	100,1	100,4	100,5	100,5	100,7	100,0
1997	100,9	101,1	101,3	101,4	101,7	101,7	101,7	101,9	102,1	102,2	102,3	102,4	101,7
1998	102,2	102,5	102,6	103,0	103,3	103,3	103,2	103,2	103,3	103,3	103,3*		

Tabel 12
Geharmoniseerde indices van de 15 landen in de Europese Unie

	Totaal 1996=100 nov. 1998 *	index t.o.v. nov. 1997
Frankrijk	101,9	0,2
Luxemburg	102,6	0,5
Oostenrijk	102,0	0,5
België	102,5	0,6
Duitsland	102,1	0,6
Finland	102,7	0,9
Spanje	104,1	1,4
Nederland	104,5	1,5
Italië	104,4	1,7
Ierland	104,1	2,2
Portugal	105,3	2,6
CPIMU	102,9	0,9
Zweden	103,0	0,1
Denemarken	103,6	1,1
Ver. Koninkrijk	104,0	1,4
Griekenland	111,5	3,9
EURO-15	103,3	1,0

* Voorlopige cijfers.

Geregistreerde werkloosheid daalt minder snel *(19 januari 1999)*

De geregistreerde werkloosheid is in de laatste maanden van vorig jaar verder gedaald, maar minder snel dan daarvoor. In het vierde kwartaal van 1998 waren er volgens de CBS-cijfers 260 duizend mensen werkloos. Dat is de helft van het aantal geregistreerde werklozen begin 1994 toen de werkloosheid op het hoogste punt van de jaren negentig lag. Gemiddeld over heel 1998 was het aantal geregistreerde werklozen bijna negentigduizend lager dan in 1997.

Werkloosheid daalt minder snel

In het vierde kwartaal van 1998 kwam het aantal geregistreerde werklozen uit op 260 duizend. Ten opzichte van het derde kwartaal lag het werkloosheidscijfer, na verwijdering van seizoensinvloeden, tienduizend lager. Dat is een daling met drieduizend per maand. Tussen het tweede en het derde kwartaal gaven de op een steekproef gebaseerde cijfers een daling met zesduizend per maand aan terwijl tussen medio 1997 en medio 1998 de daling gemiddeld nog negenduizend per maand bedroeg. Uit dit verloop van de cijfers concludeert het CBS dat de daling van de werkloosheid na de zomer van 1998 is verminderd. Het aantal werklozen was in het vierde kwartaal van vorig jaar nog 76 duizend lager dan in dezelfde periode een jaar eerder.

Aantal geregistreerde werklozen gehalveerd

Tussen begin 1992 en begin 1994 steeg de werkloosheid in een hoog tempo met in totaal ongeveer 200 duizend. Begin 1994 passeerde het aantal geregistreerde werklozen daardoor de grens van een half miljoen en kwam uit op een top van 520 duizend in het eerste kwartaal. Daarna zette een daling in, eerst geleidelijk maar vanaf begin 1997 in een hoog tempo. Door de onafgebroken daling sinds begin 1994 kwam het aantal geregistreerde werklozen in het laatste kwartaal van vorig jaar uit op 260 duizend. Dat is precies de helft van het aantal mensen dat begin 1994 werkloos was. Het aantal geregistreerde werklozen is dus in iets minder dan vijf jaar tijd gehalveerd.

Werkloosheid in 1998 aanzienlijk lager

Gemiddeld over heel 1998 kwam het aantal geregistreerde werklozen uit op 287 duizend. Dat is 88 duizend lager dan in 1997. Vorig jaar nam zowel bij de mannen als bij de vrouwen het aantal geregistreerde werklozen af met 44 duizend. De geregistreerde werkloosheid onder vrouwen blijft echter hoger dan die onder mannen. In 1998 was 4,2 procent van de vrouwen in de beroepsbevolking werkloos. Voor de mannen was dit percentage 3,4.

Technische toelichting

Geregistreerde werklozen zijn mensen zonder werk of met werk van minder dan twaalf uur per week die bij een arbeidsbureau staan ingeschreven en direct beschikbaar zijn voor een baan van minstens twaalf uur per week. De cijfers zijn gebaseerd op de registratie van de arbeidsbureaus en de Enquête beroepsbevolking van het CBS, een steekproef-onderzoek dat maandelijks onder ruim tienduizend mensen in Nederland wordt gehouden.
Omdat de geregistreerde werkloosheidscijfers zijn gebaseerd op een steekproefonderzoek, hebben ze een onnauwkeurigheidsmarge. Alleen uit grote veranderingen en uit veranderingen die zich gedurende een langere periode voortdurend aftekenen mogen conclusies worden getrokken over de tendens van de werkloosheid.
Naast de maandelijkse cijfers van de geregistreerde werkloosheid, publiceert het CBS jaarlijks een breder scala van indicatoren van het onbenut arbeidsaanbod. Eén daarvan is de werkloze beroepsbevolking: mensen die niet of minder dan twaalf uur werken en actief zoeken naar werk voor twaalf uur of meer. Het Centraal Planbureau gebruikt dit cijfer voor economische analyses.
Een nog bredere afbakening van het onbenut arbeidsaanbod is: alle mensen die niet of minder dan twaalf uur werken en betaald werk voor twaalf uur of meer zouden willen hebben (ongeacht of men direct in staat is om te werken, op zoek is naar werk, enzovoorts).
Een andere indicatie van het arbeidspotentieel is het aantal mensen met een bijstands- of ww-uitkering.

Tabel 1
Indicatoren onbenut arbeidsaanbod

	1992	1995	1996	1997
	x 1 000			
Geregistreerde werkloosheid	336	464	440	375
Werkloze beroepsbevolking	411	533	494	438
Wil betaald werk hebben van ≥12 uur	947	1 137	1 117	1 020
Mensen met bijstand	480	489	481	437
Mensen met WW	262	445	429	391

Tabel 2
Geregistreerde werklozen [1)]

	jan.	febr.	maart	april	mei	juni	juli	aug.	sept.	okt.	nov.	dec.
	x 1 000											
	Oorspronkelijke cijfers											
1980	209	204	188	179	181	195	217	227	233	239	254	275
1981	289	290	285	273	272	289	318	330	337	352	369	398
1982	413	418	414	413	417	449	476	490	505	518	538	569
1983	583	591	587	583	585	619	632	639	633	625	629	639
1984	639	633	613	594	585	587	586	597	581	565	558	555
1985	558	552	528	506	494	489	503	514	502	494	495	501
1986	510	502	485	466	458	458	476	474	469	464	461	470
1987	473	469	456	438	427	429	453	460	460	463	466	482
1988	491	493	468	432	428	437	447	450	439	444	443	443
1989	441	432	421	405	395	407	418	417	400	391	383	382
1990	379	377	366	351	351	355	359	355	354	348	349	353
1991	356	360	343	332	323	332	333	332	321	321	323	322
1992	329	329	338	328	323	323	326	341	341	352	353	364
1993	382	391	400	387	394	394	416	421	438	448	453	480
1994	495	520	500	483	461	465	470	484	484	490	480	492
1995	484	497	477	465	446	445	453	453	450	451	459	463
1996	468	469	465	441	418	415	433	441	438	431	432	437
1997	429	415	399	381	376	378	379	372	351	349	336	340
1998	346	346	318	289	270	270	273	271	265	262	260	
	verandering t.o.v. een jaar eerder											
1981	80	86	97	94	91	94	101	103	104	113	115	123
1982	124	128	129	140	145	160	158	160	168	166	169	171
1983	170	173	173	170	168	170	156	149	128	107	91	70
1984	56	42	26	11	0	–32	–46	–42	–52	–60	–71	–84
1985	–81	–81	–85	–88	–91	–98	–83	–83	–79	–71	–63	–54
1986	–48	–50	–43	–40	–36	–31	–27	–40	–33	–30	–34	–31
1987	–37	–33	–29	–28	–31	–29	–23	–14	–9	–1	5	12
1988	18	24	12	–6	1	8	–6	–10	–21	–19	–23	–39
1989	–50	–61	–47	–27	–33	–30	–29	–33	–39	–53	–60	–61
1990	–62	–55	–55	–54	–44	–52	–59	–62	–46	–43	–34	–29
1991	–23	–17	–23	–19	–28	–23	–26	–23	–33	–27	–26	–31
1992	–27	–31	–5	–4	0	–9	–7	9	20	31	30	42
1993	53	62	62	59	71	71	90	80	97	96	100	116
1994	113	129	100	96	67	71	54	63	46	42	27	12
1995	–11	–23	–23	–18	–15	–20	–17	–31	–34	–39	–21	–29
1996	–16	–28	–12	–24	–28	–30	–20	–12	–12	–20	–27	–26
1997	–39	–54	–66	–60	–42	–37	–54	–69	–87	–82	–96	–97
1998	–83	–69	–81	–92	–106	–108	–106	–101	–86	–87	–76	
	na verwijdering van seizoensinvloeden											
1988	481	480	463	441	445	445	447	446	442	444	443	438
1989	431	418	416	414	412	416	419	413	403	391	383	376
1990	368	363	360	360	368	364	360	351	357	348	349	347
1991	346	345	337	340	340	342	335	329	324	321	324	315
1992	319	314	331	335	340	334	329	338	344	352	353	357
1993	370	376	393	394	412	406	420	419	441	448	453	472
1994	482	504	493	490	479	477	474	483	487	490	480	484
1995	471	482	469	472	464	458	458	452	453	451	459	455
1996	455	453	456	449	436	430	439	440	441	431	433	428
1997	415	399	391	388	394	393	384	370	354	349	336	330
1998	332	330	310	297	288	285	279	270	268	263	260	
	gemiddelde verandering per maand in de laatste drie maanden											
1992	–1	–3	5	5	9	1	–2	–1	3	8	5	4
1993	6	8	12	8	12	4	9	2	12	9	11	10
1994	11	17	7	3	–8	–5	–5	1	3	5	–1	–1
1995	–6	1	–5	0	–6	–4	–5	–4	–2	–2	2	1
1996	1	–2	0	–2	–6	–9	–3	1	4	–3	–2	–4
1997	–5	–11	–12	–9	–2	1	–1	–8	–13	–12	–11	–8
1998	–6	–2	–7	–12	–14	–8	–6	–6	–6	–5	–3	

Bron: CBS, Statistiek geregistreerde werkloosheid.

[1)] Tot en met 1987 maandcijfers, vanaf 1988 driemaandsgemiddelden opgenomen onder de middelste maand.

Tabel 3
Geregistreerde werklozen naar geslacht, leeftijd en duur inschrijving

	Geslacht		Leeftijd			Duur inschrijving		Totaal
	man	vrouw	16–24 jaar	25–34 jaar	35–64 jaar	<1 jaar	≥1 jaar	
	x 1 000							
1992	195	141	76	113	147	171	165	336
1993	240	175	100	142	173	227	188	415
1994	283	203	104	168	213	242	244	486
1995	260	204	89	159	215	217	247	464
1996	240	201	75	145	220	219	221	440
1997	199	176	54	119	201	180	195	375
1998	155	132	40	86	160	132	155	287
Okt. '97–Dec. '97	175	160	46	106	184	155	181	336
Okt. '98–Dec. '98	144	116	38	75	148	120	140	260
	in % van de beroepsbevolking							
1992	4,9	6,1	7,5	5,6	4,5			5,3
1993	6,0	7,3	10,1	6,9	5,1			6,5
1994	7,0	8,3	11,1	8,2	6,2			7,5
1995	6,4	8,1	10,0	7,6	6,0			7,0
1996	5,9	7,8	8,6	6,8	6,0			6,6
1997	4,8	6,5	6,2	5,6	5,2			5,5
1998 [1]	3,7	4,8	4,8	4,0	4,0			4,1
Okt. '97–Dec. '97	4,2	6,0	5,2	5,0	4,8			4,9
Okt. '98–Dec. '98	3,4	4,2	4,5	3,5	3,7			3,7

Bron: CBS, Statistiek geregistreerde werkloosheid.

[1] Voorlopige cijfers.

Tabel 4
Geregistreerde werklozen [1] van 16–64 jaar naar landsdeel en de 4 grote gemeenten

	Groningen Friesland Drenthe	Overijssel Flevoland Gelderland	Utrecht Noord-Holland Zuid-Holland Zeeland	Noord-Brabant Limburg	Nederland	w.o. Amsterdam Rotterdam 's-Gravenhage Utrecht
	x 1 000					
1994						
1e kwartaal	66	101	244	109	520	122
2e kwartaal	59	88	221	93	461	106
3e kwartaal	59	93	232	100	484	109
4e kwartaal	65	94	230	90	480	110
1995						
1e kwartaal	66	96	229	107	497	108
2e kwartaal	59	85	217	85	446	108
3e kwartaal	61	81	227	85	453	111
4e kwartaal	59	83	224	93	459	115
1996						
1e kwartaal	68	85	224	92	469	104
2e kwartaal	57	78	196	86	418	95
3e kwartaal	62	79	208	92	441	98
4e kwartaal	63	77	207	85	432	101
1997						
1e kwartaal	61	82	189	84	415	92
2e kwartaal	47	70	194	65	376	100
3e kwartaal	51	71	174	75	372	89
4e kwartaal	52	58	161	64	336	82
1998						
1e kwartaal	55	60	163	68	346	81
2e kwartaal	32	49	137	51	270	74
3e kwartaal	37	45	134	55	271	67
4e kwartaal	44	47	122	47	260	65
	geregistreerde werklozen in % van de beroepsbevolking					
4e kwartaal						
1997	7,7	4,2	4,9	4,2	4,9	9,3
1998	6,4	3,3	3,7	3,0	3,7	7,2

Bron: CBS, Statistiek geregistreerde werkloosheid.

[1] Niet voor seizoensinvloeden gecorrigeerd.

Consumentenvertrouwen hapert *(27 januari 1999)*

Het herstel van het consumentenvertrouwen, dat zich in de laatste maanden van 1998 aftekende, zet in januari 1999 niet door. De indicator van het consumentenvertrouwen bereikt in januari weliswaar een wat hogere waarde dan in de voorgaande maand, maar de stijging is kleiner dan op grond van het seizoenpatroon verwacht mag worden. Na verwijdering van seizoeninvloeden is de indicator in januari dan ook gedaald. De deelindicator van de koopbereidheid ontwikkelt zich wat ongunstiger dan die van het economisch klimaat. Dit blijkt uit het Consumenten Conjunctuuronderzoek van het CBS.

Consumentenvertrouwen: herstel zet niet door

Het vertrouwen van de consumenten in de ontwikkelingen van de conjunctuur is in januari iets groter dan in december. Op de vijf vragen die aan de indicator ten grondslag liggen, worden in januari per saldo 8% meer positieve dan negatieve antwoorden gegeven. In december was dit saldo 3%-punt lager. Een stijging van het consumentenvertrouwen van december op januari is op grond van seizoeninvloeden gebruikelijk. De gemeten toename blijft hierbij achter. Na uitschakeling van de seizoeninvloed daalt het vertrouwen dan ook: van 11% in december naar 7% in januari.

Koopbereidheid daalt seizoengecorrigeerd

De deelindicator van de koopbereidheid neemt van 13 in december toe tot 15 in januari. Seizoengecorrigeerd daalt deze evenwel van 20 naar 14. De andere deelindicator, die van het economisch klimaat, geeft in januari een stijging van 5 %-punt te zien; na seizoencorrectie wordt dit een daling van 2. De ontwikkeling van de koopbereidheid is dus iets ongunstiger dan het verloop van het economisch klimaat.

Technische toelichting

De index van het consumentenvertrouwen is gebaseerd op vijf vragen die maandelijks in het Consumenten Conjunctuuronderzoek worden gesteld aan ongeveer duizend personen. Twee van deze vragen gaan over de economische situatie in het algemeen. Het CBS berekent uit de antwoorden op deze twee vragen de indicator van het economisch klimaat. De overige drie vragen waarop het consumentenvertrouwen is gebaseerd, gaan over de financiële situatie van het eigen huishouden. Daaronder is ook de vraag of de tijd gunstig is voor aankopen van duurzame goederen. De antwoorden op deze vragen worden samengevat in de indicator van de koopbereidheid. De indicatoren bedragen minimaal –100 en maximaal +100. Een indicator van 0 betekent dat het aantal personen met een positieve ('situatie verbetert') mening even groot is als het aantal mensen met een negatieve ('situatie verslechtert') mening. Het CBS berekent en publiceert ook tijdreeksen van het consumenten-vertrouwen na verwijdering van seizoeninvloeden. De berekening van de seizoeninvloeden wordt eenmaal per jaar geactualiseerd. Dat is onlangs gebeurt op basis van de cijfers tot en met december '98. Dit impliceert dat de seizoengecorrigeerde cijfers van december '98 en daarvoor zijn bijgesteld. De omvang van de herzieningen is beperkt.

Tabel 1
Consumentenvertrouwen, economisch klimaat en koopbereidheid

		Consumenten-vertrouwen	Economisch klimaat	Koopbereidheid
januari	1997	12	18	8
februari		12	13	11
maart		13	13	12
april		13	15	11
mei		16	23	11
juni		16	18	14
juli		18	21	16
augustus		19	23	16
september		19	24	16
oktober		16	23	12
november		14	20	11
december		12	16	8
januari	1998	20	24	17
februari		19	24	15
maart		23	30	19
april		20	24	18
mei		25	30	21
juni		25	28	22
juli		25	28	22
augustus		24	26	22
september		16	11	20
oktober		4	–13	15
november		4	–11	14
december		5	–8	13
januari	1999	8	–3	15

Tabel 2
Jaargemiddelden

	Consumenten-vertrouwen	Economisch klimaat	Koopbereidheid
1986	8	21	–1
1987	–1	–3	0
1988	2	1	3
1989	13	20	9
1990	4	–3	9
1991	–13	–35	1
1992	–14	–36	1
1993	–22	–50	–3
1994	–7	–14	–2
1995	4	6	3
1996	1	–4	4
1997	15	19	12
1998	17	16	18

Kroniek

Beleid

Extra Najaarsoverleg

Tijdens het op 3 december gehouden extra najaarsoverleg tussen het kabinet en de Stichting van de Arbeid heeft het kabinet de sociale partners niet expliciet opgeroepen tot loonmatiging. Volgens de minister van Sociale Zaken en Werkgelegenheid hebben de afgelopen jaren aangetoond dat de sociale partners op zeer verantwoorde wijze kunnen omgaan met loonontwikkeling en arbeidsvoorwaarden, ook wanneer het economisch wat minder gaat. Wel is grote waakzaamheid geboden gezien de verslechterde economie. (Staatscourant van 3 december 1998, no. 232)

Bezuinigingen sociale zekerheid treffen vooral allochtonen

Het kabinet moet er rekening mee houden dat bezuinigingen in de sociale zekerheid vooral allochtonen treffen. Steeds meer, ook in de toekomst, vormen ze de kern van de gebruikers van voorzieningen zoals de Algemene bijstandswet. Dit schrijft de Raad voor Maatschappelijke Ontwikkeling in het advies 'Integratie in perspectief'. Het advies is geschreven op verzoek van het kabinet, dat wil weten of er bij ongewijzigd beleid een verdere marginalisering van bijzondere groepen verwacht mag worden. (Staatscourant van 9 december 1999, no. 236)

Convenant in de zorgsector

Het personeelstekort in de zorgsector dreigt op te lopen tot ongeveer 12 procent in 2003. De tekorten in de zorgsector zijn erger dan eerst werd aangenomen. Zelfs met een marktconforme CAO verslechtert de situatie op de arbeidsmarkt snel. Om deze situatie tegen te gaan, hebben de sociale partners in de zorgsector, de overheid en Arbeidsvoorziening een convenant ondertekend. Dit convenant bevat afspraken over onder meer het arbeidsmarkt-, werkgelegenheids- en opleidingsbeleid in zieken- en verpleeghuizen. (Staatscourant van 17 december 1998, no. 242)

Eerste Kamer akkoord met Veegwet 1998

In de Werkloosheidswet (WW) is met ingang van 1 januari 1999 een regeling van kracht die het mogelijk maakt om projecten te subsidiëren met geld uit het wachtgeldfonds. De projecten zijn erop gericht het beroep op de WW te verminderen. Verder is geregeld dat vrouwen die een WW-uitkering hebben en een kind krijgen, voortaan recht hebben op de volledige termijn van de WW. Dit zijn enkele onderdelen van het wetsvoorstel Veegwet 1998 waarmee de Eerste Kamer heeft ingestemd. (Persbericht van het ministerie van Sociale Zaken en Werkgelegenheid van 22 december 1998, no. 98/190)

Wetsvoorstel Recht op aanpassing van de arbeidsduur

Werknemers in de markt- en de overheidssector krijgen een wettelijk recht op aanpassing van hun arbeidsduur. De werkgever moet een verzoek tot vermindering of uitbreiding van de arbeidsduur honoreren, tenzij dit op grond van zwaarwegende bedrijfs- of dienstbelangen niet van hem te verwachten is. Het recht gaat gelden voor werknemers die minstens een jaar in dienst zijn. Dit staat in het wetsvoorstel Recht op aanpassing van de arbeidsduur van staatssecretaris Verstand van het ministerie van Sociale Zaken en Werkgelegenheid. (Staatscourant van 24 december 1998, no. 247)

Hoger minimumloon en hogere uitkeringen per 1 januari 1999

De bruto-bedragen van het wettelijk minimumloon en het minimumjeugdloon stijgen per 1 januari 1999 met 1,63 procent. Dit is het gevolg van de aanpassing van het wettelijk minimumloon aan de gemiddelde ontwikkeling van de cao-lonen. Voor een werknemer van 23 jaar of ouder is het bruto minimumloon bij een volledig dienstverband ƒ 2 345,20 per maand, ƒ 541,20 per week en ƒ 108,24 per dag. Door de stijging van het minimumloon gaan ook de uitkeringen op grond van een aantal sociale verzekeringswetten en sociale voorzieningen omhoog. (Persberichten van het ministerie van Sociale Zaken en Werkgelegenheid van 15 december 1998, no. 98/184, 98/185 en 98/186)

'Pact voor werkgelegenheid' in de EU

De Europese Raad heeft tijdens de Top in december 1998 gekozen voor het Duits-Franse 'pact voor werkgelegenheid' in de Europese Unie (EU). Belangrijk nieuw element in de gekozen aanpak is dat de regeringen zich vastleggen op concrete doelstellingen. De EU heeft sinds ongeveer een jaar een werkgelegenheidsbeleid waarbij ieder land probeert vooral meer jongeren en langdurig werklozen aan de slag te helpen. (Staatscourant van 11 december 1998, no. 238)

Arbeidsmarkt

CPB-ramingen 1999

Volgens de jongste ramingen van het Centraal Planbureau zal de werkgelegenheidsgroei in 1999 nog maar de helft zijn van die in 1998. Daarnaast zal het aantal werklozen volgend jaar niet verder dalen. Dit is het gevolg van de vertraging in de groei van de Nederlandse export en van de binnenlandse markt. De zakelijke dienstverlening doet het weliswaar nog zeer goed maar de productie in de industrie en de bouwnijverheid is in het derde kwartaal van 1998 gedaald ten opzichte van het tweede kwartaal. Dit staat in 'CPB Report' van december 1998. (CPB persbericht van 22 december 1998, no. 25)

Arbeidsflexibiliteit bij internationale bedrijven hoog

Internationale bedrijven kennen een hogere graad van arbeidsflexibiliteit dan regionaal of nationaal opererende bedrijven. Zo is bij internationale bedrijven de interne doorstroom relatief groot. Ook worden er meer uitzendkrachten ingezet en komt betaald overwerk veel vaker voor dan bij nationale of regionale bedrijven. Daarentegen is er bij internationale bedrijven sprake van een geringe in- en uitstroom van personeel en wordt er weinig personeel op tijdelijke basis aangenomen. Nationale en regionale bedrijven maken juist veel meer gebruik van tijdelijk personeel. Dit zijn enkele uitkomsten uit een onderzoek van de Organisatie voor Strategisch Arbeidsmarktonderzoek (OSA). (Staatscourant van 18 december 1998, no. 243)

Nauwelijks verdringing van laaggeschoolden in Nederland

Onderzoekers van de Vrije Universiteit en het Centraal Planbureau hebben getoetst of tijdens een laagconjunctuur bedrijven meer hoogopgeleiden aannemen en een groter deel van de hoogopgeleiden eenvoudige functies bekleedt. Dit blijkt in het midden van de jaren negentig nauwelijks het geval te zijn geweest. Verdringing door hoogopgeleiden is volgens de onderzoekers geen verklaring voor de relatief hoge werkloosheid (met name in perioden van laagconjunctuur) onder laagopgeleiden in Nederland. Om de hoge werk-

loosheid onder laagopgeleiden te bestrijden zal volgens de onderzoekers het beleid zich direct moeten richten op het onderste segment van de arbeidsmarkt. (CPB, Onderzoeksmemoranda 144 en 145; Persbericht van 21 december 1998, no. 24)

Nauwelijks allochtonen in de bouw

In de bouwnijverheid is slechts twee procent van de werknemers allochtoon. Dit is voor een deel te verklaren door het geringe aantal allochtone leerlingen dat in het beroepsonderwijs de bouwtechnische richting kiest. Verder wil bijna dertig procent van alle bouwbedrijven geen allochtonen (meer) in dienst nemen. Driekwart van alle bouwbedrijven besteedt in haar bedrijfsbeleid geen aandacht aan het aan werk helpen van allochtonen. Dit zijn enkele conclusies uit een onderzoek van het Economisch Instituut voor de Bouwnijverheid (EIB). (Staatscourant van 21 december 1998, no. 244)

CAO's

'Employee benefits' en 'cafetariamodel' zijn in

Steeds meer middelgrote bedrijven bieden werknemers 'employee benefits', zoals een bedrijfsspaarregeling, verlofregelingen en kinderopvang. Niet zozeer om nieuw personeel aan te trekken, maar meer om werknemers vast te houden. Ook het 'cafetariamodel', waarbij medewerkers keuzemogelijkheden hebben en hun eigen pakket arbeidsvoorwaarden kunnen samenstellen, is in trek. Dit zijn enkele uitkomsten uit een onderzoek van de Stichting Trendmeter. (Staatscourant van 10 december 1998, no. 237)

Sociale zekerheid

Eerste evaluatie bijstandsexperimenten

Een half jaar na de start van de zogenoemde bijstandsexperimenten is 13 procent van de deelnemers doorgestroomd naar (gesubsidieerd) werk of naar arbeidsmarktgerichte trajecten, vrijwilligerswerk of een opleiding. Dit blijkt uit een eerste evaluatie van deze experimenten in het kader van de Algemene bijstandswet. De bijstandsexperimenten zijn gericht op het stimuleren van deelname aan onbeloonde activiteiten met behoud van uitkering. Doel is enerzijds het voorkomen en bestrijden van sociale uitsluiting en anderzijds het bieden van perspectief op werk voor mensen voor wie het vinden van werk bijna onmogelijk lijkt. (Persbericht van het ministerie van Sociale Zaken en Werkgelegenheid van 2 december 1998, no. 98/180)

UVI's maken te veel fouten bij vaststellen uitkeringen

De uitvoeringsinstellingen (UVI's) van de werknemersverzekeringen hebben in 1997 te veel fouten gemaakt bij de vaststelling van de uitkeringen. Van de foute uitkeringen was tweederde te hoog en eenderde te laag vastgesteld. De uitvoering van de volksverzekeringen daarentegen laat geen noemenswaardige fouten zien. Dit zijn enkele uitkomsten uit het onderzoek van het College van Toezicht Sociale Verzekeringen over de rechtmatigheid van de vastgestelde uitkeringen, zowel bij de werknemersverzekeringen als bij de volksverzekeringen. (Staatscourant van 21 december 1998, no. 244)

Fraude in de WW- en Wachtgeldregeling

Ongeveer zeven procent van de uitkeringsgerechtigden heeft een baan of doet uitzendwerk zonder dat dit is opgegeven aan de uitkeringsinstantie. Naast deze zogenoemde 'witte' fraude werkt ook circa tien procent van de uitkeringsgerechtigden wel eens 'zwart' naast de uitkering. Verder solliciteert eenderde van de uitkeringsgerechtigden langere tijd bewust weinig. Dit zijn enkele uitkomsten uit een (beperkt) steekproefonderzoek van het ministerie van Sociale Zaken en Werkgelegenheid naar de omvang van fraude in de WW- en Wachtgeldregeling. (Persbericht van het ministerie van Sociale Zaken en Werkgelegenheid van 4 december 1998, no. 98/182)

Leden vakorganisaties

Op 1 oktober 1998 waren volgens opgave van de vakcentrales 1,2 miljoen personen lid van een vakvereniging aangesloten bij de FNV, 359 duizend personen bij het CNV en 189 duizend personen bij de Vakcentrale MHP. In het derde kwartaal van 1998 daalde het ledental bij de FNV met negenhonderd. Bij het CNV en de Vakcentrale MHP steeg het ledental beide met zeshonderd. Vergeleken met een jaar eerder groeide het aantal leden bij de FNV, het CNV en de Vakcentrale MHP met respectievelijk 32,5 en 27 duizend. De stijging van het ledental van de FNV is voor een belangrijk deel toe te schrijven aan de toetreding van de NOVON (bijna 22 duizend leden) tot de FNV per 1 januari 1998. De toename van het ledental van de Vakcentrale MHP hangt samen met de samenwerking, die De Unie per 1 januari 1998 is overeengekomen met de vakverenigingen aangesloten bij het Verbond van Onafhankelijke Vakorganisaties, VOV. De leden van het VOV zijn, via een geassocieerd Unie-lidmaatschap, lid van de Vakcentrale MHP. (CBS Statistiek van de Vakbeweging).

Werknemers die het minimumloon verdienen 1969–1997

Han van den Berg

1. Inleiding

Deze maand is het dertig jaar geleden dat de Wet Minimumloon en Minimumvakantiebijslag van kracht werd. Deze wet geeft werknemers recht op een minimum beloning voor geleverde arbeid. Al sinds 1971 houdt het Centraal Bureau voor de Statistiek (CBS) bij hoeveel werknemers maximaal het minimumloon verdienen. Tot 1983 gebeurde dat eens in de twee á drie jaar met speciale enquêtes, daarna vormden de jaarlijkse loononderzoeken van het CBS de basis voor de telling van het aantal minimumloners. In 1995 zijn de verschillende loonenquêtes van het CBS herzien en samengevoegd tot één grote enquête, de Enquête werkgelegenheid en lonen (EWL). Als gevolg hiervan zijn enige tijd geen cijfers gepubliceerd over het aantal minimumloners. In dit artikel wordt aan dit gemis een einde gemaakt, met de publicatie van de uitkomsten over minimumloners in 1995, 1996 en 1997.

De wijze waarop het aantal minimumloners wordt vastgesteld is vanaf 1995 enigszins aangepast. Bovendien is de groep werknemers waarvan de lonen worden waargenomen uitgebreid, zodat de aantallen minimumloners van 1995 niet zomaar vergeleken kunnen worden met uitkomsten van 1994 en eerder. Omdat de vaststelling van het aantal minimumloners in het verleden ook enkele malen is veranderd, wordt in dit artikel tevens een overzicht gegeven van alle uitkomsten over minimumloners die het CBS de afgelopen dertig jaar heeft gepubliceerd.

Het artikel valt uiteen in enkele delen. Eerst worden de uitkomsten over het aantal minimumloners gepresenteerd in hoofdstuk 2. De wijze waarop deze cijfers vanaf 1995 bepaald worden staat in hoofdstuk 4, terwijl in hoofdstuk 5 kort wordt aangegeven hoe cijfers over het aantal minimumloners in het verleden werden samengesteld. Daarvoor wordt eerst in hoofdstuk 3 nader ingegaan op de inhoud van de Wet Minimumloon en Minimumvakantiebijslag. Het artikel besluit met een begrippenlijst, een overzicht van de CBS-publicaties over minimumloners en enkele tabellen met gedetailleerde uitkomsten over minimumloners in 1995–1997.

2. Uitkomsten

Lage lonen en hoge lonen van werknemers

De 6,1 miljoen werknemers bij bedrijven en instellingen verdienden in december 1997 gemiddeld genomen 3 583 gulden (bruto loon exclusief overwerk). Rond dit gemiddelde loon bestaat een aanzienlijke spreiding. Zo verdienden 117 duizend werknemers meer dan tienduizend gulden per maand. Lage lonen komen ook veel voor. In Nederland is wettelijk vastgelegd hoeveel een bedrijf minimaal moet betalen aan zijn werknemers. In de tweede helft van 1997 bedroeg dit wettelijk minimumloon voor volwassen werknemers 2243,80 gulden per maand. Maar liefst 1,8 miljoen werk-

1. Frequentieverdeling van het maandloon van alle werknemers, december 1997

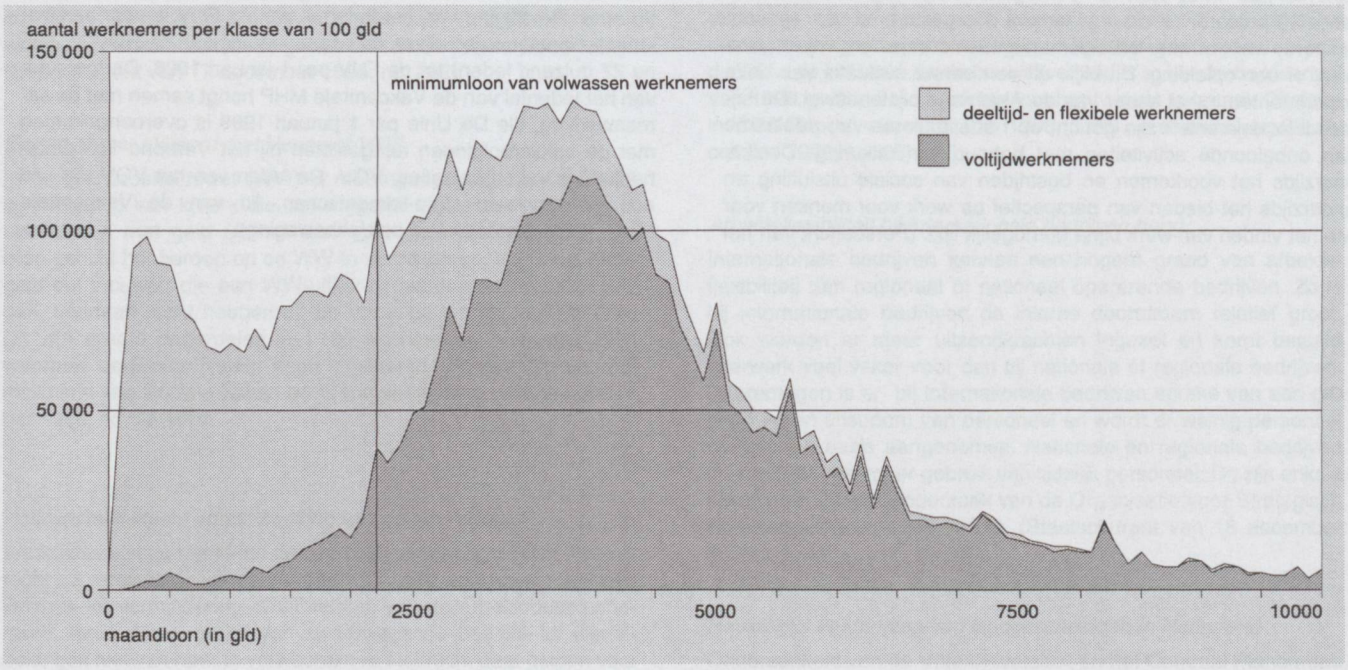

De auteur werkt bij de sector Werknemers van de divisie Sociaal-economische statistieken.

nemers verdienden toen op maandbasis dit loon of minder. Niet al deze werknemers zijn echter minimumloners. Voor jongere werknemers gelden lagere minimumloonbedragen dan voor volwassenen. Bovendien verdienen veel werknemers een laag loon doordat zij in deeltijd werken en daardoor per maand minder verdienen dan voltijdwerknemers. Slechts 4 procent van de 1,8 miljoen werknemers met een laag maandloon bestaat uit volwassen voltijdwerknemers.

De minimumloners in 1997

Of een werknemer een minimumloner is, wordt door het CBS vastgesteld door zijn of haar decemberloon te vergelijken met het wettelijk minimumloon in die maand. Minimumloners zijn werknemers die maximaal het voor zijn of haar leeftijd geldende wettelijk minimumloon verdienen. Voor werknemers die geen voltijdbaan hebben wordt een vergelijking gemaakt met een naar evenredigheid van hun wekelijkse arbeidsduur aangepast minimumloon. Uit de Enquête werkgelegenheid en lonen (EWL) blijkt dat Nederland 309 duizend minimumloners telde eind 1997. Dat is 5 procent van alle werknemers.

Staat 1
Minimumloners in december 1997

		Aantal minimum-loners	Minimumloners als percentage van het totaal aantal werknemers
		x 1 000	*%*
Totaal		309,0	5,1
Geslacht			
Mannen		135,5	3,8
Vrouwen		173,4	7,0
Leeftijd			
≤24 jaar		147,3	15,2
25–34 jaar		66,3	3,6
35–44 jaar		47,7	3,0
45–54 jaar		33,5	2,6
55–64 jaar		11,5	3,3
≥65 jaar		2,6	19,7
Dienstverband			
Voltijd		94,5	2,6
Deeltijd		112,6	6,1
Flexibel		101,9	17,1
Bedrijfstak			
01–05	Landbouw en visserij	6,0	6,7
10–14	Delfstoffenwinning	0,1	1,2
15–37	Industrie	22,5	2,5
40–41	Energie- en waterleidingbedrijven	0,5	1,2
45	Bouwnijverheid	8,1	2,2
50–52	Handel	86,4	8,4
55	Horeca	21,3	10,8
60–64	Vervoer en communicatie	14,6	3,8
65–67	Financiële instellingen	3,5	1,6
70–74	Zakelijke dienstverlening	105,9	11,2
75	Openbaar bestuur	4,4	1,0
80	Onderwijs	4,3	1,1
85	Gezondheids- en welzijnszorg	17,7	2,2
90–93	Cultuur en overige dienstverlening	13,5	6,1

Vooral vrouwen en jongeren

Meer dan de helft van de minimumloners bestaat uit vrouwen. Van de vrouwelijke werknemers verdient 7 procent hooguit het minimumloon, terwijl van de mannelijke werknemers maar 4 procent het minimumloon krijgt. Daarnaast is de gemiddelde minimumloner veel jonger dan de gemiddelde werknemer: bijna de helft van de minimumloners is jonger dan 25 jaar. Ook 65-plussers verdienen relatief vaak het minimumloon, maar hierbij gaat het maar om een kleine groep werknemers. De oververtegenwoordiging van minimumloners bij vrouwen is groter naar mate de werknemers ouder zijn. Het aandeel minimumloners onder de jongeren tot en met 24 jaar is bij vrouwen nog vrijwel gelijk aan dat bij de mannelijke leeftijdsgenoten, maar daarna daalt het aandeel minimumloners bij mannen tot 1 á 2 procent, terwijl het aandeel minimumloners bij vrouwen blijft steken op 4 á 5 procent.

2. Het aandeel minimumloners bij mannen en vrouwen naar leeftijd, december 1997

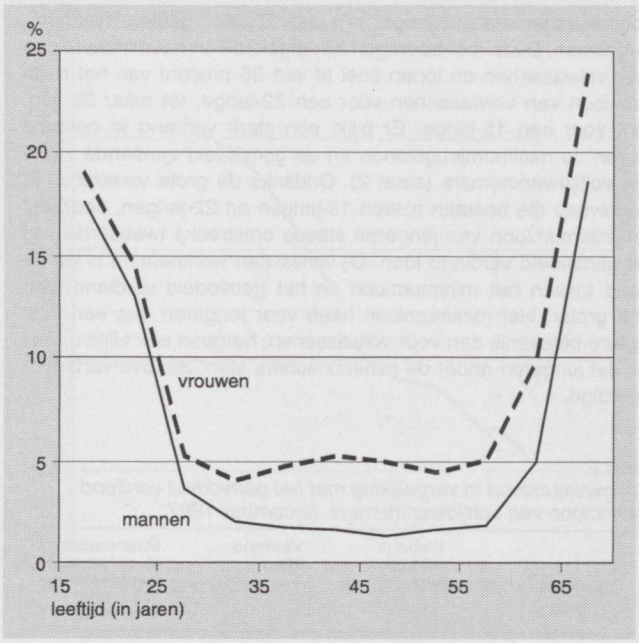

Grote verschillen bestaan er ook tussen voltijdwerknemers (van hen is slechts 3 procent minimumloner), deeltijdwerknemers (6 procent) en werknemers met een flexibel dienstverband (17 procent). Voor een deel hangen al deze kenmerken met elkaar samen: veel vrouwen en jongeren werken in deeltijd of hebben een flexibel dienstverband. Naar bedrijfstak bezien blijkt dat relatief veel minimumloners in dienst zijn van de zakelijke dienstverlening (met name uitzendbureaus, schoonmaakbedrijven en banenpools), de horeca en de handel. In deze bedrijfstakken werkt tweederde van alle minimumloners. Daarentegen worden weinig minimumloners aangetroffen bij het openbaar bestuur en het onderwijs.

Veel minimumloners hebben extra inkomsten uit overwerk

Het minimumloon is het loon voor normale arbeidstijd. Overwerk valt daar buiten. Denkbaar is dat juist werknemers met een laag loon overwerken, om zo een wat hoger loon te verdienen. Voor de voltijdwerknemers is nagegaan in hoeverre dat gebeurt. In december 1997 werkte 13 procent van de voltijdwerknemers over. Bij de voltijdwerknemers die maximaal het minimumloon verdienen was dat 18 procent. Minimumloners werken dus vaker over dan de overige werknemers. Als het overwerkloon wél zou meetellen bij het vaststellen van het aantal minimumloners, zou het aantal voltijdwerknemers dat maximaal het minimumloon verdient dalen van 94 duizend naar 78 duizend werknemers (een daling van 2,6 procent naar 2,2 procent van de voltijdwerknemers).

Behalve dat minimumloners vaker overwerken dan de andere werknemers, is het bedrag aan overwerkloon bij hen ook hoger dan bij de andere werknemers. Het bedrag aan overwerkloon van de gemiddelde voltijdwerknemer bedraagt honderd gulden, ruim 2 procent van het gemiddeld verdiend loon. Bij voltijdwerknemers die maximaal het minimumloon verdienen is het bedrag aan overwerkloon twee maal zo hoog. Bovendien verdienen minimumloners veel minder dan de gemiddelde voltijdwerknemer, zodat het overwerkloon voor hen relatief veel belangrijker is.

De lonen van jongeren

Voor werknemers die jonger zijn dan 23 jaar gelden minimumjeugdlonen. Deze loonbedragen zijn afgeleid van het minimumloon voor volwassenen en lopen snel af van 85 procent van het minimumloon van volwassenen voor een 22-jarige, tot maar 30 procent voor een 15-jarige. Er blijkt een sterk verband te bestaan tussen de minimumjeugdlonen en de gemiddeld verdiende lonen van voltijdwerknemers (staat 2). Ondanks de grote verschillen in loonniveau die bestaan tussen 15-jarigen en 22-jarigen, bedraagt het minimumloon van jongeren steeds omstreeks tweederde van het gemiddeld verdiend loon. Bij volwassen werknemers is de afstand tussen het minimumloon en het gemiddeld verdiend loon veel groter. Het minimumloon heeft voor jongeren dus een veel grotere betekenis dan voor volwassenen, hetgeen ook blijkt uit het feit dat jongeren onder de minimumloners sterk zijn oververtegenwoordigd.

Staat 2
Het minimumloon in vergelijking met het gemiddeld verdiend maandloon van voltijdwerknemers, december 1997

	Wettelijk minimum-loon	Verdiend loon [1]	Minimumloon als percentage van het gemiddeld verdiend loon
	gld		*%*
15 jaar	673,10	.	
16 jaar	774,10	1 165	66,4
17 jaar	886,30	1 330	66,6
18 jaar	1 020,90	1 516	67,3
19 jaar	1 178,00	1 723	68,4
20 jaar	1 379,90	2 090	66,0
21 jaar	1 626,80	2 371	68,6
22 jaar	1 907,20	2 693	70,8
23 jaar	2 243,80	2 985	75,2
24 jaar	2 243,80	3 162	71,0
25–29 jaar	2 243,80	3 669	61,2
30–34 jaar	2 243,80	4 425	50,7
35–39 jaar	2 243,80	4 960	45,2
40–44 jaar	2 243,80	5 290	42,4
45–49 jaar	2 243,80	5 577	40,2
50–54 jaar	2 243,80	5 853	38,3
55–59 jaar	2 243,80	5 864	38,3
60–64 jaar	2 243,80	6 243	35,9

[1] Maandloon exclusief overwerk.

De ontwikkeling van het minimumloon en het gemiddeld verdiend loon vanaf 1969

In december 1997 was het wettelijk minimumloon van volwassen werknemers gelijk aan 46 procent van het gemiddeld verdiend loon van voltijdwerknemers van 23–64 jaar. Dit blijkt het laagste percentage te zijn van de afgelopen dertig jaar. Aanvankelijk steeg het minimumloon elk jaar ongeveer even snel als het gemiddeld verdiend loon. In 1980 waren zowel het minimumloon als het gemiddeld verdiend loon verdrievoudigd ten opzichte van 1969. Daarna bleef de stijging van het minimumloon elk jaar achter bij de ontwikkeling van het gemiddeld verdiend loon. Na 1983 is het minimumloon nog maar met 10 procent gestegen, terwijl het gemiddeld verdiend loon tussen 1983 en 1997 met 40 procent toenam. Als gevolg hiervan is het minimumloon als percentage van het gemiddeld verdiend loon gedaald van omstreeks 65 procent in de jaren zeventig, tot minder dan 50 procent in de jaren negentig.

De reeks gemiddeld verdiende lonen van volwassen voltijdwerknemers betreft geraamde cijfers voor werknemers van 21–64 jaar. Hierbij is zoveel mogelijk gecorrigeerd voor de diverse breuken die zich in de loop van de tijd voordeden.

Sterke daling van het aantal minimumloners in de jaren tachtig

Doordat de meting van het aantal minimumloners in de loop van de tijd verschillende malen is gewijzigd (zie hoofdstukken 4 en 5), is het niet mogelijk een doorlopende reeks minimumloners te presenteren. Op basis van enkele korte tijdreeksen is het desalniettemin mogelijk een beeld te schetsen van de ontwikkeling van het aantal minimumloners vanaf begin jaren zeventig. In 1976 werd het hoogste aantal minimumloners geteld: ruim 400 duizend werknemers verdienden hooguit het minimumloon. Eén op de tien werknemers was toen een minimumloner. Sindsdien is het aantal minimumloners gestaag gedaald. Doordat daarnaast het totaal aantal werknemers groeide, nam het percentage minimumloners sterk af, tot nog slechts 2 procent in 1993.

De daling van het aantal minimumloners hangt samen met de relatieve verlaging van het minimumloonbedrag: in 1984 werd het minimumloon met 3 procent verlaagd en vervolgens tot 1990 constant gehouden. Doordat de verdiende lonen wel stegen, kwamen steeds meer werknemers boven het minimumloon terecht en nam het aantal minimumloners af.

3. Het minimumloon en het gemiddeld verdiend loon van volwassen voltijdwerkers, 1969–1997

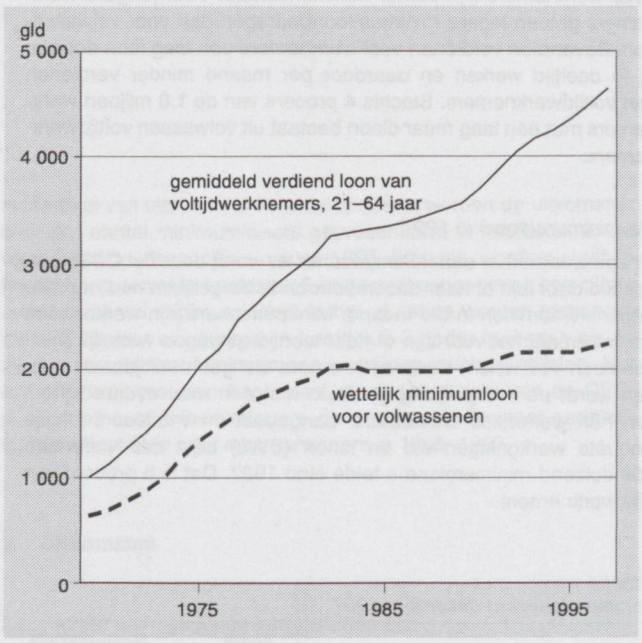

4. Het minimumloon als percentage van het gemiddeld verdiend loon van volwassen voltijdwerkers, 1969–1997

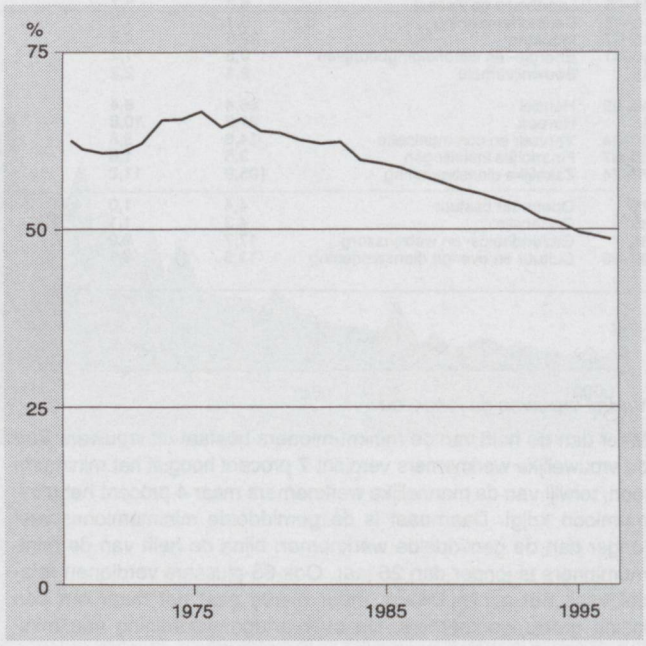

Vanaf 1994 neemt het aantal minimumloners weer toe

In 1993 bleek het aantal minimumloners een dieptepunt bereikt te hebben. Sindsdien is het aantal minimumloners weer gestegen tot 5 procent van de werknemers. Omstreeks de helft van deze stijging is het gevolg van veranderingen in de werkingssfeer van de wet (vanaf 1993 geldt het minimumloon ook voor werknemers met een kleine deeltijdbaan) en veranderingen in de loononderzoeken van het CBS. Maar ook afgezien van deze veranderingen is sprake van een trendbreuk: sinds 1994 stijgt het aantal minimumloners weer. In 1993 werden nog maar 170 duizend minimumloners geteld. Daarna groeide het aantal minimumloners elk jaar fors, met achtereenvolgens 31 duizend in 1994, 25 duizend in 1995 en 41 duizend in 1996. In 1997 bleef het aantal minimumloners stabiel.

De groei van het aantal minimumloners hangt voor een deel samen met overheidsmaatregelen om langdurig werklozen aan het werk te krijgen, zoals de opzet van banenpools waar werknemers tegen het minimumloon beloond worden. Daarnaast is erop aangedrongen in cao's lage loonschalen op te nemen, ten einde de werkgelegenheid van laagopgeleide mensen te bevorderen.

In 1994 en 1995 was de groei van het aantal minimumloners geconcentreerd in de zakelijke dienstverlening (met name bij de uitzendbureaus en banenpools). De groei van het aantal minimumloners ging gepaard met een forse toename van het totaal aantal werknemers in deze bedrijfstak. Na 1995 was de groei van het aantal minimumloners meer gespreid over de verschillende bedrijfstakken, hoewel het zwaartepunt van de groei nog steeds lag in de commerciële dienstverlening.

5. Het aantal minimumloners

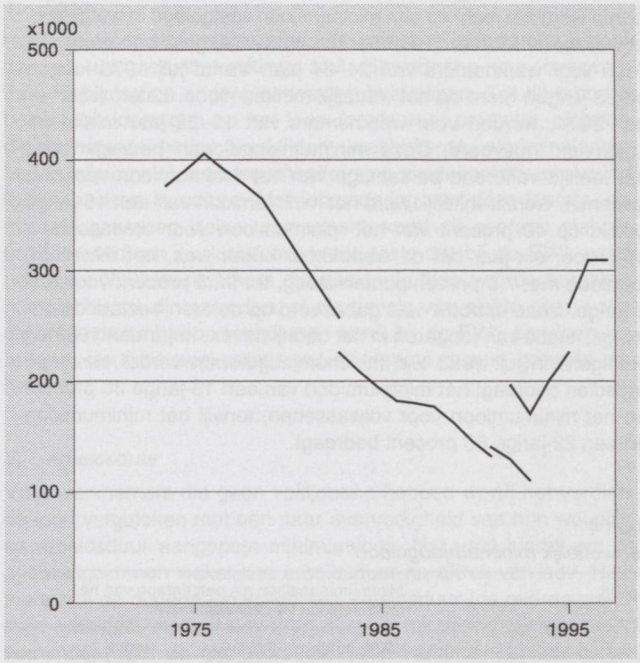

3. De Wet Minimumloon en Minimumvakantiebijslag

Op 23 februari 1969 werd de Wet Minimumloon en Minimumvakantiebijslag van kracht. De wet beoogt de werknemer van een minimumloon en een minimumvakantiebijslag te verzekeren die in het licht van de algemene welvaartssituatie, als sociaal aanvaardbare tegenprestatie voor de in dienstbetrekking verrichte arbeid kunnen worden beschouwd. Het eerste minimumloon bedroeg 606,70 gulden per maand. Nu, in de eerste helft van 1999, bedraagt het minimumloon inmiddels bijna vier maal zoveel, namelijk 2 345,20 gulden per maand.

Al in 1964 werd in de Stichting van de Arbeid overeenstemming bereikt over de invoering van een minimuminkomen. Voor 'volwaardige' mannelijke werknemers gold voortaan een minimumloon, dat werd vastgesteld op het ronde bedrag van 100 gulden per week. Dit loon gold voor werknemers vanaf de leeftijd waarop het volwassen loon wordt bereikt, doch in ieder geval vanaf 25 jaar.

Staat 3
Het aantal minimumloners vanaf 1974

	Totaal aantal minimumloners			Minimumloners als percentage van het totaal aantal werknemers		
	totaal	man	vrouw	totaal	man	vrouw
	x 1 000			*%*		
1974	376,7	149,2	227,5	9,9	5,2	21,8
1976	405,8	160,8	245,1	10,5	5,7	23,4
1979	365,0	143,4	221,6	8,9	4,8	19,3
1983	257,5	99,6	157,9	6,5	3,6	13,1
1983	226,3	86,0	140,2	5,8	3,2	12,0
1985	194,5	69,3	125,2	5,0	2,5	10,7
1986	181,9	66,9	115,0	4,5	2,4	9,4
1987	180,3	64,7	115,6	4,3	2,2	9,0
1988	176,6	65,8	110,7	4,2	2,3	8,3
1989	163,0	61,7	101,3	3,8	2,1	7,2
1990	146,2	54,6	91,6	3,3	1,8	6,2
1991	132,4	53,4	79,1	2,9	1,8	5,1
1991	139,7	57,4	82,2	3,0	1,8	5,2
1992	129,0	49,7	79,3	2,7	1,6	4,7
1993	109,7	46,1	63,6	2,3	1,5	3,8
1993	169,5	65,0	104,5	3,2	2,0	5,1
1994	200,5	83,0	117,5	3,7	2,6	5,5
1995	225,6	96,3	129,3	4,2	2,9	6,0
1995	267,4	116,0	151,4	4,7	3,4	6,7
1996	308,5	137,3	171,2	5,3	3,9	7,3
1997	309,0	135,5	173,4	5,1	3,8	7,0

1974–1983: uitkomsten van de minimumloononderzoeken van 1974, 1976, 1979 en 1983.
1983–1991: uitkomsten van de jaarlijkse loononderzoeken (excl. 1984).
1991–1993: idem, maar inclusief WSW-werknemers en na herweging met Arbeidsrekeningencijfers.
1993–1995: idem, maar inclusief werknemers met een arbeidsduur ≤1/3 van de normale arbeidsduur.
1995–1997: idem, maar inclusief enkele groepen werknemers die tot dusver buiten de waarneming waren gebleven.

Twee jaar later kregen ook vrouwen recht op dit minimumloon. Daarna werd het recht op een minimumloon vastgelegd in wetgeving. De wet die in februari 1969 van kracht werd, gold oorspronkelijk alleen voor werknemers van 24–64 jaar. Vanaf juli 1970 kregen ook 23-jarigen recht op het wettelijk minimumloon. Later, vanaf januari 1974, werden voor werknemers van 15–22 jaar minimumjeugdlonen ingevoerd. Deze minimumjeugdlonen bedragen een naar leeftijd variërend percentage van het minimumloon voor volwassenen. Oorspronkelijk werd het minimumloon van een 15-jarige gesteld op 40 procent van het minimumloon voor volwassenen, terwijl voor elk jaar dat de werknemer ouder was, het minimumjeugdloon met 7,5 procentpunten steeg, tot 92,5 procent voor een 22-jarige. Deze opbouw was gebaseerd op de toen bestaande beloningssituatie van jongeren in het bedrijfsleven. In januari 1981 en vervolgens in juli 1983 zijn minimumjeugdlonen verder verlaagd. Sindsdien bedraagt het minimumloon van een 15-jarige 30 procent van het minimumloon voor volwassenen, terwijl het minimumloon van een 22-jarige 85 procent bedraagt.

Staat 4
Het wettelijk minimumjeugdloon

Leeftijd	Minimumjeugdloon als percentage van het minimumloon van volwassenen		
	1974–1980	1981–juni 1983	vanaf juli 1983
	%		
15 jaar	40,0	35,0	30,0
16 jaar	47,5	40,0	34,5
17 jaar	55,0	45,0	39,5
18 jaar	62,5	52,5	45,5
19 jaar	70,0	60,0	52,5
20 jaar	77,5	70,0	61,5
21 jaar	85,0	80,0	72,5
22 jaar	92,5	90,0	85,0

Het minimumloon geldt voor werknemers met een volledige dienstbetrekking. Voor werknemers met een deeltijdbaan geldt een naar evenredigheid verminderd minimumloon. De wet kent geen minimumloon per uur. Dit bedrag dient te worden berekend uit de overeengekomen arbeidsduur van de werknemer en de arbeidsduur die in overeenkomstige arbeidsverhoudingen in de regel geacht wordt een volledige dienstbetrekking te vormen. Wat in een concreet geval de normale arbeidsduur is, moet bepaald worden aan de hand van wat in vergelijkbare banen, in het bedrijf of in de bedrijfstak als een voltijddienstbetrekking geldt. Hierbij moet rekening worden gehouden met arbeidsduurverkorting.

Pas sinds 1993 hebben werknemers met een kleine deeltijdbaan recht op het minimumloon. Tot die tijd gold de wet niet voor banen waarin als regel gedurende niet meer dan eenderde van de normale arbeidsduur arbeid wordt verricht (het zogenoemde 1/3-criterium). Vanaf september 1996 is de wet ook van toepassing op werknemers die niet op basis van een arbeidsovereenkomst werken, zoals thuiswerkers. Hierbij geldt wel dat de omvang van de arbeid niet van bijkomstige aard mag zijn (er moet dan minstens 5 uur per week gewerkt worden).

De werkingssfeer van de wet is beperkt tot werknemers van 15–64 jaar. Ook ambtenaren en arbeidscontractanten in dienst van de overheid vallen niet over de wet. Daarentegen is de wet wél van toepassing op werknemers in dienst van de overheid die een dienstbetrekking hebben zoals bedoeld in Wet Inschakeling Werkzoekenden. Verder vallen werknemers die hun dienstbetrekking buiten Nederland vervullen in beginsel alleen onder de werking van de wet als zij in Nederland wonen én hun werkgever in Nederland gevestigd is. Hiertoe worden in ieder geval gerekend de werknemers met een dienstbetrekking zoals bedoeld in de Wet Arbeid Mijnbouw Noordzee en de werknemers op schepen en luchtvaartuigen die hun thuishaven binnen Nederland hebben.

De wet biedt verder de mogelijkheid het minimum(jeugd)loon voor bepaalde werknemers of groepen van werknemers op een lager niveau vast te stellen. Zo kan de minister van Sociale Zaken en Werkgelegenheid, op verzoek van werkgevers of werknemers, voor bepaalde categorieën werknemers in een bedrijf of bedrijfstak dispensatie verlenen, indien dit naar zijn oordeel in verband met de situatie in de betrokken onderneming of bedrijfstak geboden is. De laatste bedrijfstakgewijze dispensatie liep af in 1972 (dispensatie voor vrouwelijk winkel- en inpakpersoneel in het bakkersbedrijf). Daarnaast kan de minister op grond van de Wet Arbeid Gehandicapte Werknemers voor mindervalide werknemers een lager minimum(jeugd)loon vaststellen. Het gaat hierbij om werknemers die door ziekte of gebreken niet in staat zijn tot een volwaardige arbeidsprestatie. Zij ontvangen dan meestal tevens een arbeidsongeschiktheidsuitkering.

De hoogte van het minimum(jeugd)loon wordt regelmatig herzien. Oorspronkelijk gold dat het minimumloon tweemaal per jaar werd aangepast overeenkomstig de ontwikkeling van de cao-lonen van volwassen werknemers in het particulier bedrijf, waarbij bepaalde looncomponenten buiten beschouwing werden gelaten. Vanaf eind 1991 geldt de Wet Koppeling met Afwijkingsmogelijkheid. Deze wet biedt de grondslag voor een aanpassing van het minimumloon en een aantal sociale zekerheidsuitkeringen. Als hoofdregel geldt dat het wettelijk minimumloon en de uitkeringen worden aangepast overeenkomstig de ontwikkeling van de contractlonen in de marktsector en de collectieve sector. Indien sprake is van een bovenmatige loonontwikkeling, zodanig dat daarvan schade voor de werkgelegenheid kan worden verwacht, of van een zodanige volume-ontwikkeling in de sociale zekerheidsregelingen dat daardoor een betekenende premie- of belastingdrukverhoging noodzakelijk is, kan van de hoofdregel afgeweken worden. In de praktijk is regelmatig van deze aanpassingsmechanismen afgeweken, meestal om een lagere stijging van het minimumloon te bewerkstelligen. Hiermee werd nagestreefd de algemene werkgelegenheidssituatie te verbeteren.

In de Wet Minimumloon en Minimumvakantiebijslag is ook vastgelegd hoe groot de minimumvakantiebijslag minstens is. Werknemers hebben in ieder geval recht op doorbetaling van loon tijdens vakantiedagen, en daarnaast op een minimumvakantiebijslag (ook wel vakantietoeslag of vakantiegeld) van 8 procent. Alleen in de periode 1981–april 1987 was de minimumvakantiebijslag verlaagd tot 7,5 procent. Anders dan het minimumloon geldt deze minimumvakantiebijslag ook voor werknemers van 65 jaar en ouder. De minimumvakantiebijslag heeft alleen betrekking op dat deel van het loon dat het drievoud van het minimum(jeugd)loon niet overschrijdt.

Werknemers die minder betaald krijgen dan dat waar zij op grond van deze wet recht hebben, kunnen naleving van de wet via civielrechtelijke vordering afdwingen. Werkgevers die minder betalen dan de wet voorschrijft kunnen een boete opgelegd krijgen. Ambtenaren van de Arbeidsinspectie hebben de bevoegdheid om naar de naleving van de wettelijke verplichtingen volgens deze wet een onderzoek in te stellen bij bedrijven en instellingen.

4. De meting van het aantal minimumloners vanaf 1995

4.1 De Enquête werkgelegenheid en lonen

De hier gepubliceerde gegevens over het aantal minimumloners in 1995–1997 zijn afkomstig uit de Enquête werkgelegenheid en lonen (EWL) van het CBS. Met de EWL wordt informatie verzameld over het niveau, de ontwikkeling en de verdeling van het aantal banen, de verdiende lonen en de arbeidsduur van werknemers. Dit onderzoek is gestart in 1995 en is een samenvoeging van drie enquêtes bij bedrijven en instellingen gericht op het verkrijgen van gegevens over arbeid en lonen: het Jaarlijks onderzoek naar werkgelegenheid en lonen (JWL), het Kwartaalonderzoek loonontwikkeling

(KOL) en het Kwartaalonderzoek werkgelegenheid en lonen (KWL). Uitkomsten van de EWL over het aantal banen van werknemers per bedrijfstak worden elk kwartaal gepubliceerd. Loon- en arbeidsduurgegevens en gedetailleerde gegevens over de structuur van de werkgelegenheid, worden vooralsnog eenmaal per jaar gepubliceerd. De uitkomsten van de EWL zijn niet zomaar te vergelijken met de uitkomsten van het JWL. In paragraaf 4.3 wordt een overzicht gegeven van de verschillen tussen deze twee onderzoeken.

Van de enquête-uitkomsten van de EWL, inclusief de uitkomsten over het aantal minimumloners, worden drie versies gepubliceerd: de eerste publicatie betreft voorlopige uitkomsten. Eén jaar later, als de uitkomsten van het volgende jaar gepubliceerd worden, volgen de nader voorlopige uitkomsten, en nog een jaar later de definitieve uitkomsten. Op dit moment zijn nader voorlopige uitkomsten beschikbaar over 1995 en 1996 en voorlopige uitkomsten over 1997 (de uitkomsten over 1995 zijn gepubliceerd in de SEM van december 1998, de uitkomsten over 1996 en 1997 worden binnenkort in de SEM gepubliceerd). Met het samenstellen van de definitieve uitkomsten over 1995 en later wordt gewacht tot dat nieuwe Arbeidsrekeningencijfers over deze jaren beschikbaar komen (deze Arbeidsrekeningencijfers worden gebruikt om de enquête-uitkomsten van de EWL te herwegen). Op dit moment wordt gewerkt aan het reviseren van de Arbeidsrekeningencijfers, waarbij 1995 het nieuwe uitgangspunt zal vormen. De uitkomsten over minimumloners 1995–1997 die in de tabellenset bij dit artikel staan, sluiten exact aan op de hierboven genoemde overeenkomstige versies van de EWL-uitkomsten. Doordat nu pas voor het eerst aantallen minimumloners over 1995 en 1996 gepubliceerd worden, wordt gesproken over nader voorlopige uitkomsten. Voorlopige uitkomsten over minimumloners 1995 en 1996 zijn evenwel nooit gepubliceerd.

Bij de EWL staan werknemers centraal, die in dienst zijn van bedrijven en instellingen. Werknemers zijn mensen die arbeid verrichten tegen loon of salaris. Omdat een werknemer bij meerdere bedrijven kan werken, hebben de uitkomsten betrekking op het totaal aantal banen van werknemers (en niet op het aantal werknemers). Bij de EWL tellen alle banen mee, ongeacht hun arbeidsduur. Ook directeuren die tevens grootaandeelhouder zijn worden meegeteld. De uitkomsten van de EWL hebben betrekking op alle bedrijfstakken, met uitzondering van de bedrijfstakken personeel in dienst van huishoudens (sbi 95) en internationale gemeenschapsorganen (sbi 99).

De EWL is een grootschalige enquête. Het aantal individuele werknemers waarover loon- en arbeidsduurgegevens zijn verkregen voor het samenstellen van de EWL-uitkomsten over december 1997 bedraagt ruim 2,6 miljoen, hetgeen betekent dat 43 procent van alle werknemers direct wordt waargenomen bij deze enquête. Overigens zijn deze waargenomen werknemers niet evenredig verdeeld over alle bedrijfstakken en grootteklassen. Met name de grote bedrijven en de bedrijfstakken openbaar bestuur en onderwijs zijn oververtegenwoordigd. Ook in de overige bedrijfstakken is de steekproefomvang echter zodanig groot, dat met de EWL gedetailleerde uitkomsten kunnen worden gepubliceerd. Hiertoe worden de waargenomen individuele werknemers opgehoogd tot representatieve gegevens voor de gehele populatie en vervolgens nog herwogen met uitkomsten van de Arbeidsrekeningen.

4.2 De berekeningsmethode

Of een werknemer een minimumloner is, wordt vastgesteld door zijn of haar decemberloon te vergelijken met het wettelijk minimumloon in die maand. Dit wordt gedaan door per werknemer (per baan) het bruto maandloon exclusief overwerk te vergelijken met het wettelijk minimumloonbedrag. Een minimumloner is een werknemer de maximaal het voor zijn of haar leeftijd geldende wettelijk minimumloon verdient.

1. Loon

Het wettelijk minimumloon omvat de geldelijke inkomsten uit hoofde van de dienstbetrekking, met uitzondering van overwerk, vakantiebijslag en andere eenmalige beloningen. Tot dit loon behoren ook toeslagen op het loon (zoals voor prestatie, ploegendienst, onregelmatige werktijden, wachtdienst, werkomstandigheden, diploma's), een tegemoetkoming ziektekostenverzekering, fooien en loon in natura. Met uitzondering van deze laatste, gemiddeld genomen kleine, component, komt dit overeen met het bruto maandloon exclusief overwerk zoals dat bij de EWL wordt gemeten. Voor werknemers die pas in de loop van de betaalperiode in dienst zijn getreden, of als gevolg van ziekte geen volledig maandloon hebben verdiend, wordt bij de EWL een loon berekend, alsof de werknemer wel de gehele maand gewerkt zou hebben.

2. Arbeidsduur

Voor werknemers die geen voltijdbaan hebben wordt het verdiende loon vergeleken met een naar evenredigheid van hun wekelijkse arbeidsduur aangepast minimumloon. Het gaat hierbij om de overeengekomen wekelijkse arbeidsduur na aftrek van adv. Hiertoe wordt de opgegeven wekelijkse arbeidsduur (de overeengekomen arbeidsduur waar adv-uren al op in mindering zijn gebracht) verminderd met de niet-gewerkte tijd in verband met adv-dagen (voorzover van toepassing). Deze laatste post wordt berekend door het opgegeven aantal adv-dagen (het aantal adv-dagen per jaar) te delen door het aantal te werken weken per jaar (52 weken, verminderd met 6 feestdagen en de vakantiedagen) en te vermenigvuldigen met de arbeidsduur per dag.

De aldus berekende arbeidsduur van de werknemer wordt gedeeld door de overeenkomstige arbeidsduur van het bedrijf waar de werknemer werkt, om zijn deeltijdfactor te bepalen. Hierbij gelden voor de verschillende groepen werknemers de volgende regels:

- voltijdwerknemers: voor hen bedraagt de deeltijdfactor per definitie 1
- uitzendkrachten: uitzendkrachten zijn in dienst van uitzendbureaus, maar werken elders; omdat bij de EWL niet bekend is bij welk bedrijf een uitzendkracht werkt, wordt de normale voltijdarbeidsduur voor deze groep werknemers benaderingsgewijs vastgesteld als de gemiddelde arbeidsduur van alle voltijdwerknemers in Nederland (in december 1997 bedroeg deze arbeidsduur, na aftrek van adv-dagen en adv-uren, 37,5 uur), tenzij de uitzendkracht 35 uur of meer werkt, in dat geval mag verondersteld worden dat sprake is van een volledige baan, zodat hun deeltijdfactor op 1 wordt gesteld
- deeltijdwerknemers en flexibele werknemers in dienst van schoonmaakbedrijven: in deze bedrijfsklasse heeft slechts een klein deel van de werknemers een voltijdbaan (terwijl dit bovendien leidinggevend en administratiepersoneel betreft), zodat er de voorkeur aan is gegeven de voltijdarbeidsduur van deze werknemers vast te stellen op 38 uur (overeenkomstig de cao voor schoonmaakpersoneel)
- voor de overige deeltijdwerknemers en flexibele werknemers die werken in bedrijven waar ook voltijdwerknemers werken is op basis van de arbeidsduur van deze voltijdwerknemers per bedrijf een normale arbeidsduur vastgesteld
- voor de resterende werknemers (de overige deeltijdwerknemers en flexibele werknemers bij bedrijven zonder voltijdwerknemers) wordt tenslotte teruggevallen op de gemiddelde arbeidsduur van de voltijdwerknemers, zoals die per bedrijfsklasse kan worden vastgesteld.

De normale arbeidsduur van een bedrijf kan op verschillende manieren worden bepaald. Meestal wordt gekozen voor de gemiddelde arbeidsduur van de voltijdwerknemers die in dienst zijn van het bedrijf. Deze benadering heeft echter als nadeel dat de resulterende gemiddelde arbeidsduur beïnvloed wordt door alle vormen van afwijkende arbeidsduur, zoals bijvoorbeeld het korter werken van oudere werknemers en werknemers met onregelmatige diensten.

Daarom is hier gekozen voor een andere benadering: de normale arbeidsduur van een bedrijf is de arbeidsduur van de normale voltijdwerknemers die het vaakst voorkomt binnen het desbetreffende bedrijf. Voor negen van de tien bedrijven die voorkomen in het EWL-bestand van december 1997 kan op deze wijze een voltijdarbeidsduur worden vastgesteld. De bedrijven waar geen voltijdwerknemers worden aangetroffen, zijn in het algemeen kleine bedrijven; driekwart van deze bedrijven heeft minder dan tien werknemers.

Voorzover deze benadering ertoe zou leiden dat een werknemer een deeltijdfactor groter dan 1 zou hebben (meer dan 100 procent zou werken), wordt de deeltijdfactor gemaximeerd op 1. Als dus bijvoorbeeld een flexibele werknemer 10 procent langer werkt dan in het bedrijf gebruikelijk is (exclusief overwerk), terwijl zijn maandloon 5 procent boven het minimumloon ligt, wordt deze werknemer toch niet gezien als een minimumloner.

Het zal duidelijk zijn dat aan deze benadering verschillende veronderstellingen kleven. Geruststellend is dan ook dat voor het grootste deel van de populatie, namelijk de voltijdwerknemers, geen veronderstellingen gemaakt hoeven worden; zij hebben een deeltijdfactor 1. Deze groep omvat 60 procent van alle werknemers. De groep werknemers waarbij gebruik wordt gemaakt van de normale arbeidsduur in het bedrijf waar hij of zij werkt (gebaseerd op de arbeidsduurgegevens van de voltijdwerknemers die daar werken) omvat 30 procent van alle werknemers.

3. Populatie

Bij de vaststelling van het aantal minimumloners wordt vanaf 1995 uitgegaan van alle werknemers waarover in het kader van de EWL gegevens binnenkomen en gepubliceerd worden. Deze afbakening van de populatie werknemers komt niet exact overeen met de werkingssfeer van de wet op het minimumloon, maar komt daar wel dicht bij in de buurt. Bovendien heeft deze benadering als voordeel dat gegevens over de groep minimumloners direct kunnen worden vergeleken met de gegevens over alle werknemers waarover bij de EWL gepubliceerd wordt. Werknemers die niet onder de wet vallen, maar wel in de EWL voorkomen, zijn onder andere ambtenaren en arbeidscontracten in dienst van de overheid, en werknemers van 65 jaar en ouder. Anderzijds is de EWL beperkt tot werknemers in dienst van bedrijven en instellingen, zodat werknemers (en dus ook minimumloners) in dienst van particuliere huishoudens buiten beschouwing worden gelaten.

4. Kanttekeningen

Voor een juiste interpretatie van de cijfers over het aantal minimumloners die het CBS publiceert is het van belang met een aantal omstandigheden rekening te houden.

a. De uitkomsten van de EWL hebben strikt genomen niet altijd betrekking op werknemers, maar op *banen* van werknemers. Omdat een werknemer bij meerdere bedrijven kan werken, hebben de uitkomsten betrekking op het totaal aantal banen van werknemers. Dit betekent dat de cijfers over het aantal minimumloners eigenlijk uitkomsten over het aantal minimumloonbanen betreffen. Uit Arbeidsrekeningencijfers is bekend dat 3 procent van de werknemers meer dan één baan heeft.

b. De uitkomsten van de EWL zijn exclusief banen die niet via bedrijfsadministraties worden waargenomen, zoals bijvoorbeeld alfahulpen, krantenbezorgers en personeel in dienst van huishoudens. De Arbeidsrekeningencijfers geven een compleet beeld van de werkgelegenheid in Nederland en zijn inclusief deze groepen werknemers. Uit deze Arbeidsrekeningencijfers blijkt dat de EWL-uitkomsten betrekking hebben op 94 procent van alle banen van werknemers in Nederland. Let wel, bij het herwegen van de enquête-uitkomsten van de EWL met Arbeidsrekeningencijfers wordt gebruik gemaakt van Arbeidsrekeningencijfers exclusief de banen die niet via bedrijfsadministraties worden waargenomen. Deze herweging leidt er dus niet toe dat de gepubliceerde EWL-uitkomsten alsnog alle banen van werknemers zouden omvatten.

c. Minimumloners zijn werknemers die het minimumloon of minder verdienen. Dit betekent dat een werknemer die een gulden méér verdient dan het wettelijk minimumloon, niet gerekend wordt tot de minimumloners. Door toevallige omstandigheden (zoals onnauwkeurigheden in de opgave en de verwerking, of als de werkgever het loon van zijn werknemers afrond op een rond bedrag) kan het aantal minimumloners op een bepaald moment wat hoger of lager uitvallen dan anders het geval zou zijn geweest.
Ter illustratie hiervan enkele cijfers over de verdeling rond het minimumloon van de volwassen voltijdwerknemers in 1997. Van deze groep verdienen er 18 duizend precies het minimumloon, dat wil zeggen 2 243 of 2 244 gulden (de gegevens van de EWL zijn afgerond op gehele guldens). Iets onder het minimumloon (tot 1 procent onder het minimumloon) worden 3 duizend werknemers aangetroffen, iets erboven (tot + 1 procent) gaat het om 5 duizend werknemers. In het totaal hebben 130 duizend volwassen voltijdwerknemers een loon tot maximaal 10 procent boven het minimumloon (4 procent van de volwassen voltijdwerknemers).
Bij deeltijdwerknemers en werknemers met een flexibel dienstverband moet bij het beantwoorden van de vraag of de werknemer een minimumloner is, ook nog rekening gehouden worden met de deeltijdfactor van de werknemer (de arbeidsduur van de werknemer gedeeld door de voltijdarbeidsduur in het bedrijf waar hij of zij werkt). Dit leidt al snel tot een wat grotere marge op de uitkomsten. In 1997 verdient 5 procent van alle deeltijdwerknemers een loon dat, op uurbasis, ligt tussen het minimumloon en 10 procent boven het minimumloon. Bij de flexibele werknemers gaat het dan zelfs om 11 procent van de werknemers. Vanwege de niet geringe aantallen werknemers met een loon net boven het minimumloon, worden in de tabellen met aantallen minimumloners ook uitkomsten gepresenteerd over werknemers die wat meer verdienen dan het minimumloon (tot maximaal 5 procent of 10 procent boven het minimumloon dat voor de desbetreffende werknemers geldt).

d. Een deel van de minimumloners blijkt minder te verdienen dan het minimumloon. Dit betekent echter nog niet dat de wet wordt overtreden. Immers:
   - het loonbedrag dat bij de EWL wordt gemeten komt niet exact overeen met het loonbegrip zoals dat in de wet op het minimumloon omschreven staat: loon in natura wordt bij de EWL buiten beschouwing gelaten, terwijl het wel meetelt voor het wettelijk minimumloon
   - de vaststelling van de normale voltijdarbeidsduur (ten behoeve van het vaststellen van de deeltijdfactor bij deeltijdwerknemers en werknemers met een flexibel dienstverband) kan voor individuele werknemers anders uitpakken dan het CBS veronderstelt
   - de EWL omvat enkele groepen werknemers waarop de wet niet van toepassing is, zoals ambtenaren en werknemers van 65 jaar en ouder
   - voor mindervalide werknemers kan een lager minimum-(jeugd)loon gelden dan het algemene wettelijk minimum-(jeugd)loon waar bij de EWL vanuit wordt gegaan
   - er kan sprake zijn van meetfouten of invulfouten.

4.3 Verschillen tussen de meting van het aantal minimumloners in 1994 en 1995

Vanaf 1995 is het Jaarlijks onderzoek naar werkgelegenheid en lonen (JWL) opgegaan in de Enquête werkgelegenheid en lonen (EWL). Hoe het aantal minimumloners sindsdien wordt vastgesteld, staat beschreven in de vorige paragraaf. Nu wordt ingegaan op de verschillen tussen het JWL en de EWL, voorzover deze verschillen gevolgen hebben voor de vergelijkbaarheid van de aantallen minimumloners tussen 1994 en 1995.

a. Nieuwe methode van onderzoek

Met de komst van de EWL is gestart met een nieuwe methode van onderzoek. Een groot deel van de gegevens wordt verkregen via rechtstreekse digitale gegevensverstrekking vanuit salarissystemen. In 1997 berust 58 procent van de gepubliceerde werknemergegevens op informatie die langs digitale weg is verkregen. De overige bedrijven worden op steekproefbasis benaderd met papieren vragenlijsten. Ten behoeve van de aansluiting op de salarissystemen is de vraagstelling enigszins aangepast. Tevens is het systeem waarmee de respons wordt verwerkt en gecontroleerd ingrijpend vernieuwd. De effecten van deze wijzigingen zijn niet goed in te schatten.

b. Populatieverschillen

Bij de enquêtering of bij het samenstellen van de uitkomsten over gemiddelde lonen werden bij het JWL enkele groepen werknemers uitgesloten, die vanaf 1995 wel in de uitkomsten van de EWL zijn opgenomen. Het gaat hierbij om:

- directeuren-grootaandeelhouders (dga's)
- algemeen directeuren en hoofddirecteuren
- werknemers jonger dan 16 jaar en werknemers ouder dan 64 jaar
- meewerkende gezinsleden
- thuiswerkers
- werknemers die in de verslagmaand uit dienst zijn getreden
- werknemers met een vast bruto maandloon van meer dan 16 000 gulden per maand (in 1994)
- leerlingen met een laag loon
- werknemers met een onvolledige loon- en arbeidsduurgegevens.

De totale omvang van al deze groepen bedraagt ongeveer 251 duizend werknemers. Dat is ruim 4 procent van het totaal aantal werknemers dat bij EWL 1995 wordt gemeten. Binnen deze groep werknemers zijn minimumloners sterk oververtegenwoordigd: 42 duizend van deze 251 duizend werknemers verdienden hooguit het minimumloon (17 procent).

c. Wijziging verslagmaand

Met de introductie van de EWL in 1995 is het peilmoment van de waarneming veranderd. De aantallen banen van werknemers die in het kader van de EWL gepubliceerd worden, hebben betrekking op 31 december. De uurlonen en maandlonen hebben betrekking op de maand december. Bij het JWL was dit respectievelijk 30 september en oktober. Dit betekent enerzijds dat de mutatie in het aantal minimumloners 1994–1995 een periode van 14 maanden beslaat, in plaats van precies één jaar. Anderzijds is ook sprake van seizoenseffecten: de samenstelling van de werknemerspopulatie is in december niet gelijk aan die in oktober (zie ook de toelichting bij de eerste publicatie van de regionale werkgelegenheidcijfers van de EWL over 1995, in de SEM van oktober 1997).

Staat 5
Populatieverschillen: EWL 1995 afgebakend conform JWL 1994 (nader voorlopig)

		Totaal aantal werknemers			Aantal minimumloners			Aandeel minimumloners	
		populatie totaal	populatie conform JWL 1994	verschil	populatie totaal	populatie conform JWL 1994	verschil	populatie totaal	populatie conform JWL 1994
		x 1 000						%	
Totaal		5 677,4	5 426,8	250,6	267,4	225,6	41,9	4,7	4,2
Geslacht									
Mannen		3 419,2	3 276,3	143,0	116,0	96,3	19,8	3,4	2,9
Vrouwen		2 258,2	2 150,6	107,6	151,4	129,3	22,1	6,7	6,0
Leeftijd									
≤24 jaar		911,3	835,5	75,9	126,7	103,3	23,4	13,9	12,4
25–34 jaar		1 770,2	1 728,0	42,2	58,3	52,1	6,2	3,3	3,0
35–44 jaar		1 515,5	1 469,9	45,6	39,6	35,2	4,5	2,6	2,4
45–54 jaar		1 168,6	1 114,4	54,1	31,3	27,2	4,1	2,7	2,4
55–64 jaar		299,6	279,1	20,5	9,3	7,8	1,5	3,1	2,8
≥65 jaar		12,2		12,2	2,2		2,2	17,9	
Dienstverband									
Voltijd		3 552,2	3 446,7	105,5	88,0	73,3	14,7	2,5	2,1
Deeltijd		1 638,5	1 554,2	84,3	93,5	78,5	14,9	5,7	5,1
Flexibel		486,7	426,0	60,7	86,0	73,8	12,2	17,7	17,3
Bedrijfstak									
01–05	Landbouw en visserij	82,9	75,5	7,4	3,0	2,4	0,6	3,6	3,2
10–14	Delfstoffenwinning	10,1	9,7	0,3	0,1	0,1	0,0	1,1	0,8
15–37	Industrie	903,8	876,8	27,0	19,0	14,0	5,1	2,1	1,6
40–41	Energie- en waterleidingbedrijven	42,2	41,8	0,4	0,5	0,3	0,2	1,2	0,7
45	Bouwnijverheid	344,1	330,5	13,6	7,3	6,2	1,1	2,1	1,9
50–52	Handel	965,0	890,3	74,7	79,8	67,7	12,1	8,3	7,6
55	Horeca	175,8	161,8	14,0	20,4	18,3	2,0	11,6	11,3
60–64	Vervoer en communicatie	375,8	360,3	15,6	8,3	5,9	2,4	2,2	1,6
65–67	Financiële instellingen	200,3	193,5	6,7	2,6	2,2	0,4	1,3	1,1
70–74	Zakelijke dienstverlening	795,7	747,8	47,9	93,6	86,8	6,8	11,8	11,6
75	Openbaar bestuur	440,4	435,2	5,1	3,7	1,4	2,3	0,8	0,3
80	Onderwijs	378,9	376,0	2,9	3,0	2,1	0,8	0,8	0,6
85	Gezondheids- en welzijnszorg	760,9	738,8	22,1	16,3	10,8	5,5	2,1	1,5
90–93	Cultuur en overige dienstverlening	201,7	188,9	12,9	9,9	7,4	2,5	4,9	3,9

d. De herweging naar Arbeidsrekeningen en de indeling naar economische activiteit is veranderd

De enquête-uitkomsten van de EWL worden herwogen met de aantallen banen van werknemers van Arbeidsrekeningen voordat zij gepubliceerd worden. Bij deze herweging wordt gebruik gemaakt van cijfers die gedetailleerd zijn naar geslacht en economische activiteit. Bij de Arbeidsrekeningen ligt de nadruk op het beschrijven van de ontwikkelingen van de werkgelegenheid per economische activiteit. De Arbeidsrekeningenuitkomsten vormen een reeks, met 1987 als basisjaar. Bij de EWL is de economische activiteit daarentegen de activiteit zoals die in het desbetreffende verslagjaar geldt (zoals vastgelegd in het Algemeen bedrijfsregister van het CBS). Doordat bedrijven in de loop van de tijd van economische activiteit veranderen, ontstaat een steeds groter verschil tussen de verdeling naar economische activiteit zoals die blijkt uit de Arbeidsrekeningencijfers enerzijds en de enquête-uitkomsten van de EWL anderzijds. In 1998 is besloten dit probleem op te lossen door alternatieve Arbeidsrekeningencijfers samen te stellen, waarbij de indeling naar economische activiteit wél overeenkomt met de situatie van het desbetreffende verslagjaar (zoals dus ook geldt voor de enquête-uitkomsten van de EWL). Voortaan worden deze alternatieve Arbeidsrekeningencijfers gebruikt om de enquête-uitkomsten van de EWL te herwegen. Dit gebeurt met terugwerkende kracht tot 1995. Sindsdien geeft de indeling naar economische activiteit van de gepubliceerde EWL-uitkomsten de werkelijke situatie in het desbetreffende verslagjaar weer.
Als gevolg hiervan kunnen de uitkomsten van 1994 en 1995, voor wat betreft cijfers gedetailleerd naar economische activiteit, niet goed met elkaar vergeleken worden. Terwijl de uitkomsten van JWL 1994 nog rechtstreeks herwogen werden naar de Arbeidsrekeningencijfers met 1987 als basisjaar, zijn de EWL-uitkomsten over 1995 herwogen met alternatieve Arbeidsrekeningencijfers waarbij de bedrijven ingedeeld zijn conform de situatie in 1995. In de toelichting bij de eerste publicatie van de regionale werkgelegenheidcijfers van de EWL over 1995 en 1996 is nader ingegaan op de effecten van deze veranderde systematiek van herweging (zie de SEM van juni 1998).

e. De gehanteerde versie van Arbeidsrekeningen

Bij het vergelijken van de uitkomsten over 1994 en 1995 moet rekening gehouden worden met het feit dat de 1995-cijfers herwogen zijn met Arbeidsrekeningencijfers die niet in overeenstemming zijn met de Arbeidsrekeningencijfers die gebruikt zijn bij de herweging van de JWL-cijfers over 1994 (nog afgezien van de andere indeling naar economische activiteit). Dit komt doordat de Arbeidsrekeningencijfers over 1994 herzien zijn nadat de JWL-uitkomsten over 1994 waren gepubliceerd. Deze herziening had ook gevolgen voor de Arbeidsrekeningencijfers over 1995 die gebruikt zijn bij het herwegen van de EWL-uitkomsten over 1995.

f. Invoering pseudo-premies voor overheidspersoneel

Tot en met 1994 hadden de werknemers die vielen onder de Inhoudingswet Overheidspersoneel 1982 te maken met een zogenoemde inhouding (of vereveningsbijdrage) op hun loon. Deze inhouding gold voor de meeste werknemers bij de overheid en een beperkt deel van de werknemers van de gepremieerde en gesubsidieerde sector. De inhouding was het equivalent van de werknemerpremies voor de sociale verzekeringen die voor de overige werknemers (de particuliere bedrijven) golden. De gepubliceerde lonen waren na aftrek van deze inhouding. Vanaf 1995 is deze inhouding vervallen. In plaats daarvan werden zogenoemde pseudo-premies WAO, ZW en WW van kracht. Deze premies tellen echter wél mee in de bruto lonen. Dit betekent dat de bruto lonen van een aantal werknemers (vooral de werknemers bij de overheid) hoger uitkomen, als gevolg van een andere bepaling van het bruto loon.

g. Berekeningswijze minimumloners

De wijze waarop bepaald wordt of een werknemer maximaal het minimumloon verdient (rekening houdend met leeftijd en arbeidsduur), is enigszins aangepast. Zo wordt de normale arbeidsduur van een bedrijf nu gedefinieerd als de arbeidsduur van de normale voltijdwerknemers die het vaakst voorkomt binnen het desbetreffende bedrijf. Verder werd in het verleden bij bedrijven zonder voltijdwerknemers benaderingsgewijs uitgegaan van een normale arbeidsduur van 40 uur per week. Tegenwoordig is dit in veel bedrijven geen reële veronderstelling meer, zodat vanaf 1995 wordt uitgegaan van de gemiddelde arbeidsduur van de voltijdwerknemers in de desbetreffende bedrijfsklasse.

5. De meting van het aantal minimumloners tot 1994

5.1 De meting van het aantal minimumloners tot 1983

Tot en met 1983 stelde het CBS om de twee á drie jaar het aantal minimumloners vast door middel van een speciaal daartoe uitgevoerd onderzoek. Het eerste onderzoek werd gehouden in 1971. Daarna volgden nog vijf onderzoeken, in 1974, 1976, 1979, 1981 en 1983. Bij deze onderzoeken bij bedrijven en instellingen werd gevraagd naar het aantal werknemers dat het minimumloon of minder verdiende. Hierbij moesten werknemers die gewoonlijk minder dan 15 uur per week werkten buiten beschouwing worden gelaten, zoals toen nog gebruikelijk was bij de verschillende werkgelegenheidsenquêtes van het CBS (bovendien is de werkingssfeer van de wet op het minimumloon pas later uitgebreid met kleine deeltijdbanen). Voor de overige deeltijdwerknemers moest met een minimumloon per uur worden gerekend. Gevraagd werd het totaal aantal minimumloners te verbijzonderen naar geslacht, leeftijd (afzonderlijk per leeftijdsjaar voor 15–22 jarigen, en als één categorie voor de 23–64 jarigen) en dienstverband (voltijd/deeltijd). De verdeling naar leeftijd werd niet gevraagd in 1971 en 1981; in plaats daarvan werd in 1971 gevraagd naar de regionale verdeling van de minimumloners. De peildatum bij deze onderzoeken was steeds 30 november.

Aangezien de werknemers die het minimumloon of minder verdienen relatief gezien slechts een klein gedeelte vormen van alle werknemers, was het voor meten van het aantal minimumloners nodig een vrij omvangrijke enquête in te stellen, ten einde betrouwbare (gedetailleerde) uitkomsten te kunnen samenstellen. Bij elk onderzoek kregen tussen de 40 en de 50 duizend bedrijven en instellingen een vragenformulier toegestuurd. Hiertoe behoorden alle bedrijven met 50 werknemers of meer. Kleinere bedrijven werden op steekproefbasis benaderd. Het onderzoek omvatte alle bedrijfstakken, met uitzondering van de particuliere huishoudens. Voor gegevens over het aantal minimumloners in de land- en tuinbouw werd gebruik gemaakt van de uitkomsten van de statistiek van de verdiende lonen in land- en tuinbouw.

In *1971* gold het wettelijk minimumloon nog alleen voor 23–64 jarigen, zodat het onderzoek ook tot deze leeftijdsgroep beperkt was. Vanwege onderzoekstechnische redenen hadden de gepubliceerde uitkomsten geen betrekking op de werknemers bij de tuinbouw en het overheids- en gesubsidieerd onderwijs. De uitkomsten werden gedetailleerd naar economische activiteit volgens de standaard bedrijfsindeling van 1966, terwijl de uitkomsten later ook zijn omgecodeerd naar de standaard bedrijfsindeling van 1970 (ten behoeve van de vergelijkbaarheid met de uitkomsten van 1974).

Vanaf *1974* werden voor werknemers van 15–22 jaar minimumjeugdlonen van kracht. Daarom werd het minimumloononderzoek uitgebreid met deze groep werknemers. Daarnaast werden ook gegevens over de tuinbouw en het onderwijs in de uitkomsten opgenomen. Deze twee bedrijfsklassen waren in 1971 nog niet in de uitkomsten vertegenwoordigd. Hierdoor steeg het aantal volwassen

minimumloners met 4,2 duizend. De uitkomsten werden gedetailleerd naar economische activiteit volgens de standaard bedrijfsindeling van 1970.

In augustus 1975 werd de leerplicht verlengd tot 16 jaar. Naar aanleiding hiervan werd het minimumloononderzoek van *1976* beperkt tot de werknemers van 16–64 jaar. In 1974 hadden 6,9 duizend 15-jarigen het minimumloon. Uitzendbureaus werden bij dit onderzoek buiten beschouwing gelaten. De uitkomsten werden gedetailleerd naar economische activiteit volgens de standaard bedrijfsindeling van 1974.

Vanaf 1979 werden de uitzendbureaus wél geënquêteerd. Het aantal minimumloners bij deze bedrijven bedroeg enkele duizenden.

In *1981* werden de minimumjeugdlonen verlaagd. Voor diegenen die eind 1980 echter al in dienstbetrekking waren, bleef het oude minimumloon van kracht, net zolang totdat dit persoonlijke minimum door het nieuwe wettelijke minimumloon zou worden overtroffen. Als gevolg van deze overgangsmaatregelen had het begrip minimumjeugdloon geen eenduidige betekenis. Daarom werd het minimumloononderzoek over 1981 beperkt tot 23–64 jarigen. Nadat de uitkomsten van het onderzoek gepubliceerd waren, bleek dat veel bedrijven een opgave hadden gedaan over het totaal aantal minimumloners, in plaats van alleen de volwassen minimumloners. Hierdoor was het aantal getelde minimumloners te hoog uitgekomen. Na correctie hiervoor zijn, tegelijkertijd met de publicatie over minimumloners in 1983, herziene uitkomsten over 1981 gepubliceerd.

In juli *1983* werden de staffelingspercentages voor minimumjeugdlonen verder verlaagd. Ook toen gold een overgangsregeling om te voorkomen dat het loon daalde van jongeren die al langer in dienst waren. Desondanks is in het minimumloononderzoek van 1983 wél gevraagd naar het aantal minimumloners onder jongeren. Hierbij zijn de maximale bedragen aangehouden die golden als minimumjeugdloon (zoals die golden volgens de overgangsregeling). Voor jonge werknemers die tussen juli en oktober in dienst traden zijn dus te hoge minimumloonbedragen gehanteerd, waardoor het aantal jonge minimumloners wat overschat zal zijn in 1983.

5.2 De meting van het aantal minimumloners tussen 1983 en 1991

De ervaringen met de minimumloononderzoeken van 1981 en 1983 leidden ertoe dat vraagtekens geplaatst werden bij de gevolgde onderzoeksmethode. Het onderzoek kende een schijnbaar eenvoudige vraagstelling ('zijn er bij uw onderneming werknemers in dienst die het minimumloon of minder verdienen, en zo ja, hoeveel?'), die in de praktijk moeilijk exact te beantwoorden bleek. Na 1983 werd daarom gestopt met de afzonderlijke minimumloononderzoeken. In plaats daarvan stelde het CBS voortaan het aantal minimumloners vast op grond van de gegevens die werden gevraagd bij het Jaarlijks onderzoek naar de verdiende lonen. Bij dit onderzoek, sinds 1984 de opvolger van het halfjaarlijkse loononderzoek, werden loon- en arbeidsduurgegevens en enkele persoonsgegevens gevraagd over een groot aantal individuele werknemers in dienst van bedrijven. Op basis van deze gegevens (de leeftijd van de werknemer, het verdiende loon met overwerkgegevens afzonderlijk, het dienstverband en de normale arbeidsduur) kon het CBS zelf per werknemer vaststellen of de werknemer meer of minder verdiende dan het wettelijk minimumloon. Bovendien konden uit deze bron verdelingen van aantallen werknemers rondom het minimumloon worden samengesteld.

Om een consistente reeks te krijgen zijn voor 1983, naast de uitkomsten van het oude minimumloononderzoek, ook uitkomsten samengesteld volgens de nieuwe methode (op basis van het halfjaarlijkse loononderzoek oktober 1983). Herberekening van het aantal minimumloners voor 1983 met de nieuwe methode leverde een lager aantal minimumloners op dan het oude minimumloononderzoek (226 duizend in plaats van 258 duizend). Algemeen werd aangenomen dat deze nieuwe uitkomsten een beter beeld gaven van het aantal minimumloners dan het oude minimumloononderzoek.

Tussen het oude minimumloononderzoek en de nieuwe methodiek bestonden de volgende verschillen:

- bij het minimumloononderzoek gaf de berichtgever het totaal aantal minimumloners op, bij de nieuwe methode stelde het CBS zelf vast of een werknemer het minimumloon of minder verdient
- bij het minimumloononderzoek werden 40 tot 50 duizend bedrijven geënquêteerd, bij het jaarlijkse loononderzoek ongeveer de helft (waaronder alle grote bedrijven), waarbij gegevens over 300 tot 400 duizend individuele werknemers werden verkregen
- bij het minimumloononderzoek was de verslagmaand november, bij het loononderzoek oktober
- bij het minimumloononderzoek werd exact het loonbegrip gevolgd zoals dat in de wet staat; hiertoe behoort ook loon in natura, hetgeen bij de loononderzoeken echter buiten beschouwing werd gelaten, zodat werknemers waarbij deze beloningscomponent voorkwam, ten onrechte als minimumloner kunnen zijn aangemerkt
- bij de loononderzoeken waren voor een klein deel van de werknemers niet alle loon- en arbeidsduurgegevens bekend, zodat de uitkomsten over het aantal minimumloners het karakter van een minimumschatting hadden
- bij het minimumloononderzoek werden gegevens over de minimumloners in de land- en tuinbouw uit een ander onderzoek afgeleid, terwijl het jaarlijks loononderzoek ook deze bedrijfstak omvatte.

5.3 De meting van het aantal minimumloners tussen 1991 en 1994

In 1991 kwam het Jaarlijks onderzoek naar werkgelegenheid en lonen in de plaats van het Jaarlijks onderzoek naar de verdiende lonen en de Statistiek werkzame personen. Bij het samenstellen van de uitkomsten van het loononderzoek werden enkele veranderingen doorgevoerd, die ook gevolgen hadden voor het aantal minimumloners. Het effect van de verschillende wijzigingen is te berekenen, omdat zowel cijfers vóór als na de desbetreffende veranderingen zijn gepubliceerd.

a. WSW-werknemers

De eerste wijziging betreft een uitbreiding van de populatie werknemers met WSW-werknemers. Als gevolg van deze populatie-uitbreiding steeg het aantal minimumloners met 3 duizend werknemers (in 1992).

b. Herweging met Arbeidsrekeningencijfers

Daarnaast werden de enquête-uitkomsten van de loononderzoeken voortaan niet meer direct gepubliceerd, maar eerst herwogen met overeenkomstige Arbeidsrekeningencijfers, per 30 september. Omdat bij het samenstellen van de Arbeidsrekeningen van alle beschikbare gegevens over de werkgelegenheid in Nederland gebruik wordt gemaakt, zijn de Arbeidsrekeningenuitkomsten nauwkeuriger dan die van de afzonderlijke enquêtes. De uitkomsten van het JWL zijn echter gedetailleerder dan die van de Arbeidsrekeningen. Door de enquête-uitkomsten van het JWL te herwegen met de overeenkomstige Arbeidsrekeningencijfers, wordt de kwaliteit van de te publiceren JWL-uitkomsten vergroot. Bovendien zorgt deze herweging ervoor dat de gepubliceerde JWL-uitkomsten ook betrekking hebben op de banen van werknemers bij bedrijven en instellingen die volgens de typering in het Algemeen bedrijfsregister van het CBS nog geen werknemers hadden (grootteklasse 0). Als gevolg van deze herweging steeg het aantal minimumloners met 4 duizend (in 1992).

Bij de eerst-gepubliceerde uitkomsten werd gebruik gemaakt van voorlopige Arbeidsrekeningencijfers. Een jaar later zijn dan nader voorlopige Arbeidsrekeningencijfers beschikbaar. Met deze nader

voorlopige Arbeidsrekeningencijfers werden de uitkomsten van de loononderzoeken na een jaar nogmaals gepubliceerd, waarbij tevens geprobeerd werd de uitkomsten zo goed mogelijk te laten aansluiten bij de uitkomsten van het daaropvolgende jaar, met name voor wat betreft de indeling naar economische activiteit (uitkomsten van jaar t-1 werden volgtijdelijk vergelijkbaar gemaakt met de eerst-gepubliceerde uitkomsten van jaar t). Bij het samenstellen van de uitkomsten van de loononderzoeken over 1991–1994 is geen gebruik gemaakt van de definitieve Arbeidsrekeningencijfers, zodat voor deze periode dus geen definitieve uitkomsten over het aantal minimumloners beschikbaar zijn.

c. Wetswijziging werknemers met kleine deeltijdbanen

Een derde verandering kwam voort uit een wijziging van de wet op het minimumloon. Vanaf 1993 hebben werknemers met een kleine deeltijdbaan recht op een minimumloon. Tot die tijd gold de wet niet voor banen waarin als regel gedurende niet meer dan eenderde van de normale arbeidsduur arbeid wordt verricht (het zogenoemde 1/3-criterium). Overeenkomstig de wet hebben de gepubliceerde aantallen minimumloners vanaf 1993 betrekking op *alle* werknemers, ongeacht hun arbeidsduur. In oktober 1993 had 10 procent van alle werknemers een kleine deeltijdbaan: 520 duizend van de in het totaal 5 252 duizend banen van werknemers. Bij deze groep werknemers werden 57 duizend minimumloners geteld: eenderde van alle minimumloners had in 1993 een kleine deeltijdbaan.

d. Indeling naar economische activiteit

Een andere verandering betreft de detaillering naar economische activiteit. Nadat bijna twee decennia de standaard bedrijfsindeling uit 1974 was gehanteerd, werd in 1993 overgestapt op een nieuwe classificatie: de standaard bedrijfsindeling 1993. Uitkomsten over 1993 zijn gepubliceerd volgens beide classificaties.

e. Onderscheid naar dienstverband

Ook het onderscheid naar dienstverband is veranderd. Tot halverwege de jaren tachtig werd bij de verschillende loon- en werkgelegenheidstatistieken van het CBS onderscheid gemaakt tussen voltijdwerknemers en deeltijdwerknemers. Daarna werden meestal drie groepen onderscheiden: de voltijdwerknemers en de deeltijdwerknemers werden gedefinieerd exclusief de werknemers met een flexibel dienstverband, waartoe uitzendkrachten, oproepkrachten, afroepkrachten, invalkrachten en werknemers van wie de arbeidsduur gewoonlijk varieert tussen een minimum en een maximum aantal uren per week werden gerekend. Bij de uitkomsten over aantallen minimumloners die in de SEM gepubliceerd werden, is tot en met 1994 onderscheid gemaakt naar dienstverband volgens de oude tweedeling. In andere publicaties over het aantal minimumloners (zoals CBS 1994a en CBS 1994b) is daarentegen onderscheid gemaakt tussen voltijdwerknemers, deeltijdwerknemers en werknemers met een flexibel dienstverband. Overigens hebben de meeste werknemers met een flexibel dienstverband een arbeidsduur die wijst op een deeltijdbaan. In oktober 1994 werkten vier van de vijf flexibele werknemers minder dan 35 uur per week.

Begrippen

Adv-dagen

De overeengekomen (rooster)vrije dagen die op grond van een arbeidsduurverkortingregeling worden verleend. Het gaat hierbij om de regeling zoals die aan het einde van het verslagjaar geldt.

Arbeidsrekeningen

De Arbeidsrekeningencijfers zijn de meest complete en meest nauwkeurige gegevens die het CBS over arbeid, lonen en uitkeringen samenstelt. Bij het samenstellen van de Arbeidsrekeningen wordt gebruik gemaakt van alle beschikbare gegevens over de werkgelegenheid in Nederland, waaronder de enquête-uitkomsten van de EWL. De uitkomsten van de EWL zijn echter gedetailleerder dan die van de Arbeidsrekeningen.

Baan

Een werkkring van een werknemer. Als iemand meer dan één werkkring heeft, telt elke werkkring als een afzonderlijke baan.

Deeltijdwerknemers

Werknemers die geen volledige dag- of weektaak hebben maar wel een vaste arbeidsduur per week, uitgezonderd uitzendkrachten, oproepkrachten, afroepkrachten en invalkrachten.

EWL

De Enquête werkgelegenheid en lonen (EWL) is een omvangrijk onderzoek bij bedrijven en instellingen, waarbij informatie wordt verzameld over het niveau, de ontwikkeling en de verdeling van het aantal banen, de verdiende lonen en de arbeidsduur van werknemers (sinds 1995).

JWL

Het Jaarlijks onderzoek naar werkgelegenheid en lonen (JWL) was een omvangrijk onderzoek bij bedrijven en instellingen waarmee in de periode 1991–1994 jaarlijks informatie werd verzameld over het niveau, de ontwikkeling en de verdeling van het aantal banen, de verdiende lonen en de arbeidsduur van werknemers.

Minimumloners

Werknemers die maximaal het voor zijn of haar leeftijd geldende wettelijk minimumloon verdienen. Voor deeltijdwerknemers en werknemers met een flexibel dienstverband geldt een naar evenredigheid van hun wekelijkse arbeidsduur aangepast minimumloon.

Overwerk

De uren die boven de voor de werknemer geldende arbeidsduur werkelijk zijn gewerkt en volledig zijn uitbetaald.

SEM

De Sociaal-economische maandstatistiek (SEM) is een maandelijks verschijnende CBS-publicatie met uitkomsten en artikelen op het gebied van werkgelegenheid, werkloosheid, loon, inkomen en vermogen.

Standaard bedrijfsindeling (sbi)

In de tabellen wordt voor de indeling naar economische activiteit de standaard bedrijfsindeling 1993 gebruikt. Voor meer informatie over deze indeling wordt verwezen naar de gelijknamige CBS-publicatie.

Vakantiedagen

De overeengekomen doorbetaalde vakantiedagen inclusief extra vrije dagen toegekend op grond van leeftijd, functie, anciënniteit en dergelijke. Het gaat hierbij om de regeling zoals die aan het einde van het verslagjaar geldt.

Verdiend loon

Het bruto loon in geld uit tegenwoordige dienstbetrekking (loon, salaris, provisies en toeslagen), exclusief bijzondere beloningen en onkostenvergoedingen. De overhevelingstoeslag behoort niet tot het verdiende loon.

Voltijdwerknemers

Werknemers met een volledige dag- en weektaak, uitgezonderd uitzendkrachten, oproepkrachten, afroepkrachten en invalkrachten.

Wekelijkse arbeidsduur

De met de werknemer overeengekomen arbeidsduur per week in uren. Arbeidsduurverkorting in de vorm van vrije dagen is hierin niet verdisconteerd. Bij het vaststellen van de deeltijdfactor voor het afbakenen van de minimumloners worden adv-dagen wél in mindering gebracht op de wekelijkse arbeidsduur.

Werknemers

Mensen die arbeid verrichten op basis van loon of salaris.

Werknemers met een flexibel dienstverband

Uitzendkrachten, oproepkrachten, afroepkrachten, invalkrachten en werknemers van wie de arbeidsduur gewoonlijk varieert tussen een minimum en een maximum aantal uren per week.

Artikelen

Hieronder volgt een overzicht van CBS-publicaties over het aantal minimumloners en de enquêtes waar deze uitkomsten op gebaseerd zijn.

CBS, 1972, *Enquête naar het aantal minimumloontrekkers per 30 november 1971.* In: Sociale maandstatistiek, oktober 1972.

CBS, 1975, *Aantal minimumloontrekkers, november 1974.* In: Sociale maandstatistiek, oktober 1975.

CBS, 1978, *Het aantal minimumloontrekkers, november 1976.* In: Sociale maandstatistiek, juni 1978.

CBS, 1981, *Het aantal minimumloontrekkers, november 1979.* In: Sociale maandstatistiek, april 1981.

CBS, 1983, *Aantal minimumloners, november 1981.* In: Sociale maandstatistiek, april 1983.

CBS, 1984, *De ontwikkeling van het minimumloon.* In: Supplement bij de Sociaal-economische maandstatistiek, jaargang 1984, nummer 3.

CBS, 1987, *Methode en opzet van het Jaarlijks onderzoek naar de verdiende lonen.*

CBS, 1994a, *Jaarlijks onderzoek naar werkgelegenheid en lonen 1992.* In: Supplement bij de Sociaal-economische maandstatistiek, jaargang 1994, nummer 3.

CBS, 1994b, *Jaarlijks onderzoek naar werkgelegenheid en lonen (JWL).* In: Arbeid en lonen van werknemers 1993.

CBS, 1997, *Enquête werkgelegenheid en lonen, 1995.* In: Sociaal-economische maandstatistiek, november 1997.

CBS, 1998a, *Banen van werknemers bij bedrijven en instellingen naar regio, economische activiteit en geslacht.* In: Sociaal-economische maandstatistiek, juni 1998.

CBS, 1998b, *Enquête werkgelegenheid en lonen, 1996. Uitkomsten over banen van werknemers bij bedrijven en instellingen, lonen en arbeidsduur.* In: Sociaal-economische maandstatistiek, december 1998.

Hesemans, J.C.M. en H. van Reijn, 1986, *De ontwikkeling van het minimumloon.* In: Supplement bij de Sociaal-economische maandstatistiek, jaargang 1986, nummer 8.

Hilbink, K.H., 1995, *Effecten wijziging Wet minimumloon op de aantallen minimumloners.* In: Sociaal-economische maandstatistiek, januari 1995.

Hoogteijling, E.M.J. en H. Nusteen, 1987, *Het aantal minimumloners, november 1983. Een onderzoek naar de aantallen werknemers die het minimumloon of minder verdienen*, onderzoeksmemorandum, jaargang 1987, nummer 1.

Rademaker, J.H., 1989, *Aantal minimumloners oktober 1983–oktober 1987.* In: Supplement bij de Sociaal-economische maandstatistiek, jaargang 1989, nummer 3.

Vollemans, F.L., 1987, *Enkele kenmerken van minimumloners en hulpkrachten, november 1983,* onderzoeksmemorandum, jaargang 1987, nummer 2.

Gepubliceerde uitkomsten over het aantal minimumloners 1971–1997 [1)]

Uitkomsten over			Publicatie
November	1971		Sociale maandstatistiek, oktober 1972
November	1974		Sociale maandstatistiek, oktober 1975
November	1976		Sociale maandstatistiek, juni 1978
November	1979		Sociale maandstatistiek, april 1981
November	1981		Sociale maandstatistiek, april 1983
November	1981	herzien	Statistisch bulletin, jaargang 1984, nummer 52
November	1983		Statistisch bulletin, jaargang 1984, nummer 52
Oktober	1983		Supplement bij de Sociaal-economische maandstatistiek, jaargang 1989, nummer 3
Oktober	1985		Supplement bij de Sociaal-economische maandstatistiek, jaargang 1989, nummer 3
Oktober	1986		Supplement bij de Sociaal-economische maandstatistiek, jaargang 1989, nummer 3
Oktober	1987		Supplement bij de Sociaal-economische maandstatistiek, jaargang 1989, nummer 3
Oktober	1988		Sociaal-economische maandstatistiek, mei 1991
Oktober	1989		Sociaal-economische maandstatistiek, mei 1991
Oktober	1990		Sociaal-economische maandstatistiek, april 1992
Oktober	1991		Sociaal-economische maandstatistiek, november 1992
Oktober	1991	vtv met 1992	Sociaal-economische maandstatistiek, december 1993
Oktober	1992		Sociaal-economische maandstatistiek, december 1993
Oktober	1992	vtv met 1993	Sociaal-economische maandstatistiek, november 1994
Oktober	1993		Sociaal-economische maandstatistiek, november 1994
Oktober	1993	vtv met 1994	Sociaal-economische maandstatistiek, februari 1996
Oktober	1994		Sociaal-economische maandstatistiek, februari 1996
December	1995	nader voorlopig	Sociaal-economische maandstatistiek, februari 1999
December	1996	nader voorlopig	Sociaal-economische maandstatistiek, februari 1999
December	1997	voorlopig	Sociaal-economische maandstatistiek, februari 1999

[1)] De hoofdpublicatie van de desbetreffende uitkomsten (de meest uitgebreide tabellenset).
Vtv: volgtijdelijk vergelijkbaar met de uitkomsten van het daaropvolgende jaar.

Tabel 1
Werknemers met een loon rond het minimumloon, december 1995 (nader voorlopig)

		Totaal aantal werknemers	≤ minimumloon		≤105% van het minimumloon		≤110% van het minimumloon	
			totaal	aandeel	totaal	aandeel	totaal	aandeel
		x 1 000		*%*	*x 1 000*	*%*	*x 1 000*	*%*
Totaal		5 677,4	267,4	4,7	381,3	6,7	494,5	8,7
Geslacht								
Mannen		3 419,2	116,0	3,4	162,5	4,8	206,1	6,0
Vrouwen		2 258,2	151,4	6,7	218,7	9,7	288,4	12,8
Leeftijd								
≤24 jaar		911,3	126,7	13,9	180,1	19,8	231,3	25,4
25–34 jaar		1 770,2	58,3	3,3	86,1	4,9	116,2	6,6
35–44 jaar		1 515,5	39,6	2,6	57,1	3,8	74,2	4,9
45–54 jaar		1 168,6	31,3	2,7	42,9	3,7	54,9	4,7
55–64 jaar		299,6	9,3	3,1	12,3	4,1	15,0	5,0
≥65 jaar		12,2	2,2	17,9	2,8	22,6	3,0	24,6
Dienstverband								
Voltijd		3 552,2	88,0	2,5	125,5	3,5	167,5	4,7
Deeltijd		1 638,5	93,5	5,7	134,7	8,2	178,2	10,9
Flexibel		486,7	86,0	17,7	121,1	24,9	148,8	30,6
Bedrijfstak								
01–05	Landbouw en visserij	82,9	3,0	3,6	4,1	5,0	5,1	6,1
10–45	Industrie en bouwnijverheid	1 300,2	27,0	2,1	45,0	3,5	58,4	4,5
50–74	Commerciële dienstverlening	2 512,6	204,6	8,1	287,1	11,4	370,8	14,8
75–93	Niet-commerciële dienstverlening	1 781,8	32,8	1,8	45,1	2,5	60,3	3,4
10–14	Delfstoffenwinning	10,1	0,1	1,1	0,1	1,3	0,2	1,6
15–37	Industrie	903,8	19,0	2,1	33,1	3,7	43,0	4,8
40–41	Energie- en waterleidingbedrijven	42,2	0,5	1,2	0,5	1,3	0,6	1,4
45	Bouwnijverheid	344,1	7,3	2,1	11,3	3,3	14,7	4,3
50–52	Handel	965,0	79,8	8,3	118,2	12,2	162,6	16,8
55	Horeca	175,8	20,4	11,6	27,2	15,5	32,7	18,6
60–64	Vervoer en communicatie	375,8	8,3	2,2	11,7	3,1	16,6	4,4
65–67	Financiële instellingen	200,3	2,6	1,3	4,3	2,1	6,4	3,2
70–74	Zakelijke dienstverlening	795,7	93,6	11,8	125,7	15,8	152,5	19,2
75	Openbaar bestuur	440,4	3,7	0,8	4,2	0,9	4,7	1,1
80	Onderwijs	378,9	3,0	0,8	3,3	0,9	3,9	1,0
85	Gezondheids- en welzijnszorg	760,9	16,3	2,1	24,4	3,2	33,7	4,4
90–93	Cultuur en overige dienstverlening	201,7	9,9	4,9	13,2	6,5	18,0	8,9
Bedrijfsklasse								
15–16	Voedings- en genotmiddelenindustrie	140,3	4,6	3,3	6,4	4,6	7,6	5,4
22	Grafische industrie	80,0	1,6	2,0	2,1	2,7	2,8	3,5
23–25	Aardolie- en chemische industrie	114,6	2,1	1,8	2,5	2,2	3,2	2,8
27–35	Metaal- en elektrotechnische industrie	341,3	6,2	1,8	9,1	2,7	12,1	3,5
rest 15–37	Rest industrie	227,7	4,6	2,0	12,9	5,7	17,4	7,6
50	Autohandel en -reparatie	102,7	8,2	8,0	11,4	11,1	14,5	14,1
51	Groothandel	356,5	14,0	3,9	20,4	5,7	28,2	7,9
52	Detailhandel	505,8	57,6	11,4	86,4	17,1	119,9	23,7
60	Openbaar vervoer en wegvervoer	165,9	5,5	3,3	7,4	4,5	10,1	6,1
61–64	Rest vervoer en communicatie	209,9	2,8	1,3	4,3	2,0	6,5	3,1
74501	Uitzendkrachten [1]	199,2	43,1	21,6	59,5	29,9	70,5	35,4
747	Schoonmaakbedrijven	127,4	11,1	8,8	15,3	12,0	25,1	19,7
rest 70–74	Rest zakelijke dienstverlening	469,1	39,3	8,4	50,9	10,8	56,9	12,1
8511	Ziekenhuizen	224,4	3,1	1,4	4,5	2,0	6,1	2,7
8531	Verpleeg- en bejaardentehuizen	271,0	5,7	2,1	8,7	3,2	12,5	4,6
rest 85	Rest gezondheids- en welzijnszorg	265,4	7,5	2,8	11,2	4,2	15,1	5,7

[1] Uitzendbureaus exclusief het stafpersoneel.

Tabel 2
Werknemers met een loon rond het minimumloon naar geslacht en leeftijd, december 1995 (nader voorlopig)

	Totaal aantal werknemers	≤ minimumloon		≤105% van het minimumloon		≤110% van het minimumloon	
		totaal	aandeel	totaal	aandeel	totaal	aandeel
	x 1 000		*%*	*x 1 000*	*%*	*x 1 000*	*%*
Totaal	5 677,4	267,4	4,7	381,3	6,7	494,5	8,7
15 jaar	10,9	1,9	17,7	2,7	25,2	3,8	34,8
16 jaar	27,7	5,0	18,2	7,0	25,3	10,3	37,0
17 jaar	48,0	8,5	17,8	12,2	25,3	15,6	32,5
18 jaar	68,6	12,2	17,7	16,9	24,6	20,8	30,4
19 jaar	87,6	15,2	17,4	20,6	23,6	24,9	28,5
20 jaar	103,3	15,8	15,3	22,1	21,4	26,3	25,5
21 jaar	117,9	16,4	13,9	24,0	20,3	30,1	25,5
22 jaar	128,4	18,7	14,5	24,4	19,0	30,3	23,6
23 jaar	152,0	19,9	13,1	30,2	19,8	39,6	26,0
24 jaar	166,2	13,1	7,9	20,1	12,1	29,3	17,6
≤19 jaar	243,5	42,9	17,6	59,5	24,4	75,6	31,0
20–24 jaar	667,8	83,8	12,6	120,7	18,1	155,7	23,3
25–29 jaar	903,8	35,5	3,9	52,7	5,8	71,9	8,0
30–34 jaar	866,4	22,8	2,6	33,4	3,9	44,3	5,1
35–39 jaar	787,7	20,3	2,6	29,5	3,7	37,6	4,8
40–44 jaar	727,8	19,4	2,7	27,6	3,8	36,6	5,0
45–49 jaar	708,0	18,8	2,7	26,3	3,7	33,9	4,8
50–54 jaar	460,6	12,5	2,7	16,7	3,6	21,0	4,6
55–59 jaar	251,6	6,8	2,7	8,9	3,5	10,9	4,3
60–64 jaar	48,0	2,5	5,3	3,4	7,1	4,0	8,4
≥65 jaar	12,2	2,2	17,9	2,8	22,6	3,0	24,6
Mannen	3 419,2	116,0	3,4	162,5	4,8	206,1	6,0
15 jaar	4,7	0,7	14,2	1,0	21,1	1,6	34,4
16 jaar	11,7	2,0	16,9	2,5	21,3	3,7	31,9
17 jaar	22,2	3,6	16,1	4,9	22,1	6,3	28,2
18 jaar	35,1	5,7	16,1	8,3	23,5	10,0	28,6
19 jaar	44,9	8,2	18,3	10,6	23,6	12,7	28,3
20 jaar	51,3	7,9	15,4	10,8	21,0	12,7	24,8
21 jaar	60,3	8,8	14,7	12,3	20,4	14,9	24,7
22 jaar	65,6	10,0	15,3	12,7	19,4	15,1	23,1
23 jaar	76,5	9,7	12,7	14,2	18,5	18,9	24,6
24 jaar	84,8	6,7	7,9	10,4	12,3	14,2	16,7
≤19 jaar	119,1	20,1	16,9	27,3	22,9	34,5	29,0
20–24 jaar	338,5	43,2	12,8	60,4	17,8	75,8	22,4
25–29 jaar	491,0	15,6	3,2	22,5	4,6	31,2	6,3
30–34 jaar	520,3	8,0	1,5	12,7	2,4	16,5	3,2
35–39 jaar	494,7	6,4	1,3	9,7	2,0	12,0	2,4
40–44 jaar	455,5	5,6	1,2	7,7	1,7	9,4	2,1
45–49 jaar	457,2	6,3	1,4	8,5	1,9	10,0	2,2
50–54 jaar	317,5	4,8	1,5	6,3	2,0	7,9	2,5
55–59 jaar	180,6	3,0	1,6	3,7	2,0	4,5	2,5
60–64 jaar	35,0	1,3	3,8	1,6	4,7	2,0	5,7
≥65 jaar	9,7	1,7	17,4	2,2	22,5	2,3	24,1
Vrouwen	2 258,2	151,4	6,7	218,7	9,7	288,4	12,8
15 jaar	6,2	1,3	20,3	1,8	28,4	2,2	35,1
16 jaar	16,1	3,1	19,1	4,5	28,1	6,5	40,7
17 jaar	25,8	5,0	19,2	7,2	28,1	9,3	36,3
18 jaar	33,5	6,5	19,4	8,6	25,7	10,8	32,3
19 jaar	42,7	7,0	16,5	10,1	23,6	12,2	28,6
20 jaar	52,0	7,9	15,2	11,3	21,8	13,6	26,1
21 jaar	57,6	7,6	13,1	11,7	20,3	15,2	26,4
22 jaar	62,8	8,6	13,7	11,6	18,5	15,2	24,2
23 jaar	75,5	10,2	13,5	16,0	21,2	20,7	27,5
24 jaar	81,4	6,4	7,8	9,6	11,8	15,1	18,6
≤19 jaar	124,4	22,8	18,3	32,2	25,9	41,1	33,0
20–24 jaar	329,3	40,6	12,3	60,3	18,3	79,9	24,3
25–29 jaar	412,8	19,9	4,8	30,1	7,3	40,7	9,9
30–34 jaar	346,1	14,7	4,3	20,8	6,0	27,9	8,0
35–39 jaar	293,0	13,9	4,7	19,8	6,8	25,6	8,7
40–44 jaar	272,3	13,8	5,1	20,0	7,3	27,2	10,0
45–49 jaar	250,8	12,5	5,0	17,7	7,1	23,9	9,5
50–54 jaar	143,1	7,6	5,3	10,4	7,2	13,1	9,2
55–59 jaar	71,0	3,8	5,4	5,2	7,3	6,5	9,1
60–64 jaar	12,9	1,2	9,2	1,8	13,6	2,0	15,7
≥65 jaar	2,6	0,5	19,7	0,6	23,1	0,7	26,3

Tabel 3
Werknemers met een loon rond het minimumloon, december 1996 (nader voorlopig)

		Totaal aantal werknemers	≤ minimumloon		≤105% van het minimumloon		≤110% van het minimumloon	
			totaal	aandeel	totaal	aandeel	totaal	aandeel
		x 1 000		*%*	*x 1 000*	*%*	*x 1 000*	*%*
Totaal		5 869,2	308,5	5,3	417,5	7,1	538,3	9,2
Geslacht								
Mannen		3 512,8	137,3	3,9	185,1	5,3	237,0	6,7
Vrouwen		2 356,5	171,2	7,3	232,4	9,9	301,4	12,8
Leeftijd								
≤24 jaar		945,4	151,6	16,0	197,8	20,9	248,3	26,3
25–34 jaar		1 810,7	66,7	3,7	94,7	5,2	127,1	7,0
35–44 jaar		1 560,7	43,6	2,8	62,4	4,0	82,9	5,3
45–54 jaar		1 212,8	33,5	2,8	45,7	3,8	58,4	4,8
55–64 jaar		325,2	10,8	3,3	13,9	4,3	18,2	5,6
≥65 jaar		14,5	2,4	16,2	3,0	20,9	3,5	24,0
Dienstverband								
Voltijd		3 555,1	95,8	2,7	133,1	3,7	175,6	4,9
Deeltijd		1 769,2	121,5	6,9	163,5	9,2	208,0	11,8
Flexibel		544,9	91,2	16,7	120,9	22,2	154,7	28,4
Bedrijfstak								
01–05	Landbouw en visserij	87,2	5,7	6,5	6,9	7,9	8,3	9,5
10–45	Industrie en bouwnijverheid	1 300,2	30,6	2,4	46,3	3,6	60,7	4,7
50–74	Commerciële dienstverlening	2 658,7	230,4	8,7	308,3	11,6	395,8	14,9
75–93	Niet-commerciële dienstverlening	1 823,2	41,8	2,3	56,0	3,1	73,6	4,0
10–14	Delfstoffenwinning	9,8	0,2	1,6	0,2	2,2	0,3	2,7
15–37	Industrie	898,9	21,2	2,4	33,6	3,7	44,8	5,0
40–41	Energie- en waterleidingbedrijven	39,7	0,5	1,3	0,6	1,4	0,6	1,5
45	Bouwnijverheid	351,8	8,7	2,5	11,9	3,4	15,0	4,3
50–52	Handel	1 000,2	94,3	9,4	126,3	12,6	166,1	16,6
55	Horeca	190,1	22,7	11,9	28,8	15,1	34,9	18,4
60–64	Vervoer en communicatie	381,0	15,3	4,0	19,9	5,2	26,0	6,8
65–67	Financiële instellingen	207,3	4,2	2,0	6,0	2,9	8,1	3,9
70–74	Zakelijke dienstverlening	880,1	94,0	10,7	127,3	14,5	160,6	18,3
75	Openbaar bestuur	440,4	4,8	1,1	5,7	1,3	6,8	1,5
80	Onderwijs	384,9	3,5	0,9	4,2	1,1	6,0	1,6
85	Gezondheids- en welzijnszorg	789,8	21,0	2,7	29,6	3,8	39,6	5,0
90–93	Cultuur en overige dienstverlening	208,1	12,4	6,0	16,5	7,9	21,2	10,2
Bedrijfsklasse								
15–16	Voedings- en genotmiddelenindustrie	137,9	4,6	3,3	5,9	4,3	7,2	5,3
22	Grafische industrie	81,2	2,2	2,7	2,9	3,6	4,0	4,9
23–25	Aardolie- en chemische industrie	110,9	1,8	1,6	2,5	2,3	3,3	3,0
27–35	Metaal- en elektrotechnische industrie	342,9	8,0	2,3	10,6	3,1	13,7	4,0
rest 15–37	Rest industrie	226,0	4,6	2,0	11,8	5,2	16,5	7,3
50	Autohandel en -reparatie	107,8	8,2	7,6	11,0	10,2	13,9	12,9
51	Groothandel	369,7	16,6	4,5	23,3	6,3	29,4	8,0
52	Detailhandel	522,6	69,5	13,3	91,9	17,6	122,8	23,5
60	Openbaar vervoer en wegvervoer	164,1	10,5	6,4	13,4	8,1	17,6	10,8
61–64	Rest vervoer en communicatie	216,9	4,7	2,2	6,5	3,0	8,4	3,9
74501	Uitzendkrachten [1]	228,5	.	.	.	.	.	.
747	Schoonmaakbedrijven	131,1	13,4	10,2	18,9	14,4	24,2	18,4
rest 70–74	Rest zakelijke dienstverlening	520,5	38,8	7,4	50,5	9,7	63,3	12,2
8511	Ziekenhuizen	230,5	3,6	1,6	5,2	2,2	6,6	2,9
8531	Verpleeg- en bejaardentehuizen	281,3	7,2	2,6	10,6	3,8	14,7	5,2
rest 85	Rest gezondheids- en welzijnszorg	278,0	10,2	3,7	13,9	5,0	18,3	6,6

[1] Uitzendbureaus exclusief het stafpersoneel.

Tabel 4
Werknemers met een loon rond het minimumloon naar geslacht en leeftijd, december 1996 (nader voorlopig)

	Totaal aantal werknemers	≤ minimumloon		≤105% van het minimumloon		≤110% van het minimumloon	
		totaal	aandeel	totaal	aandeel	totaal	aandeel
	x 1 000		*%*	*x 1 000*	*%*	*x 1 000*	*%*
Totaal	5 869,2	308,5	5,3	417,5	7,1	538,3	9,2
15 jaar	14,1	2,6	18,6	3,2	22,5	4,5	31,5
16 jaar	37,0	7,0	18,9	9,3	25,3	12,1	32,8
17 jaar	59,9	11,6	19,3	15,0	25,0	19,3	32,2
18 jaar	79,8	17,4	21,8	21,3	26,6	25,0	31,3
19 jaar	91,9	18,6	20,2	22,7	24,8	26,6	29,0
20 jaar	108,5	19,6	18,0	24,8	22,8	29,9	27,6
21 jaar	118,3	19,5	16,5	25,0	21,2	30,7	25,9
22 jaar	130,8	18,5	14,2	24,4	18,7	31,1	23,8
23 jaar	143,8	20,2	14,0	28,9	20,1	38,1	26,5
24 jaar	159,5	16,1	10,1	22,4	14,0	30,0	18,8
≤19 jaar	284,5	57,8	20,3	72,4	25,4	88,5	31,1
20–24 jaar	660,8	93,8	14,2	125,4	19,0	159,7	24,2
25–29 jaar	920,0	40,1	4,4	56,6	6,2	79,1	8,6
30–34 jaar	890,7	26,5	3,0	38,1	4,3	48,0	5,4
35–39 jaar	816,5	22,7	2,8	32,2	3,9	41,9	5,1
40–44 jaar	744,1	20,9	2,8	30,1	4,0	41,0	5,5
45–49 jaar	699,2	19,5	2,8	27,2	3,9	35,1	5,0
50–54 jaar	513,6	14,0	2,7	18,5	3,6	23,4	4,6
55–59 jaar	272,3	7,4	2,7	9,9	3,6	13,4	4,9
60–64 jaar	52,9	3,3	6,3	4,0	7,5	4,8	9,1
≥65 jaar	14,5	2,4	16,2	3,0	20,9	3,5	24,0
Mannen	3 512,8	137,3	3,9	185,1	5,3	237,0	6,7
15 jaar	6,5	1,2	17,9	1,4	21,8	2,1	31,6
16 jaar	16,3	3,0	18,3	4,4	27,0	5,8	35,3
17 jaar	29,4	5,1	17,2	7,0	23,7	9,0	30,5
18 jaar	40,4	8,0	19,8	9,8	24,2	11,4	28,3
19 jaar	45,5	9,3	20,5	11,3	24,8	13,1	28,9
20 jaar	55,0	9,5	17,4	12,0	21,8	14,6	26,5
21 jaar	60,2	9,7	16,1	12,8	21,2	15,4	25,6
22 jaar	65,7	9,3	14,2	12,1	18,3	15,0	22,9
23 jaar	73,1	10,8	14,8	14,6	20,0	18,6	25,4
24 jaar	82,4	7,6	9,3	10,6	12,9	14,4	17,5
≤19 jaar	139,2	27,0	19,4	34,4	24,7	42,0	30,2
20–24 jaar	336,5	47,1	14,0	62,1	18,5	77,9	23,2
25–29 jaar	497,9	19,0	3,8	26,2	5,3	36,7	7,4
30–34 jaar	530,9	10,4	2,0	15,4	2,9	19,1	3,6
35–39 jaar	504,6	8,1	1,6	11,6	2,3	14,9	3,0
40–44 jaar	462,0	6,8	1,5	9,7	2,1	13,6	2,9
45–49 jaar	446,9	6,6	1,5	9,6	2,1	12,3	2,8
50–54 jaar	350,0	5,0	1,4	6,6	1,9	8,5	2,4
55–59 jaar	194,7	3,4	1,7	4,5	2,3	6,0	3,1
60–64 jaar	39,0	2,2	5,5	2,6	6,6	3,1	8,0
≥65 jaar	11,2	1,8	16,0	2,4	21,5	2,8	24,8
Vrouwen	2 356,5	171,2	7,3	232,4	9,9	301,4	12,8
15 jaar	7,6	1,5	19,2	1,8	23,2	2,4	31,4
16 jaar	20,6	4,0	19,3	5,0	24,0	6,4	30,9
17 jaar	30,4	6,5	21,3	8,0	26,2	10,3	33,9
18 jaar	39,4	9,4	23,8	11,5	29,1	13,6	34,4
19 jaar	46,4	9,2	19,9	11,4	24,7	13,5	29,1
20 jaar	53,5	10,0	18,8	12,7	23,8	15,4	28,7
21 jaar	58,1	9,8	16,8	12,3	21,1	15,3	26,3
22 jaar	65,0	9,2	14,2	12,3	19,0	16,0	24,7
23 jaar	70,7	9,3	13,2	14,2	20,1	19,5	27,6
24 jaar	77,0	8,4	10,9	11,8	15,3	15,6	20,3
≤19 jaar	145,3	30,8	21,2	37,9	26,1	46,5	32,0
20–24 jaar	324,4	46,7	14,4	63,4	19,5	81,8	25,2
25–29 jaar	422,1	21,1	5,0	30,4	7,2	42,5	10,1
30–34 jaar	359,8	16,2	4,5	22,7	6,3	28,9	8,0
35–39 jaar	312,0	14,6	4,7	20,6	6,6	27,0	8,7
40–44 jaar	282,1	14,1	5,0	20,4	7,2	27,4	9,7
45–49 jaar	252,4	12,9	5,1	17,6	7,0	22,7	9,0
50–54 jaar	163,6	9,0	5,5	11,9	7,3	14,9	9,1
55–59 jaar	77,5	4,1	5,2	5,4	7,0	7,4	9,5
60–64 jaar	13,9	1,2	8,4	1,4	9,9	1,7	12,0
≥65 jaar	3,3	0,6	17,0	0,6	18,9	0,7	21,5

Tabel 5
Werknemers met een loon rond het minimumloon, december 1997 (voorlopig)

		Totaal aantal werknemers	≤ minimumloon		≤105% van het minimumloon		≤110% van het minimumloon	
			totaal	aandeel	totaal	aandeel	totaal	aandeel
		x 1 000		*%*	*x 1 000*	*%*	*x 1 000*	*%*
Totaal		6 067,2	309,0	5,1	422,0	7,0	550,9	9,1
Geslacht								
Mannen		3 597,6	135,5	3,8	185,2	5,1	240,8	6,7
Vrouwen		2 469,6	173,4	7,0	236,8	9,6	310,2	12,6
Leeftijd								
≤24 jaar		969,1	147,3	15,2	192,2	19,8	243,9	25,2
25–34 jaar		1 835,2	66,3	3,6	94,4	5,1	131,0	7,1
35–44 jaar		1 611,6	47,7	3,0	68,9	4,3	89,7	5,6
45–54 jaar		1 285,2	33,5	2,6	47,8	3,7	62,7	4,9
55–64 jaar		353,0	11,5	3,3	15,5	4,4	19,9	5,6
≥65 jaar		13,2	2,6	19,7	3,1	23,8	3,7	28,2
Dienstverband								
Voltijd		3 612,9	94,5	2,6	134,3	3,7	177,9	4,9
Deeltijd		1 857,6	112,6	6,1	156,1	8,4	206,2	11,1
Flexibel		596,8	101,9	17,1	131,5	22,0	166,9	28,0
Bedrijfstak								
01–05	Landbouw en visserij	90,5	6,0	6,7	7,4	8,2	8,9	9,8
10–45	Industrie en bouwnijverheid	1 327,3	31,3	2,4	49,1	3,7	63,9	4,8
50–74	Commerciële dienstverlening	2 783,2	231,7	8,3	310,0	11,1	402,6	14,5
75–93	Niet-commerciële dienstverlening	1 866,3	39,9	2,1	55,5	3,0	75,5	4,0
10–14	Delfstoffenwinning	10,2	0,1	1,2	0,2	1,6	0,2	2,1
15–37	Industrie	912,2	22,5	2,5	37,3	4,1	49,1	5,4
40–41	Energie- en waterleidingbedrijven	39,9	0,5	1,2	0,5	1,3	0,6	1,4
45	Bouwnijverheid	365,0	8,1	2,2	11,0	3,0	14,0	3,8
50–52	Handel	1 030,4	86,4	8,4	116,9	11,3	157,9	15,3
55	Horeca	197,0	21,3	10,8	28,9	14,7	34,9	17,7
60–64	Vervoer en communicatie	388,0	14,6	3,8	19,4	5,0	24,7	6,4
65–67	Financiële instellingen	219,0	3,5	1,6	5,5	2,5	7,4	3,4
70–74	Zakelijke dienstverlening	948,8	105,9	11,2	139,3	14,7	177,7	18,7
75	Openbaar bestuur	442,7	4,4	1,0	5,3	1,2	6,7	1,5
80	Onderwijs	387,9	4,3	1,1	6,1	1,6	8,1	2,1
85	Gezondheids- en welzijnszorg	813,2	17,7	2,2	26,7	3,3	37,6	4,6
90–93	Cultuur en overige dienstverlening	222,4	13,5	6,1	17,4	7,8	23,1	10,4
Bedrijfsklasse								
15–16	Voedings- en genotmiddelenindustrie	139,6	4,2	3,0	5,8	4,2	7,9	5,7
22	Grafische industrie	80,8	2,4	2,9	2,9	3,6	3,4	4,2
23–25	Aardolie- en chemische industrie	111,2	2,0	1,8	2,7	2,4	3,4	3,0
27–35	Metaal- en elektrotechnische industrie	348,4	8,6	2,5	11,3	3,2	14,7	4,2
rest 15–37	Rest industrie	232,2	5,4	2,3	14,6	6,3	19,8	8,5
50	Autohandel en -reparatie	109,2	7,9	7,2	11,1	10,2	13,7	12,6
51	Groothandel	377,5	15,3	4,1	20,8	5,5	27,9	7,4
52	Detailhandel	543,6	63,2	11,6	85,0	15,6	116,3	21,4
60	Openbaar vervoer en wegvervoer	167,3	9,8	5,9	12,6	7,5	16,1	9,6
61–64	Rest vervoer en communicatie	220,7	4,8	2,2	6,8	3,1	8,6	3,9
74501	Uitzendkrachten [1]	258,3	.	.	.	.	.	.
747	Schoonmaakbedrijven	131,1	16,3	12,4	21,5	16,4	27,8	21,2
rest 70–74	Rest zakelijke dienstverlening	559,4	38,5	6,9	49,0	8,8	62,5	11,2
8511	Ziekenhuizen	234,8	2,8	1,2	4,3	1,8	5,7	2,4
8531	Verpleeg- en bejaardentehuizen	286,2	6,0	2,1	9,2	3,2	13,6	4,7
rest 85	Rest gezondheids- en welzijnszorg	292,3	9,0	3,1	13,2	4,5	18,3	6,3

[1] Uitzendbureaus exclusief het stafpersoneel.

Tabel 6
Werknemers met een loon rond het minimumloon naar geslacht en leeftijd, december 1997 (voorlopig)

	Totaal aantal werknemers	≤ minimumloon		≤105% van het minimumloon		≤110% van het minimumloon	
		totaal	aandeel	totaal	aandeel	totaal	aandeel
	x 1 000		*%*	*x 1 000*	*%*	*x 1 000*	*%*
Totaal	6 067,2	309,0	5,1	422,0	7,0	550,9	9,1
15 jaar	19,0	2,8	14,8	3,4	17,9	4,7	24,8
16 jaar	42,4	7,9	18,6	9,5	22,5	12,6	29,7
17 jaar	68,5	11,9	17,3	15,1	22,1	19,7	28,8
18 jaar	83,0	15,4	18,6	19,5	23,5	24,9	29,9
19 jaar	95,2	18,5	19,4	22,3	23,4	26,5	27,9
20 jaar	109,8	18,4	16,7	23,3	21,2	28,2	25,7
21 jaar	121,0	17,8	14,7	23,7	19,6	29,1	24,1
22 jaar	129,4	18,0	13,9	23,7	18,3	29,5	22,8
23 jaar	144,4	20,8	14,4	29,1	20,2	37,9	26,3
24 jaar	153,7	15,4	10,0	21,7	14,1	29,8	19,4
≤19 jaar	310,8	56,9	18,3	70,7	22,8	89,4	28,8
20–24 jaar	658,3	90,4	13,7	121,5	18,5	154,6	23,5
25–29 jaar	928,6	40,5	4,4	57,7	6,2	81,9	8,8
30–34 jaar	906,6	25,8	2,8	36,7	4,1	49,1	5,4
35–39 jaar	845,0	24,6	2,9	35,9	4,3	46,5	5,5
40–44 jaar	766,6	23,2	3,0	33,0	4,3	43,2	5,6
45–49 jaar	711,3	19,1	2,7	28,1	3,9	37,0	5,2
50–54 jaar	573,9	14,4	2,5	19,7	3,4	25,7	4,5
55–59 jaar	297,1	8,0	2,7	10,9	3,7	14,3	4,8
60–64 jaar	56,0	3,5	6,3	4,6	8,2	5,6	10,0
≥65 jaar	13,2	2,6	19,7	3,1	23,8	3,7	28,2
Mannen	3 597,6	135,5	3,8	185,2	5,1	240,8	6,7
15 jaar	9,0	1,5	17,0	1,8	20,0	2,4	26,8
16 jaar	20,1	3,7	18,3	4,5	22,2	5,8	28,7
17 jaar	33,7	5,2	15,5	6,6	19,7	8,7	25,8
18 jaar	42,2	7,4	17,5	9,4	22,4	11,5	27,3
19 jaar	48,3	9,1	18,9	10,7	22,1	12,8	26,5
20 jaar	55,0	9,0	16,3	10,9	19,8	13,8	25,1
21 jaar	63,0	8,3	13,2	11,9	18,9	14,4	22,9
22 jaar	67,0	9,2	13,8	12,1	18,1	14,5	21,6
23 jaar	70,3	9,4	13,3	13,1	18,7	17,3	24,6
24 jaar	78,5	7,3	9,3	10,4	13,2	14,1	18,0
≤19 jaar	154,7	27,2	17,6	33,5	21,7	41,8	27,0
20–24 jaar	333,7	43,2	13,0	58,4	17,5	74,2	22,2
25–29 jaar	495,6	18,0	3,6	25,5	5,1	37,1	7,5
30–34 jaar	533,4	10,8	2,0	15,4	2,9	20,8	3,9
35–39 jaar	511,3	8,8	1,7	13,0	2,5	16,6	3,2
40–44 jaar	467,5	7,5	1,6	10,8	2,3	14,0	3,0
45–49 jaar	448,0	6,0	1,3	9,9	2,2	12,8	2,9
50–54 jaar	390,1	6,3	1,6	8,5	2,2	10,9	2,8
55–59 jaar	212,7	3,7	1,8	5,1	2,4	6,4	3,0
60–64 jaar	40,2	2,0	4,9	2,7	6,7	3,3	8,3
≥65 jaar	10,4	1,9	18,6	2,4	23,5	2,9	28,1
Vrouwen	2 469,6	173,4	7,0	236,8	9,6	310,2	12,6
15 jaar	10,0	1,3	12,7	1,6	16,0	2,3	23,0
16 jaar	22,3	4,2	18,9	5,1	22,7	6,8	30,6
17 jaar	34,8	6,6	19,1	8,5	24,4	11,0	31,7
18 jaar	40,8	8,0	19,6	10,1	24,7	13,3	32,6
19 jaar	47,0	9,4	20,1	11,6	24,8	13,7	29,3
20 jaar	54,9	9,4	17,1	12,4	22,6	14,4	26,2
21 jaar	58,0	9,4	16,2	11,8	20,4	14,6	25,2
22 jaar	62,4	8,8	14,1	11,6	18,6	15,1	24,1
23 jaar	74,1	11,5	15,5	16,0	21,6	20,6	27,8
24 jaar	75,2	8,0	10,7	11,3	15,1	15,7	20,9
≤19 jaar	156,1	29,7	19,0	37,2	23,8	47,6	30,5
20–24 jaar	324,6	47,1	14,5	63,1	19,5	80,4	24,8
25–29 jaar	432,9	22,6	5,2	32,3	7,4	44,8	10,4
30–34 jaar	373,2	15,0	4,0	21,3	5,7	28,3	7,6
35–39 jaar	333,7	15,8	4,7	23,0	6,9	30,0	9,0
40–44 jaar	299,1	15,6	5,2	22,1	7,4	29,2	9,8
45–49 jaar	263,3	13,0	4,9	18,1	6,9	24,3	9,2
50–54 jaar	183,8	8,2	4,4	11,2	6,1	14,8	8,0
55–59 jaar	84,4	4,3	5,0	5,8	6,8	7,8	9,3
60–64 jaar	15,8	1,6	9,8	1,9	12,1	2,3	14,4
≥65 jaar	2,8	0,7	23,8	0,7	24,8	0,8	28,6

2.0 Kerncijfers

	Basis c.b. eenheid	1995	1996	1997	1998	1997		1998			
						3e kw.	4e kw.	1e kw.	2e kw.	3e kw.	4e kw.
1. Beroepsbevolking en werkloosheid											
Beroepsbevolking	1 000	6 596	6 681	6 836							
Mannen	1 000	4 067	4 085	4 143							
Vrouwen	1 000	2 529	2 596	2 696							
Werkzame beroepsbevolking	1 000	6 063	6 187	6 400							
Mannen	1 000	3 814	3 872	3 951							
Vrouwen	1 000	2 249	2 315	2 450							
Werkloze beroepsbevolking	1 000	533	494	436							
Mannen	1 000	253	223	192							
Vrouwen	1 000	281	271	246							
Geregistreerde werkloosheid	1 000	464	440	375		372	336	346	270	271	260
Mannen	1 000	260	240	199		191	175	191	142	144	144
Vrouwen	1 000	204	201	176		181	160	155	128	127	116
Geregistreerde werkloosheid	%	7,0	6,6	5,5		5,4	4,9	5,1	3,9	4,0	3,7
Mannen	%	6,4	5,9	4,9		4,6	4,2	4,6	3,4	3,5	3,4
Vrouwen	%	8,1	7,8	6,5		6,7	6,0	5,8	4,8	4,7	4,2
2. Werkgelegenheid en vacatures											
Werkzame personen	1 000	6 700	6 839	7 037							
Werknemers	1 000	5 883	6 014	6 180							
Zelfstandigen	1 000	817	826	858							
Banen van werknemers	1 000	6 073	6 220	6 391		6 432	6 461	6 456	6 562	6 618	
Landbouw en visserij [1]	1 000	114	118	124		129	127	117	128	132	
Industrie en bouwnijverheid [1]	1 000	1 441	1 440	1 446		1 449	1 458	1 443	1 468	1 466	
Commerciële dienstverlening [1]	1 000	2 547	2 669	2 795		2 828	2 833	2 854	2 910	2 947	
Niet-commerciële dienstverlening [1]	1 000	1 971	1 993	2 026		2 025	2 063	2 042	2 057	2 073	
Mannen	1 000	3 800	3 890	3 731		3 759	3 774	3 746	3 813	3 848	
Vrouwen	1 000	2 473	2 560	2 660		2 673	2 708	2 710	2 750	2 774	
Voltijd	1 000	3 640	3 652	3 714		3 720	3 750	3 750	3 796	3 818	
Deeltijd	1 000	1 772	1 849	1 909		1 915	1 938	1 930	1 960	1 974	
Flexibel	1 000	661	719	769		796	775	776	804	824	
Vacatures [2]	1 000	56	68	85		82	106	122	136	117	
Landbouw en visserij [1]	1 000	1	1	1		2	1	2	2	2	
Industrie en bouwnijverheid [1]	1 000	15	17	22		22	25	27	32	27	
Commerciële dienstverlening [1]	1 000	29	38	49		45	64	73	83	70	
Niet-commerciële dienstverlening [1]	1 000	10	11	13		13	15	20	22	19	

[1] Op basis van de Standaard bedrijfsindeling 1993.
[2] Tot en met het derde kwartaal 1993 exclusief vacatures bij overheid, onderwijs, sociale werkplaatsen, uitzendbureaus en uitleenbedrijven. Vanaf het vierde kwartaal 1993 exclusief vacatures bij overheid en onderwijs.

2. Tabellen

1. Geregistreerde werklozen (driemaandsgemiddelden) gecorrigeerd voor seizoeninvloeden

2. Vacatures, ultimo kwartaal

Tabel 6
Werknemers met een loon rond het minimumloon naar geslacht en leeftijd, december 1997 (voorlopig)

	Totaal aantal werknemers	≤ minimumloon		≤105% van het minimumloon		≤110% van het minimumloon	
		totaal	aandeel	totaal	aandeel	totaal	aandeel
	x 1 000		%	x 1 000	%	x 1 000	%
Totaal	6 067,2	309,0	5,1	422,0	7,0	550,9	9,1
15 jaar	19,0	2,8	14,8	3,4	17,9	4,7	24,8
16 jaar	42,4	7,9	18,6	9,5	22,5	12,6	29,7
17 jaar	68,5	11,9	17,3	15,1	22,1	19,7	28,8
18 jaar	83,0	15,4	18,6	19,5	23,5	24,9	29,9
19 jaar	96,2	18,5	19,4	22,3	23,4	26,5	27,9
20 jaar	109,8	18,4	16,7	23,3	21,2	28,2	25,7
21 jaar	121,0	17,8	14,7	23,7	19,5	29,1	24,1
22 jaar	129,4	18,0	13,9	23,7	18,3	29,5	22,8
23 jaar	144,4	20,8	14,4	29,1	20,2	37,9	26,3
24 jaar	153,7	15,4	10,0	21,7	14,1	29,8	19,4
≤19 jaar	310,6	56,9	18,3	70,7	22,8	89,4	28,8
20–24 jaar	658,3	90,4	13,7	121,5	18,5	154,6	23,5
25–29 jaar	928,8	40,5	4,4	57,7	6,2	81,9	8,8
30–34 jaar	906,6	25,8	2,8	37,7	4,1	49,1	5,4
35–39 jaar	845,0	24,6	2,9	35,8	4,3	46,5	5,5
40–44 jaar	766,6	23,2	3,0	33,0	4,3	43,2	5,6
45–49 jaar	711,3	19,1	2,7	28,1	3,9	37,0	5,2
50–54 jaar	573,8	14,4	2,5	19,7	3,4	26,7	4,5
55–59 jaar	297,1	8,0	2,7	10,9	3,7	14,3	4,8
60–64 jaar	56,0	3,5	6,3	4,6	8,2	5,6	10,0
≥65 jaar	13,2	2,6	19,7	3,1	23,8	3,7	28,2
Mannen	3 597,8	133,5	3,8	185,0	5,1	240,8	6,7
15 jaar	9,0	1,5	17,0	1,8	20,0	2,4	26,8
16 jaar	20,1	3,7	18,3	4,5	22,2	5,8	28,7
17 jaar	33,7	5,2	15,8	6,6	19,7	8,7	25,8
18 jaar	42,2	7,4	17,5	9,4	22,4	11,5	27,3
19 jaar	48,3	9,1	18,9	10,7	22,1	12,8	26,5
20 jaar	55,6	9,0	16,3	10,9	19,6	13,8	25,1
21 jaar	63,0	8,3	13,2	11,9	18,9	14,4	22,9
22 jaar	67,0	8,2	12,8	12,1	18,1	14,8	21,8
23 jaar	70,3	8,4	13,3	13,1	18,3	17,2	24,5
24 jaar	76,5	7,3	9,3	10,4	13,2	14,1	18,0
≤19 jaar	154,7	27,2	17,6	33,5	21,7	41,8	27,0
20–24 jaar	333,7	43,2	12,8	52,4	15,7	74,5	22,2
25–29 jaar	495,8	18,0	3,6	25,5	5,1	37,1	7,5
30–34 jaar	533,4	10,9	2,0	15,4	2,9	20,5	3,9
35–39 jaar	511,3	8,8	1,7	13,0	2,5	16,6	3,2
40–44 jaar	467,5	7,5	1,6	10,8	2,3	14,0	3,0
45–49 jaar	448,0	6,0	1,3	9,9	2,2	12,8	2,9
50–54 jaar	390,1	6,3	1,6	8,6	2,2	10,9	2,8
55–59 jaar	212,7	3,7	1,8	5,1	2,4	6,4	3,0
60–64 jaar	40,2	2,0	4,9	2,7	6,7	3,3	8,3
≥65 jaar	10,4	1,9	18,5	2,4	23,5	2,9	28,1
Vrouwen	2 469,6	173,4	7,0	236,8	9,6	310,2	12,6
15 jaar	10,0	1,3	12,7	1,6	16,0	2,3	23,0
16 jaar	22,3	4,2	18,9	5,1	22,7	6,8	30,8
17 jaar	34,8	6,8	19,1	8,5	24,4	11,0	31,7
18 jaar	40,8	8,0	19,6	10,1	24,7	13,3	32,6
19 jaar	47,9	9,4	20,1	11,6	24,8	13,7	28,3
20 jaar	54,9	9,4	17,1	12,4	22,6	14,4	26,2
21 jaar	58,0	9,4	16,2	11,8	20,4	14,6	25,2
22 jaar	62,4	8,8	14,1	11,6	18,6	15,1	24,1
23 jaar	74,1	11,5	15,5	16,0	21,6	20,6	27,8
24 jaar	75,2	8,0	10,7	11,3	15,1	15,7	20,9
≤19 jaar	156,1	29,7	19,0	37,2	23,8	47,6	30,5
20–24 jaar	324,6	47,1	14,5	63,1	19,5	80,4	24,8
25–29 jaar	432,9	22,5	5,2	32,3	7,4	44,8	10,4
30–34 jaar	373,2	15,0	4,0	21,9	5,7	28,3	7,5
35–39 jaar	333,7	15,8	4,7	23,0	6,9	30,0	9,0
40–44 jaar	299,1	15,6	5,2	22,1	7,4	29,2	9,8
45–49 jaar	263,3	13,0	4,9	18,1	6,9	24,3	9,2
50–54 jaar	183,8	8,2	4,4	11,2	6,1	14,8	8,0
55–59 jaar	84,4	4,3	5,0	5,8	6,8	7,8	9,3
60–64 jaar	15,8	1,5	9,8	1,9	12,1	2,3	14,4
≥65 jaar	2,8	0,7	23,8	0,7	24,6	0,8	28,6

2.0 Kerncijfers

	Basis c.q. eenheid	1995	1996	1997	1998	1997		1998			
						3e kw.	4e kw.	1e kw.	2e kw.	3e kw.	4e kw.
1. Beroepsbevolking en werkloosheid											
Beroepsbevolking	*1 000*	6 596	6 681	6 838	.	.	.	.	.	.	.
Mannen	*1 000*	4 067	4 095	4 143	.	.	.	.	.	.	.
Vrouwen	*1 000*	2 529	2 586	2 696	.	.	.	.	.	.	.
Werkzame beroepsbevolking	*1 000*	6 063	6 187	6 400	.	.	.	.	.	.	.
Mannen	*1 000*	3 814	3 872	3 951	.	.	.	.	.	.	.
Vrouwen	*1 000*	2 249	2 315	2 450	.	.	.	.	.	.	.
Werkloze beroepsbevolking	*1 000*	533	494	438	.	.	.	.	.	.	.
Mannen	*1 000*	253	223	192	.	.	.	.	.	.	.
Vrouwen	*1 000*	281	271	246	.	.	.	.	.	.	.
Geregistreerde werkloosheid	*1 000*	464	440	375	.	372	336	346	270	271	260
Mannen	*1 000*	260	240	199	.	191	175	191	142	144	144
Vrouwen	*1 000*	204	201	176	.	181	160	155	128	127	116
Geregistreerde werkloosheid	%	7,0	6,6	5,5	.	5,4	4,9	5,1	3,9	4,0	3,7
Mannen	%	6,4	5,9	4,8	.	4,6	4,2	4,6	3,4	3,5	3,4
Vrouwen	%	8,1	7,8	6,5	.	6,7	6,0	5,8	4,8	4,7	4,2
2. Werkgelegenheid en vacatures											
Werkzame personen	*1 000*	6 700	6 839	7 037	.	.	.	.	.	.	.
Werknemers	*1 000*	5 883	6 014	6 180	.	.	.	.	.	.	.
Zelfstandigen	*1 000*	817	826	858	.	.	.	.	.	.	.
Banen van werknemers	*1 000*	6 073	6 220	6 391	.	6 432	6 481	6 456	6 562	6 618	.
Landbouw en visserij [1]	*1 000*	114	118	124	.	129	127	117	128	132	.
Industrie en bouwnijverheid [1]	*1 000*	1 441	1 440	1 446	.	1 449	1 458	1 443	1 468	1 466	.
Commerciële dienstverlening [1]	*1 000*	2 547	2 669	2 795	.	2 828	2 833	2 854	2 910	2 947	.
Niet-commerciële dienstverlening [1]	*1 000*	1 971	1 993	2 026	.	2 026	2 063	2 042	2 057	2 073	.
Mannen	*1 000*	3 600	3 660	3 731	.	3 759	3 774	3 746	3 813	3 843	.
Vrouwen	*1 000*	2 473	2 560	2 660	.	2 673	2 708	2 710	2 750	2 774	.
Voltijd	*1 000*	3 640	3 652	3 714	.	3 720	3 769	3 750	3 799	3 819	.
Deeltijd	*1 000*	1 772	1 849	1 909	.	1 915	1 938	1 930	1 960	1 974	.
Flexibel	*1 000*	661	719	769	.	796	775	776	804	824	.
Vacatures [2]	*1 000*	55	68	85	.	82	106	122	139	117	.
Landbouw en visserij [1]	*1 000*	1	1	1	.	2	1	2	2	2	.
Industrie en bouwnijverheid [1]	*1 000*	15	17	22	.	22	25	27	32	27	.
Commerciële dienstverlening [1]	*1 000*	29	38	49	.	46	64	73	83	70	.
Niet-commerciële dienstverlening [1]	*1 000*	10	11	13	.	13	15	20	22	19	.

[1] Op basis van de Standaard bedrijfsindeling 1993.
[2] Tot en met het derde kwartaal 1993 exclusief vacatures bij overheid, onderwijs, sociale werkplaatsen, uitzendbureaus en uitleenbedrijven. Vanaf het vierde kwartaal 1993 exclusief vacatures bij overheid en onderwijs.

1. Geregistreerde werklozen (driemaandsgemiddelden) gecorrigeerd voor seizoeninvloeden

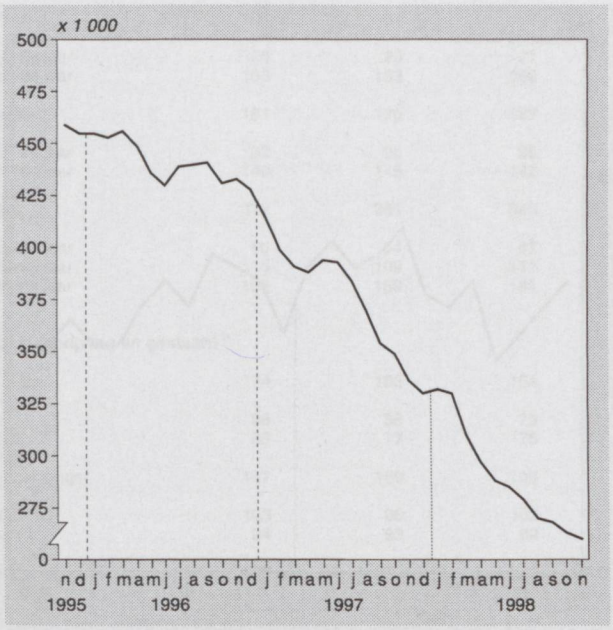

2. Vacatures, ultimo kwartaal

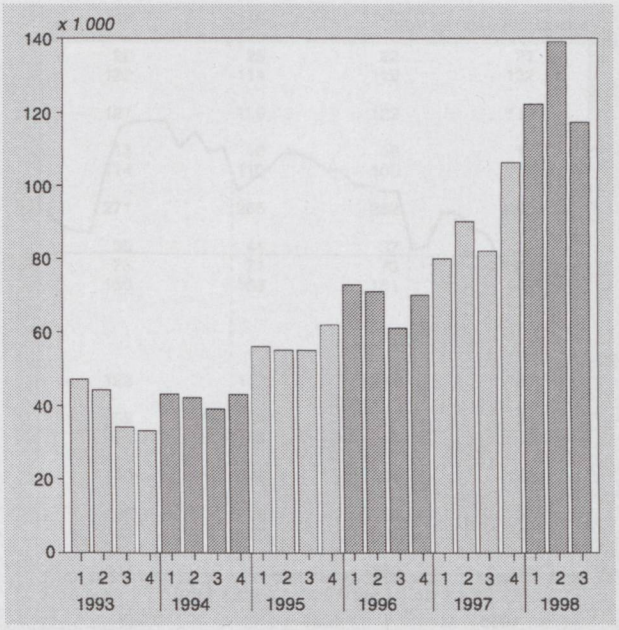

	Basis c.q. eenheid	1995	1996	1997	1998	1997		1998			
						3e kw.	4e kw.	1e kw.	2e kw.	3e kw.	4e kw.
3. Collectieve arbeidsvoorwaarden en vakverenigingen											
Cao-lonen per uur incl. bijzondere beloningen [1]	*1990=100*	114,3	116,5	119,9	125,2*	120,5	121,1	122,5*	123,2*	124,5*	125,1*
Particuliere bedrijven	*1990=100*	115,2	117,6	120,8	125,9*	121,3	121,8	123,6*	124,2*	125,7*	125,8*
Gepremieerde en gesubsidieerde sector	*1990=100*	111,9	113,9	116,8	123,7*	118,0	119,2	120,1*	121,3*	122,8*	123,7*
Overheid	*1990=100*	112,6	113,9	118,5	123,6*	119,3	119,6	120,0*	121,1*	121,6*	123,4*
Leden van vakverenigingen [2]	*1 000*	1 753	1 779	1 730	1 766	1 740	1 742	1 766	1 774	1 784	1 785
Verloren arbeidsdagen door stakingen [3]	*1 000*	691,5	7,4	14,6	.		3,5	22,5	1,2	1,5	.
4. Lonen en loonkosten											
Verdiende lonen per uur van werknemers	*gld*	28,28	29,02	29,80	.	29,74	30,07	30,71	30,40	30,77	.
Mannen	*gld*	30,87	31,75	32,65	.	32,53	32,86	33,77	33,30	33,67	.
Vrouwen	*gld*	22,90	23,43	24,07	.	24,11	24,44	24,66	24,64	25,01	.
Verdiende lonen per maand van voltijdwerknemers	*gld*	4 383	4 533	.	.	.	.	.	.	.	.
Minimumloon per maand	*gld*	2 163	.	.	.	2 244	2 244	2 276	2 276	2 308	2 308
Aantal minimumloners [4]	*1 000*	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.
Loonkosten per uur nijverheid	*gld*	46,79	47,60*	49,14*	50,33*	49,49*	49,65*	49,74*	50,03*	50,65*	51,00*
5. Sociale zekerheid											
WW	*1 000*	445	429	391	.	371	368	.	.	.	.
Algemene bijstandswet, (incl. RWW) periodiek algemeen <65 jaar, thuiswonend	*1 000*	489	481	.	.	453	437	.	.	.	.
Arbeidsongeschiktheidsuitkeringen	*1 000*	872	853	859	.	859	863	.	.	.	.
Ziekteverzuim (exclusief overheid) [5]	*%*	5,5	5,1	5,1	.	4,7	5,4	5,8	5,5	5,1	.
6. Inkomen en vermogen											
Beschikbaar inkomen per persoon	*gld*	21 303*	.	.	.	.	.	.	.	.	.
	1990=100	115*	.	.	.	.	.	.	.	.	.
7. Consumptie en sparen											
Consumptieve bestedingen per persoon	*gld*	20 849*	.	.	.	.	.	.	.	.	.
Besparingen per persoon	*gld*	454*	.	.	.	.	.	.	.	.	.
Consumptie (hoeveelheid) per persoon [6]	*%*	1,4	2,3	2,6	.	2,5	2,8	3,2	3,8	4,2	.
Index consumentenvertrouwen [7]	*n.v.t.*	4	1	15	17	18	16	20	20	25	4
Consumentenprijsindex											
Alle huishoudens	*1995=100*	100,0	102,0	104,2	106,3	104,5	105,3	105,4	106,2	106,4	107,1
Werknemers laag	*1995=100*	100,0	101,9	104,1	106,1	104,3	105,1	105,3	106,1	106,2	106,9
Geharmoniseerde index CPI, Nederland	*1996=100*		100,0	101,9	103,7	102,0	102,9	102,8	103,9	103,5	104,4

1) Voorheen indexcijfers van regelingslonen.
2) Betreft vakverenigingen aangesloten bij de FNV, het CNV en de Vakcentrale MHP en tot 1998 de AVC.
3) Ter voorkoming van onthulling van gegevens over herkenbare afzonderlijke bedrijven zijn in 1997 de gegevens over het derde en vierde kwartaal samengevoegd. De gegevens in het tweede kwartaal van 1998 zijn exclusief de acties in verband met de CAO-Gezondheidszorg en de CAO-Welzijn.
4) Vanaf 1993 inclusief werknemers die niet meer dan eenderde van de normale arbeidsduur werkzaam zijn.
5) Inclusief zwangerschaps- en bevallingsverlof.
6) Mutatie t.o.v. (de overeenkomstige periode van) voorgaand jaar.
7) Samengesteld uit de index economisch klimaat en index koopbereidheid. De index is weergegeven op een schaal van –100 tot 100.

3. Index consumentenvertrouwen

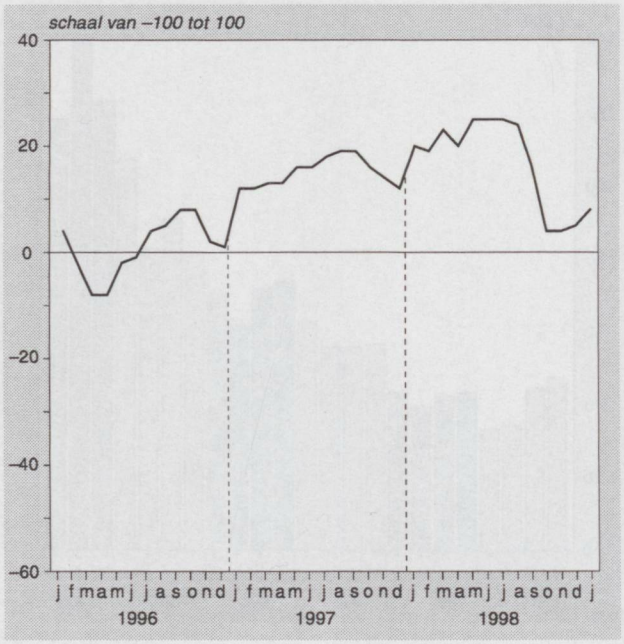

4. Procentuele verandering consumentenprijsindex- alle huishoudens mutaties t.o.v. overeenkomstige maand vorig jaar (basis 1995)

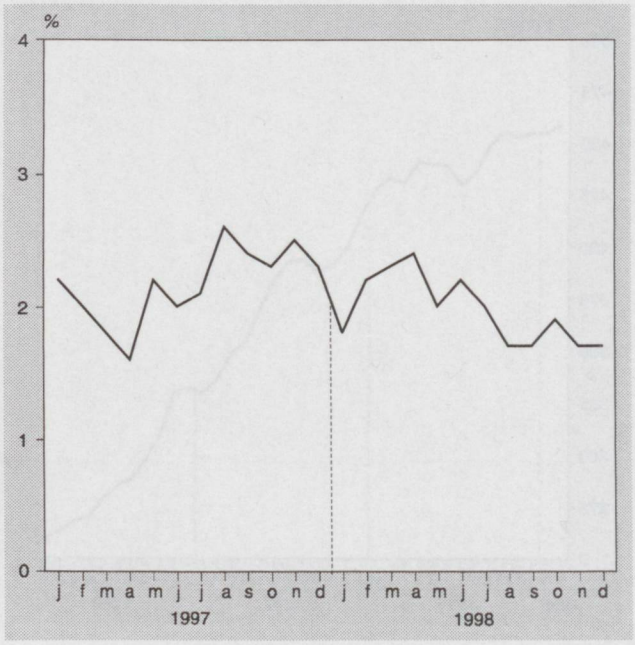

2.1 Beroepsbevolking en werkloosheid

Geregistreerde werkloosheid

Toelichting bij de tabel 2.1.1 en 2.1.2

Het CBS stelt sinds 1988 gegevens samen over de geregistreerde werkloosheid. De toegepaste methode staat beschreven in het artikel 'Hoe telt het CBS het aantal geregistreerde werklozen'.

Dit artikel is opgenomen in de CBS-publicatie *Enquête beroepsbevolking 1994*. In dezelfde publicatie is ook het artikel *Tijdreeksen geregistreerde werkloosheid en beroepsbevolking* opgenomen. Voor de jaren 1970–1994 vindt men hierin tijdreeksen van de werkzame en werkloze beroepsbevolking en van de geregistreerde werkloosheid.

Bron: CBS Statistiek geregistreerde werkloosheid.
Inl. tel. (045) 570 72 60.

Tabel 2.1.1
Geregistreerde werklozen naar geslacht, leeftijd en duur van inschrijving, driemaandsgemiddelden [1)]
Number of registered unemployed by sex, age and duration of registration (three-month moving averages)

	1997				1998			
	aug.	sept.	okt.	nov.	aug.	sept.	okt.	nov.
	x 1 000							
Leeftijd en geslacht								
Man	191	181	182	175	144	139	141	144
16–24 jaar	28	29	21	20	22	25	22	21
25–64 jaar	163	153	160	155	122	114	119	122
Vrouw	181	170	167	160	127	126	122	116
16–24 jaar	32	25	25	25	13	16	15	17
25–64 jaar	149	145	142	135	114	110	106	100
Totaal	372	351	349	336	271	265	262	260
16–24 jaar	60	54	47	46	35	41	37	38
25–34 jaar	116	109	111	106	76	71	73	75
35–64 jaar	196	189	191	184	160	153	151	148
Duur inschrijving en geslacht [2)]								
Tot 1 jaar	174	162	154	155	122	117	116	120
man	88	85	79	78	58	54	57	64
vrouw	86	77	75	77	64	63	59	56
1 jaar of langer	197	189	195	181	149	148	146	140
man	103	96	102	97	86	85	84	80
vrouw	94	93	92	84	63	63	63	61
Totaal	372	351	349	336	271	265	262	260

[1)] Driemaandsgemiddelden opgenomen onder de middelste maand. Niet voor seizoen gecorrigeerde cijfers.
[2)] Duur inschrijving volgens registratie bij arbeidsbureaus; het betreft een onafgebroken periode van inschrijving.

Tabel 2.1.2
Bij een arbeidsbureau ingeschrevenen van 16–64 jaar naar arbeidspositie volgens de Enquete beroepsbevolking
Persons registered at employment offices by employment status according to the Labour force survey

	Totaal [1] ingeschreven mensen	Geregistreerde werklozen	Werkzame beroeps-bevolking	Niet beschik-baar voor de arbeidsmarkt	Totaal ingeschreven mensen	Geregistreerde werklozen	Werkzame beroeps-bevolking	Niet beschik-baar voor de arbeidsmarkt
	x 1 000				*In % ingeschreven mensen*			
1988	879	453	277	148	100	52	32	17
1989	856	407	285	164	100	48	33	19
1990	796	358	273	165	100	45	34	21
1991	779	334	277	168	100	43	36	22
1992	811	336	285	189	100	41	35	23
1993	945	415	332	199	100	44	35	21
1994	1 059	486	371	201	100	46	35	19
1995	1 066	464	398	204	100	44	37	19
1996	1 064	440	405	219	100	41	38	21
1997	1 018	375	405	238	100	37	40	23
1998	898	287	363	249	100	32	41	28
1988								
1e kwartaal	885	493	252	140	100	56	28	16
2e kwartaal	864	428	291	145	100	50	34	17
3e kwartaal	891	450	290	152	100	51	33	17
4e kwartaal	874	443	274	157	100	51	31	18
1989								
1e kwartaal	877	432	269	176	100	49	31	20
2e kwartaal	848	395	286	166	100	47	34	20
3e kwartaal	863	417	294	152	100	48	34	18
4e kwartaal	836	383	290	162	100	46	35	19
1990								
1e kwartaal	825	377	288	159	100	46	35	19
2e kwartaal	786	351	263	172	100	45	33	22
3e kwartaal	789	355	261	173	100	45	33	22
4e kwartaal	786	349	273	164	100	44	35	21
1991								
1e kwartaal	791	360	269	161	100	46	34	20
2e kwartaal	759	323	264	172	100	43	35	23
3e kwartaal	787	332	277	178	100	42	35	23
4e kwartaal	780	323	291	166	100	41	37	21
1992								
1e kwartaal	797	329	279	189	100	41	35	24
2e kwartaal	784	323	271	190	100	41	35	24
3e kwartaal	818	341	295	182	100	42	36	22
4e kwartaal	844	353	291	200	100	42	34	24
1993								
1e kwartaal	900	391	306	203	100	43	34	23
2e kwartaal	911	394	313	203	100	43	34	22
3e kwartaal	963	421	347	195	100	44	36	20
4e kwartaal	1 007	453	350	204	100	45	35	20
1994								
1e kwartaal	1 062	520	355	188	100	49	33	18
2e kwartaal	1 044	461	374	209	100	44	36	20
3e kwartaal	1 061	484	371	206	100	46	35	19
4e kwartaal	1 069	480	383	207	100	45	36	19
1995								
1e kwartaal	1 087	497	384	206	100	46	35	19
2e kwartaal	1 057	446	402	208	100	42	38	20
3e kwartaal	1 058	453	406	199	100	43	38	19
4e kwartaal	1 060	459	400	202	100	43	38	19
1996								
1e kwartaal	1 077	469	405	202	100	44	38	19
2e kwartaal	1 051	418	411	222	100	40	39	21
3e kwartaal	1 058	441	392	226	100	42	37	21
4e kwartaal	1 069	432	411	225	100	40	38	21
1997								
1e kwartaal	1 077	415	422	240	100	39	39	22
2e kwartaal	1 021	376	411	234	100	37	40	23
3e kwartaal	996	372	388	236	100	37	39	24
4e kwartaal	977	336	398	243	100	34	41	25
1998								
1e kwartaal	971	346	382	242	100	36	39	25
2e kwartaal	905	270	379	256	100	30	42	28
3e kwartaal	864	271	343	250	100	31	40	29
4e kwartaal	853	260	346	248	100	30	41	29

[1] De hier vermelde aantallen volgens de registratie zijn bepaald uit het maandelijks door het Landelijk Bureau voor de Arbeidsvoorziening aan het CBS ter beschikking gesteld databestand (het zgn. GIS-bestand).

2.3 Collectieve arbeidsvoorwaarden en vakverenigingen

Cao-lonen en contractuele loonkosten per uur

Toelichting bij de tabellen 2.3.1–2.3.3

Het cao-loon per uur inclusief bijzondere beloningen van werknemers (jeugd en volwassenen tezamen) in december 1998 is ten opzichte van november 1998 met 0,1% gestegen. Dit is berekend op basis van afgesloten collectieve arbeidsvoorwaarden-regelingen tot eind december 1998.
De resultaten over 1998 worden nog als voorlopig beschouwd, omdat voor een klein deel van de werknemers nog geen nieuwe collectieve arbeidsovereenkomsten zijn vastgesteld.

Indexcijfers van cao-lonen op basis van 1990

De Statistiek indexcijfers van cao-lonen verschaft gegevens over de ontwikkeling in de cao-lonen en de contractuele arbeidsduur met 1990 als basis.
De verdeling naar economische activiteit is gebaseerd op de Standaard bedrijfsindeling 1993 van het CBS (SBI 1993).

Het cao-loon is het bruto loon voor normale arbeidstijd, zoals dat voorkomt in loonschalen van collectieve regelingen, eventueel verhoogd met onvoorwaardelijke toeslagen. Het bevat de volgende elementen:

a. het loon voor normale arbeidstijd, eventueel verhoogd met:
   - bindend voorgeschreven toeslagen;
   - door de overheid voorgeschreven verhogingen die elke betaalperiode moeten worden gegeven;
b. alle overige – in regelingen of door de overheid – bindend voorgeschreven toeslagen, incidentele en regelmatige bijzondere beloningen, zoals de vakantietoeslag en eindejaarsuitkeringen.

In de reeksen exclusief bijzondere beloningen zijn uitsluitend de elementen onder a. verwerkt.
Een methodebeschrijving is in het Supplement bij de Sociaal-economische maandstatistiek 1993, no.3 opgenomen.

Cao-lonen per uur. Bij de berekening van dit verhoudingscijfer wordt voor de arbeidsduur het standaard-uurloon gehanteerd. Dit wordt berekend door het weekloon te delen door 1/52 van de jaarlijkse contractuele arbeidsduur. De contractuele arbeidsduur is: de normale arbeidsduur verminderd met het aantal officiële feestdagen (vastgesteld op 6 dagen per kalenderjaar), het aantal (onvoorwaardelijke) vakantiedagen en eventuele arbeidsduurverkorting (adv). Zowel een verandering in de normale wekelijkse arbeidsduur, als een verandering in de vakantiedagen of adv kan leiden tot verschillen in de ontwikkeling tussen de reeksen van de uur- en maandlonen.
Het standaard-uurloon wijkt af van het uurloon dat in de reeksen op basis van 1980 werd gehanteerd. Toen werd het uurloon berekend door het week-/maandloon te delen door de normale arbeidsduur.

De indexcijfers van de reeksen voor de overheid en voor bepaalde categorieën in de gepremieerde en gesubsidieerde sector zijn tot en met 1994 berekend over het cao-loon minus de vereveningsbijdrage. Als gevolg van het bepaalde in de Wet Financiële Voorzieningen Privatisering ABP (Wet FVP/ABP) zijn sinds 1 januari 1995 de schaalbedragen van de werknemers bij de overheid en een deel van de gepremieerde en gesubsidieerde sector gebruteerd en is de vereveningsbijdrage komen te vervallen. Deze salarismaatregelen compenseren de lastenverzwaring die ontstaat door de invoering van een premieheffing werknemersverzekeringen op de lonen van deze werknemers vanaf 1 januari 1995. De effecten van deze salarismaatregelen zijn buiten de uitkomsten gelaten.
De *overheid* omvat het loon van werknemers in de zin van de Ambtenarenwet 1929, inclusief militair personeel, en werknemers waarop de Inhoudingswet Overheidspersoneel van toepassing is (tot 1995); uitgezonderd werknemers in de gepremieerde en gesubsidieerde sector.
De *gepremieerde en gesubsidieerde sector* omvat het loon van werknemers in dienst van werkgevers die vallen onder de werkingssfeer van de Wet Arbeidsvoorwaardenontwikkeling Gepremieerde en Gesubsidieerde Sector; voorheen trendvolgers.
De *particuliere bedrijven* hebben betrekking op de werknemers die niet tot de overheid of tot de gepremieerde en gesubsidieerde sector worden gerekend.
Jeugd omvat de werknemers voor wie specifieke jeugdloonschalen gelden of voor wie in de loonschalen leeftijdsaftrek wordt toegepast.
Status van het indexcijfer: eerstgepubliceerd, voorlopig of definitief.
In de indexcijfers zijn collectieve regelingen verwerkt die op het moment van samenstellen van de cijfers bekend waren. Er zijn regelingen die met terugwerkende kracht worden vastgesteld. Dit komt tot uitdrukking in de latere versies van de indexcijfers voor de betreffende verslagmaand. Het eerstgepubliceerde cijfer is daarom vaak lager dan de later gepubliceerde voorlopige en definitieve indexcijfers. Bij gebruik van indexcijfers in, bijvoorbeeld, contracten dient duidelijk te zijn welke status is gehanteerd.
De definitieve indexcijfers komen vrij laat beschikbaar. Bij indexering kan men iedere status gebruiken. Bij gebruik van indexcijfers met dezelfde status wordt op de lange termijn met de loonontwikkeling gewerkt zoals die uit de definitieve cijfers blijkt. Wordt met eerstgepubliceerde of voorlopige indexcijfers gewerkt, dan kan eventueel bij het aflopen van een contract een eindafrekening worden gemaakt met definitieve cijfers.

Indexcijfers van contractuele loonkosten per uur op basis van 1990

Tot de contractuele loonkosten per uur worden de volgende componenten gerekend:

1) de componenten uit het loonbegrip van de cao-lonen verhoogd met:
   . bindend voorgeschreven toeslagen;
   . in regelingen of door de overheid voorgeschreven bijzondere beloningen, zoals vakantietoeslag, eindejaarsuitkering.

Uitgebreid met:

2) de contractuele premies voor de werkgever:
   . regeling voor vervroegde uittreding (vut e.d.);
   . pensioen;
   . bovenwettelijke arbeidsongeschiktheidsverzekering (zgn. WAO-hiaat/gat);
   . sociale fondsen (bedrijfstakfonds e.d.);
3) de wettelijke sociale lasten voor de werkgever:
   . Werkloosheidswet (WW);
   . Ziekenfondswet (ZFW);
   . Wet op de arbeidsongeschiktheidsverzekering (WAO);
   . overhevelingstoeslag.

In leveringscontracten tussen partijen is voor het verrekenen van wijzigingen in de arbeidskosten vaak gebruik gemaakt van de indexcijfers van cao-lonen. Het voordeel van het gebruik van deze indexcijfers is dat ze snel beschikbaar zijn.
Een nadeel is het beperkte loonbegrip. De ontwikkeling van de wettelijke en de contractuele sociale lasten van werkgevers zijn in deze indexcijfers niet zichtbaar. Om dit te ondervangen, is de reeks contractuele loonkosten per uur ontwikkeld. Daarin is het begrip cao-loon uitgebreid met de wettelijke en contractuele sociale lasten van de werkgever [1].

In deze indexcijfers is de premie Ziektewet voor de werkgever buiten beschouwing gelaten. Echter, bij de berekening van de grondslag voor de overhevelingstoeslag is wel rekening gehouden met het werknemersdeel van de premie Ziektewet – tot de wijziging van de Ziektewet per 1 maart 1996.
Er wordt naar gestreefd een reeks contractuele loonkosten per uur samen te stellen vanaf 1990 en voor dezelfde publicatiegroepen als bij de reeks Indexcijfers van cao-lonen.

Bron: CBS Indexcijfers van cao-lonen (voorheen regelingslonen). Inlichtingen bij de Infogroep Arbeid en Lonen, telefoon (070) 337 58 50.

Noot in de tekst

1) Voor meer informatie: Prijsindexering in leveringscontracten. Centraal Bureau voor de Statistiek, Voorburg/Heerlen 1996. In deze publicatie wordt uiteengezet welke varianten van indexeren gehanteerd kunnen worden en welke indexcijfers het Centraal Bureau voor de Statistiek daarvoor beschikbaar heeft.

Tabel 2.3.1
Cao-lonen per uur inclusief bijzondere beloningen
Hourly wage rates including holiday allowance and other benefits

		1997	1998*											
		dec.	jan.	febr.	maart	april	mei	juni	juli	aug.	sept.	okt.	nov.	dec.
		1990=100												
Totaal		121,1	122,5	122,5	122,6	123,2	123,3	123,3	124,5	124,9	125,0	125,1	125,1	125,2
Categorie														
Jeugd		120,3	122,0	122,1	122,1	122,3	122,4	122,4	124,3	124,3	124,6	124,6	124,6	124,6
Volwassenen		121,1	122,5	122,6	122,6	123,3	123,3	123,4	124,5	125,0	125,1	125,1	125,1	125,2
Sector														
Particuliere bedrijven		121,8	123,6	123,7	123,7	124,2	124,2	124,3	125,7	125,7	125,8	125,8	125,8	125,9
Overheid		119,6	120,0	120,0	120,0	121,1	121,1	121,1	121,6	123,1	123,4	123,4	123,4	123,6
Gepremieerde en gesubsidieerde sector		119,2	120,1	120,0	120,0	121,3	121,3	121,4	122,8	123,5	123,6	123,7	123,7	123,7
Economische activiteit (SBI 1993)														
01–05	Landbouw en visserij	123,5	126,8	126,8	126,8	126,8	126,8	126,7	128,0	128,0	128,0	128,0	128,0	127,6
10–45	Industrie en bouwnijverheid	122,5	123,9	124,1	124,1	124,7	124,8	124,8	126,3	126,3	126,3	126,3	126,2	126,1
50–74	Commerciële dienstverlening	121,1	122,9	123,0	123,0	123,4	123,4	123,5	124,7	124,8	124,9	124,9	125,0	125,1
75–93	Niet-commerciële dienstverlening	119,6	120,2	120,2	120,2	121,4	121,4	121,4	122,4	123,7	123,9	123,9	124,0	124,1
15–37	Industrie	121,8	122,8	123,0	123,1	123,7	123,8	123,9	125,5	125,5	125,5	125,8	125,7	125,5
40–41	Energie- en waterleidingbedrijven	118,9	121,3	121,3	121,3	122,4	122,4	122,4	122,4	122,4	122,4	122,5	122,5	122,5
45	Bouwnijverheid	124,9	127,1	127,1	127,1	127,6	127,6	127,6	128,7	128,7	128,7	128,3	128,1	128,1
50–52	Handel	122,2	123,6	123,6	123,7	124,0	124,2	124,2	125,4	125,5	125,6	125,9	126,3	126,3
55	Horeca	120,7	122,7	122,7	122,7	122,7	122,7	123,0	126,8	126,8	126,8	126,8	126,8	126,8
60–64	Vervoer en communicatie	120,8	122,8	122,8	122,8	124,2	124,3	124,4	124,6	124,9	124,9	124,5	124,5	124,5
65–67	Financiële instellingen	120,6	121,2	121,2	121,2	121,2	121,2	121,3	123,7	123,7	123,8	123,8	123,8	124,8
70–74	Zakelijke dienstverlening	120,2	123,0	123,0	123,0	123,1	123,1	123,1	124,2	124,2	124,3	124,3	124,3	124,3
75	Openbaar bestuur	120,6	120,6	120,6	120,6	122,3	122,3	122,3	123,2	123,4	123,9	123,9	123,8	123,8
80	Onderwijs	119,5	120,2	120,2	120,2	120,2	120,2	120,2	120,2	123,2	123,2	123,2	123,2	123,8
85	Gezondheids- en welzijnszorg	118,6	119,3	119,3	119,3	120,9	120,9	120,9	122,5	124,1	124,1	124,1	124,1	124,1
90–93	Cultuur en overige dienstverlening	119,6	121,9	121,9	121,9	122,8	122,8	122,8	124,2	124,5	124,5	124,8	125,4	125,5
15–16	Voedings- en genotmiddelenindustrie	122,2	123,2	123,2	123,4	124,3	124,4	124,4	125,5	125,5	125,5	126,2	126,2	126,3
22	Grafische industrie	119,3	119,7	121,8	121,8	122,5	122,5	122,5	122,5	122,5	122,5	123,0	123,0	123,0
24	Chemische industrie	122,7	124,7	124,6	124,7	126,2	126,4	126,4	126,5	126,5	126,5	126,5	126,4	126,4
27–35	Metaal- en elektrotechnische industrie	121,5	122,6	122,6	122,6	122,8	122,8	122,8	125,6	125,6	125,6	125,6	125,4	124,9
51	Groothandel	121,4	122,4	122,4	122,6	123,1	123,2	123,2	124,4	124,4	124,4	124,9	125,7	125,7
52	Detailhandel	124,1	125,5	125,5	125,7	125,7	126,1	126,2	127,6	127,9	128,2	128,4	128,4	128,4
65–74	Financiële instellingen en zakelijke dienstverlening	120,3	122,5	122,5	122,5	122,6	122,5	122,6	124,1	124,1	124,2	124,1	124,1	124,4
65	Bankwezen	121,2	121,3	121,3	121,3	121,3	121,3	121,3	124,8	124,8	124,8	124,8	124,8	124,8
66	Verzekeringswezen en pensioenfondsen	119,7	121,2	121,2	121,2	121,3	121,3	121,6	121,7	121,7	121,8	121,8	121,8	125,0

Voorheen 'Indexcijfers van regelingslonen'.
De resultaten hebben betrekking op volwassen en jeugdige werknemers tezamen, tenzij anders vermeld.

Tabel 2.3.2
Cao-lonen per maand inclusief bijzondere beloningen
Monthly wage rates including holiday allowance and other benefits

		1997	1998*											
		dec.	jan.	febr.	maart	april	mei	juni	juli	aug.	sept.	okt.	nov.	dec.
		1990=100												
Totaal		119,0	120,2	120,3	120,3	120,9	121,0	121,0	122,2	122,4	122,5	122,6	122,6	122,7
Categorie														
Jeugd		119,2	120,8	120,9	120,9	121,1	121,2	121,2	123,0	123,0	123,3	123,3	123,3	123,3
Volwassenen		119,0	120,2	120,2	120,3	120,9	121,0	121,0	122,1	122,4	122,5	122,5	122,6	122,6
Sector														
Particuliere bedrijven		120,6	122,2	122,3	122,3	122,8	122,8	122,9	124,2	124,3	124,3	124,4	124,4	124,4
Overheid		116,0	116,3	116,3	116,3	117,2	117,2	117,2	117,6	118,4	118,6	118,6	118,6	118,9
Gepremieerde en gesubsidieerde sector		114,4	115,2	115,2	115,2	116,3	116,3	116,4	117,8	118,5	118,5	118,7	118,7	118,7
Economische activiteit (SBI 1993)														
01–05	Landbouw en visserij	121,2	124,1	124,1	124,1	124,1	124,1	124,0	125,2	125,2	125,2	125,2	125,2	124,8
10–45	Industrie en bouwnijverheid	121,4	122,8	122,9	123,0	123,6	123,6	123,7	125,1	125,1	125,1	125,2	125,1	124,9
50–74	Commerciële dienstverlening	119,6	121,4	121,4	121,5	121,8	121,9	121,9	123,1	123,2	123,3	123,3	123,5	123,6
75–93	Niet-commerciële dienstverlening	115,6	116,0	116,0	116,0	117,0	117,0	117,0	118,0	118,7	118,9	118,9	119,0	119,1
15–37	Industrie	121,0	121,9	122,1	122,2	122,8	122,8	122,9	124,6	124,6	124,6	124,8	124,7	124,5
40–41	Energie- en waterleidingbedrijven	116,9	119,3	119,3	119,3	120,3	120,3	120,3	120,3	120,3	120,3	120,4	120,4	120,4
45	Bouwnijverheid	123,3	125,5	125,5	125,5	125,9	125,9	125,9	127,0	127,0	127,0	126,6	126,4	126,4
50–52	Handel	121,0	122,3	122,3	122,4	122,7	122,9	122,9	124,1	124,2	124,3	124,6	125,0	125,0
55	Horeca	120,8	122,5	122,5	122,5	122,5	122,5	122,8	126,6	126,6	126,6	126,6	126,6	126,6
60–64	Vervoer en communicatie	119,4	121,3	121,3	121,3	122,6	122,7	122,9	123,0	123,3	123,3	122,9	122,9	122,9
65–67	Financiële instellingen	115,9	116,5	116,5	116,5	116,5	116,5	116,6	118,9	118,9	119,0	119,0	119,0	119,9
70–74	Zakelijke dienstverlening	119,7	122,3	122,4	122,4	122,5	122,4	122,4	123,6	123,6	123,7	123,6	123,6	123,6
75	Openbaar bestuur	116,6	116,5	116,5	116,5	117,8	117,8	117,8	118,7	118,8	119,3	119,3	119,3	119,3
80	Onderwijs	115,2	115,9	115,9	115,9	115,9	115,9	115,9	115,9	117,6	117,6	117,6	117,6	118,2
85	Gezondheids- en welzijnszorg	113,9	114,5	114,5	114,5	116,1	116,1	116,1	117,6	118,4	118,4	118,4	118,4	118,4
90–93	Cultuur en overige dienstverlening	118,7	119,6	119,6	119,6	120,4	120,4	120,5	121,5	121,8	121,8	122,1	122,7	122,8
15–16	Voedings- en genotmiddelenindustrie	122,3	123,2	123,3	123,4	124,4	124,5	124,5	125,6	125,6	125,6	126,3	126,3	126,3
22	Grafische industrie	120,0	120,4	122,5	122,5	123,2	123,2	123,2	123,2	123,3	123,3	123,8	123,8	123,8
24	Chemische industrie	119,5	121,2	121,2	121,3	122,8	122,9	122,9	123,0	123,0	123,0	123,0	123,0	123,0
27–35	Metaal- en elektrotechnische industrie	121,3	122,3	122,3	122,4	122,5	122,5	122,6	125,3	125,3	125,3	125,4	125,2	124,6
51	Groothandel	120,5	121,5	121,5	121,7	122,2	122,3	122,3	123,4	123,4	123,4	123,9	124,8	124,8
52	Detailhandel	122,0	123,2	123,2	123,3	123,3	123,7	123,8	125,2	125,5	125,8	125,9	126,0	126,0
65–74	Financiële instellingen en zakelijke dienstverlening	118,6	120,6	120,7	120,7	120,7	120,7	120,7	122,2	122,2	122,3	122,2	122,2	122,5
65	Bankwezen	114,1	114,2	114,2	114,2	114,2	114,2	114,2	117,5	117,5	117,5	117,5	117,5	117,5
66	Verzekeringswezen en pensioenfondsen	119,8	121,3	121,3	121,3	121,4	121,4	121,7	121,8	121,8	122,0	122,0	122,0	125,1

Voorheen 'Indexcijfers van regelingslonen'.
De resultaten hebben betrekking op volwassen en jeugdige werknemers tezamen, tenzij anders vermeld.

Tabel 2.3.3
Contractuele loonkosten per uur
Hourly contractual labour costs

SBI 1993		1997	1998*											
		dec.	jan.	febr.	maart	april	mei	juni	juli	aug.	sept.	okt.	nov.	dec.
		1990=100												
75	Openbaar bestuur	123,5	121,7	121,7	121,7	123,4	123,4	123,4	124,3	124,5	125,0	125,0	124,9	124,9
80	Onderwijs	124,3	122,7	122,7	122,7	122,7	122,7	122,7	122,6	125,7	125,7	125,7	125,7	126,3
85	Gezondheids- en welzijnszorg	116,8	117,0	117,0	117,0	118,7	118,7	118,7	120,2	121,8	121,8	121,8	121,8	121,8
27–35	Metaal- en elektrotechnische industrie	122,9	123,4	123,4	123,4	123,6	123,6	123,6	126,6	126,6	126,6	126,6	126,4	125,8
66	Verzekeringswezen en pensioenfondsen	120,9	121,8	121,8	121,8	121,9	121,9	122,2	122,3	122,3	122,4	122,4	122,4	125,7

Bron: Indexcijfers van cao-lonen.

De resultaten hebben betrekking op volwassen en jeugdige werknemers tezamen.

Leden vakorganisaties

Fusie AbvaKabo en NOVON bij de FNV

Bij de FNV zijn per 1 oktober 1998 de AbvaKabo en de Nederlandse Onafhankelijke Vakbond voor de Overheids- en Non-profitsector NOVON gefuseerd. De naam van de nieuwe vakvereniging is ABVAKABO FNV.

Toelichting op de tabellen 2.3.4–2.3.6

Onder een vakvereniging wordt verstaan een vereniging van werknemers die zich ten doel stelt de collectieve en/of individuele belangen van de leden te behartigen bij hun werkgevers of bij instanties die invloed op de arbeidsvoorwaarden uitoefenen.

Lid van een vakvereniging kunnen zijn personen in loondienst, evenals niet meer of nog niet werkzame personen, zoals geregistreerde werklozen, overige niet werkzame personen behorend tot de beroepsbevolking, gepensioneerden, personen met een arbeidsongeschiktheidsuitkering en dergelijke.

Bron: CBS Statistiek van de Vakbeweging.
Inl. tel. (070) 337 54 19.

Tabel 2.3.4
Ledentallen van vakverenigingen aangesloten bij de Federatie Nederlandse Vakbeweging
Members of trade unions affiliated to the Dutch Federation of Trade Unions

	1997		1998			
	1 juli	1 oktober	1 januari	1 april	1 juli	1 oktober
Naam van de vakvereniging						
FNV Bondgenoten			495 903	497 300	498 947	498 285
Industriebond FNV	250 773	251 161				
Dienstenbond FNV	99 664	100 346				
Vervoersbond FNV	79 565	79 617				
Voedingsbond FNV	64 313	64 014				
ABVAKABO FNV	328 574	329 661	330 808	333 206	339 452	360 334
Bouw- en Houtbond FNV	163 166	162 365	162 071	161 405	160 373	160 046
Algemene Onderwijs Bond AOB	73 036	73 056	71 593	72 170	72 207	72 072
FNV Kunsten, Informatie en Media			49 295	48 782	48 421	48 401
Druk en Papier FNV	42 037	41 818				
Kunstenbond FNV	7 299	7 366				
Horecabond FNV	25 971	26 181	26 635	27 040	27 369	27 487
Nederlandse Onafhankelijke Vakbond voor de Overheids- en Non-profitsector NOVON			21 513	21 467	21 054	
Algemene Federatie van Militair Personeel AFMP	19 493	19 513	19 583	19 642	19 700	19 842
Nederlandse Politiebond NPB	19 379	19 405	19 550	19 516	19 459	19 397
Kappersbond FNV	7 519	7 610	7 695	7 759	7 725	7 860
Vrouwenbond FNV	7 617	7 567	7 513	7 433	7 426	7 424
Nederlandse Vereniging van Journalisten NVJ	6 204	6 256	6 400	6 529	6 641	6 779
Federatie van Werknemersorganisaties in de Zeevaart FWZ	6 545	6 530	6 508	6 436	6 381	6 357
Bond van Werknemers in de Sport BWS	1 400	1 456	1 509	1 544	1 569	1 553
Vereniging van Contractspelers VVCS	760	760	760	760	760	760
Totaal	1 203 315	1 204 682	1 227 336	1 230 989	1 237 484	1 236 597

Tabel 2.3.5
Ledentallen van vakverenigingen aangesloten bij het Christelijk Nationaal Vakverbond
Members of trade unions affiliated to the Dutch Federation of Christian Trade Unions

	1997		1998			
	1 juli	1 oktober	1 januari	1 april	1 juli	1 oktober
Naam van de vakvereniging						
CNV BedrijvenBond			84 536	85 631	85 721	85 731
CNV Industrie- en Voedingsbond	63 770	64 055	64 389			
Vervoersbond CNV	19 942	19 925	20 147			
CFO: CNV-bond voor Overheid, Zorgsector en Verzelfstandigde Overheidsinstellingen	86 898	86 673	86 518	85 167	85 830	85 675
Onderwijsbonden CNV	57 041	56 713	57 800	58 715	58 955	59 068
Hout- en Bouwbond CNV	48 328	48 576	49 227	49 409	49 733	50 245
Dienstenbond CNV	32 593	32 859	33 054	33 048	33 677	33 902
Algemeen Christelijke Politiebond ACP	18 594	18 605	18 746	18 711	18 669	18 556
ACOM	16 604	16 497	16 419	16 222	16 222	16 222
Marechausseevereniging	4 902	4 879	5 099	5 077	5 117	5 134
CNV Kunstenbond	2 387	2 492	2 509	3 226	3 226	3 226
Kostersbond CNV	837	826	827	831	829	829
Bond van medewerkers in kerkelijke en daaraan verwante arbeid BKM	240	238	236	239	239	239
Rechtstreekse leden	1 936	1 814	436	420	426	426
Totaal	354 072	354 152	355 407	356 696	358 644	359 238

Tabel 2.3.6
Ledentallen van vakverenigingen aangesloten bij de Vakcentrale Middelbaar en Hoger Personeel
Members of trade unions affiliated to the Trade Union Federation for Staff and Managerial Personel

	1997		1998			
	1 juli	1 oktober	1 januari	1 april	1 juli	1 oktober
Naam van de vakvereniging						
De Unie, vakbond voor industrie en dienstverlening	78 696	78 776	110 396	110 677	110 860	111 279
CMHF, Centrale van Middelbare en Hogere Functionarissen bij Overheid, Onderwijs, Bedrijven en Instellingen	56 025	56 025	50 024	50 024	50 024	50 024
VHP, de belangenorganisatie voor middelbaar en hoger personeel	26 549	26 723	22 853	25 490	25 604	25 809
BBV, Beroepsorganisatie Banken Verzekeringen					1 858	1 869
Totaal	161 270	161 524	183 273	186 191	188 346	188 981

2.5 Sociale zekerheid

Kwartaalonderzoek ziekteverzuim

Toelichting bij de tabellen 2.5.1 en 2.5.2

De tabellen 2.5.1 en 2.5.2 hebben betrekking op het ziekteverzuim bij particuliere bedrijven. Het CBS publiceert ook gegevens over het ziekteverzuim bij de overheid. De gegevens over de overheid zijn opgenomen in het Maandbericht Gezondheid.

Met ingang van het vierde kwartaal van 1995 verricht het CBS ieder kwartaal onderzoek naar het ziekteverzuim bij particuliere bedrijven. Het onderzoek wordt gehouden in de vorm van een enquête bij bijna 17 duizend bedrijven en instellingen. Het kwartaalonderzoek is in de plaats gekomen van de jaaronderzoeken naar ziekteverzuim die het CBS over de jaren 1993 tot en met 1995 heeft gehouden.

Het onderzoek heeft betrekking op alle bedrijven en instellingen in Nederland met uitzondering van:
- overheidsinstellingen;
- personeel in dienst van huishoudens;
- internationale gemeenschapsorganen;
- bedrijven en instellingen die volgens het Algemeen bedrijfsregister van het CBS geen werknemers in dienst hebben.

Op het enquête-formulier worden vier vragen gesteld. Er wordt gevraagd naar de ziekteverzuimpercentages in- en exclusief zwangerschaps- en bevallingsverlof in het kwartaal, naar de volledigheid van de registratie en, vanaf het vierde kwartaal van 1996, de verzekeringsvorm.
Met de vraag naar de volledigheid van de registratie wordt getracht vast te stellen of opgegeven verzuimpercentages berekend zijn op basis van *alle* verzuimgevallen. Geeft een bedrijf aan dat niet al het verzuim geregistreerd wordt dan wordt de opgave van dit bedrijf bij het samenstellen van de uitkomsten buiten beschouwing gelaten. Bij de vraag naar de verzekeringsvorm moet worden aangegeven hoe het bedrijf het recht op loondoorbetaling bij ziekte heeft geregeld:
- volledig eigen-risicodrager;
- loondoorbetaling gedeeltelijk herverzekerd (zogenaamde 'stoplossverzekering');
- loondoorbetaling volledig herverzekerd (eventueel met een eigen risico in wachtdagen/ weken/ maanden).

Het percentage ziekteverzuim is in de toelichting bij het enquêteformulier als volgt omschreven:
'Het ziekteverzuimpercentage is het aantal door ziekte verzuimde dagen, in procenten van het totaal aantal beschikbare dagen van de werknemers in het kwartaal. Niet meegeteld moet worden het verzuim na een jaar ziekte.'
Bedrijven mogen het percentage ziekteverzuim zowel berekenen op basis van kalenderdagen als op basis van werkdagen.

Meer informatie over het Kwartaalonderzoek ziekteverzuim is opgenomen in het artikel 'Kwartaalonderzoek ziekteverzuim; methode en eerste uitkomsten'. Dit artikel is verschenen in de Sociaal-economische maandstatistiek van december 1996.

De detaillering van de uitkomsten naar economische activiteit is gebaseerd op de standaard bedrijfsindeling 1993 van het CBS.

Herziene cijfers

De verzuimcijfers van de bedrijfstak 'Vervoer en communicatie' en de bedrijfsklasse 'Rest vervoer en communicatie' zijn op basis van nagekomen informatie herzien. Deze herziening betreft de cijfers voor de kwartalen 95/4 t/m 97/1 en de jaren 1996 en 1997. De herziene cijfers zijn voor het eerste opgenomen in de Sociaal economische maandstatistiek van augustus 1998 (tabellen 2.5.1 en 2.5.2).

Bron: CBS Ziekteverzuimstatistiek.
Inl. tel. (070) 337 58 50.

Tabel 2.5.1
Ziekteverzuim exclusief zwangerschaps- en bevallingsverlof (exclusief overheid)
Sick leave excluding maternity leave in the private sector

		1996	1997	1997			1998		
				2e kw.	3e kw.	4e kw.	1e kw.	2e kw.	3e kw.
		%							
Totaal		4,6	4,6	4,4	4,1	4,9	5,2	4,9	4,5
Bedrijfstak									
01–05	Landbouw en visserij	3,4	3,5	3,2	3,2	3,5	3,4	3,1	3,2
10–45	Industrie en bouwnijverheid	4,9	5,2	4,9	4,7	5,6	5,8	5,6	5,2
50–74	Commerciële dienstverlening	4,1	3,8	3,8	3,4	4,1	4,4	4,1	3,8
75–93	Niet-commerciële dienstverlening	5,9	6,1	5,8	5,4	6,3	6,7	6,4	5,7
10–14	Delfstoffenwinning	3,5	3,3	3,2	2,6	3,3	3,5	3,4	3,1
15–37	Industrie	5,2	5,5	5,2	5,1	5,9	6,3	6,1	5,6
40–41	Energie- en waterleidingbedrijven	5,5	5,5	5,0	4,9	5,5	6,3	5,7	5,1
45	Bouwnijverheid	4,3	4,5	4,4	4,0	4,9	4,9	4,6	4,3
50–52	Handel	3,7	3,3	3,5	2,8	3,4	3,7	3,3	3,4
55	Horeca	3,2	2,7	2,9	2,4	2,8	2,8	2,6	2,6
60–64	Vervoer en communicatie [1]	5,4	5,0	4,6	4,3	5,3	5,5	5,2	4,8
65–67	Financiële instellingen	4,0	3,8	3,2	3,2	4,4	4,5	4,4	3,6
70–74	Zakelijke dienstverlening	4,4	4,3	4,0	4,0	4,6	5,1	4,8	4,3
85	Gezondheids- en welzijnszorg	6,7	6,9	6,7	6,1	7,0	7,6	7,3	6,5
90–93	Cultuur en overige dienstverlening	3,8	3,8	3,5	3,5	4,1	4,1	3,8	3,5
Bedrijfsklasse									
15–16	Voedings- en genotmiddelenindustrie	4,9	5,1	4,8	4,7	5,4	5,8	5,6	5,2
22	Grafische industrie	4,2	4,7	4,2	4,1	5,5	5,3	4,8	4,3
23–25	Aardolie- en chemische industrie	4,5	5,0	4,6	4,6	5,2	5,4	4,9	4,7
27–35	Metaal- en elektrotechnische industrie	4,8	4,8	4,5	4,5	5,1	5,5	5,5	4,7
	Rest industrie [2]	6,7	7,5	7,5	7,1	8,3	8,8	8,2	8,0
50	Autohandel en -reparatie	3,5	3,2	3,4	2,7	3,4	3,5	3,5	3,5
51	Groothandel	3,5	3,4	3,4	2,9	3,6	3,7	3,4	3,3
52	Detailhandel	3,8	3,3	3,6	2,8	3,3	3,7	3,3	3,4
60	Openbaar vervoer en wegvervoer	5,2	5,1	4,8	4,4	5,4	5,1	4,8	4,2
61–64	Rest vervoer en communicatie [1]	5,4	4,8	4,5	4,2	5,3	5,9	5,5	5,1
747	Schoonmaakbedrijven	5,6	5,9	5,6	5,6	6,0	6,4	6,3	6,1
	Rest zakelijke dienstverlening	4,2	4,0	3,8	3,7	4,4	4,9	4,6	4,0
8511	Ziekenhuizen	6,3	6,4	6,2	5,6	6,5	7,2	6,8	6,1
8531	Verpleeg- en bejaardentehuizen	7,0	7,3	7,3	6,4	7,3	8,2	7,8	6,9
	Rest gezondheids- en welzijnszorg	6,5	6,7	6,4	6,2	6,9	7,3	7,0	6,3
Bedrijfsgrootte									
Bedrijven met 1– 9 werknemers		2,9	2,6	2,7	2,2	2,9	2,6	2,4	2,2
Bedrijven met 10–99 werknemers		4,0	4,1	3,9	3,7	4,3	4,4	4,2	4,0
Bedrijven met 100 werknemers en meer		5,8	6,0	5,6	5,3	6,2	6,9	6,5	5,9
Verzekeringsvorm									
Volledig eigen-risicodrager			5,3	5,1	4,8	5,5	6,1	5,7	5,3
Gedeeltelijk herverzekerd			4,4	4,2	3,8	4,7	4,9	4,6	4,5
Volledig herverzekerd			3,6	3,5	3,2	3,8	3,9	3,7	3,3

[1] Herziene cijfers, zie de toelichting bij de tabellen.
[2] Inclusief sociale werkvoorziening.

Tabel 2.5.2
Ziekteverzuim inclusief zwangerschaps- en bevallingsverlof (exclusief overheid)
Sick leave including maternity leave in the private sector

		1996	1997	1997			1998		
				2e kw.	3e kw.	4e kw.	1e kw.	2e kw.	3e kw.
		%							
Totaal		5,1	5,1	5,0	4,7	5,4	5,8	5,5	5,1
Bedrijfstak									
01–05	Landbouw en visserij	3,7	3,6	3,3	3,4	3,6	3,6	3,4	3,4
10–45	Industrie en bouwnijverheid	5,1	5,4	5,1	5,0	5,8	6,0	5,9	5,5
50–74	Commerciële dienstverlening	4,5	4,4	4,3	4,0	4,6	4,9	4,6	4,3
75–93	Niet-commerciële dienstverlening	6,9	7,2	6,9	6,7	7,5	8,0	7,6	7,0
10–14	Delfstoffenwinning	3,7	3,5	3,4	2,7	3,6	3,7	3,5	3,2
15–37	Industrie	5,4	5,7	5,4	5,4	6,2	6,5	6,4	6,0
40–41	Energie- en waterleidingbedrijven	5,8	5,7	5,2	5,1	5,7	6,5	5,9	5,4
45	Bouwnijverheid	4,3	4,6	4,4	4,0	5,0	4,9	4,7	4,4
50–52	Handel	4,1	3,7	4,0	3,2	3,8	4,1	3,8	3,9
55	Horeca	3,5	3,1	3,2	2,8	3,1	3,3	3,1	3,0
60–64	Vervoer en communicatie [1]	5,7	5,3	4,9	4,7	5,6	5,9	5,5	5,1
65–67	Financiële instellingen	4,7	4,4	4,0	3,9	5,0	5,4	5,2	4,2
70–74	Zakelijke dienstverlening	5,1	4,9	4,6	4,7	5,2	5,7	5,5	5,0
85	Gezondheids- en welzijnszorg	8,0	8,2	8,0	7,6	8,3	9,1	8,7	8,0
90–93	Cultuur en overige dienstverlening	4,4	4,4	3,9	4,3	4,9	5,0	4,5	4,1
Bedrijfsklasse									
15–16	Voedings- en genotmiddelenindustrie	5,3	5,5	5,1	5,0	5,9	6,1	6,1	5,7
22	Grafische industrie	4,6	5,0	4,5	4,7	5,8	5,7	5,2	4,8
23–25	Aardolie- en chemische industrie	4,8	5,2	4,9	4,8	5,5	5,7	5,4	5,0
27–35	Metaal- en elektrotechnische industrie	4,9	5,0	4,6	4,7	5,3	5,7	5,7	4,9
	Rest industrie [2]	6,9	7,8	7,8	7,4	8,6	9,0	8,5	8,4
50	Autohandel en -reparatie	3,7	3,4	3,5	3,0	3,6	3,8	3,8	3,7
51	Groothandel	3,8	3,7	3,7	3,2	3,9	4,0	3,7	3,7
52	Detailhandel	4,3	3,9	4,3	3,3	3,8	4,2	3,9	4,0
60	Openbaar vervoer en wegvervoer	5,4	5,2	5,0	4,5	5,4	5,2	4,9	4,3
61–64	Rest vervoer en communicatie [1]	5,9	5,3	4,9	4,7	5,7	6,5	6,0	5,6
747	Schoonmaakbedrijven	6,4	6,8	6,6	6,7	6,8	7,0	7,2	6,8
	Rest zakelijke dienstverlening	4,9	4,6	4,3	4,4	5,0	5,5	5,3	4,7
8511	Ziekenhuizen	7,7	7,9	7,7	7,1	8,0	8,7	8,3	7,7
8531	Verpleeg- en bejaardentehuizen	8,5	8,8	8,8	8,0	8,8	9,8	9,3	8,5
	Rest gezondheids- en welzijnszorg	7,7	7,9	7,4	7,5	8,1	8,6	8,2	7,7
Bedrijfsgrootte									
Bedrijven met 1– 9 werknemers		3,3	2,9	2,9	2,6	3,2	3,0	2,8	2,5
Bedrijven met 10–99 werknemers		4,3	4,5	4,3	4,0	4,7	4,8	4,6	4,4
Bedrijven met 100 werknemers en meer		6,6	6,7	6,4	6,1	7,0	7,7	7,3	6,7
Verzekeringsvorm									
Volledig eigen-risicodrager			5,9	5,7	5,4	6,1	6,7	6,4	5,9
Gedeeltelijk herverzekerd			4,9	4,8	4,4	5,3	5,5	5,2	5,1
Volledig herverzekerd			4,1	3,9	3,7	4,3	4,4	4,2	3,8

[1] Herziene cijfers, zie de toelichting bij de tabellen.
[2] Inclusief sociale werkvoorziening.

2.7 Consumptie en sparen

Consumentenprijsindex

Toelichting bij de tabellen 2.7.1–2.7.4

De consumentenprijsindex (CPI) meet de gemiddelde prijsverandering van de aankopen die huishoudens doen om in hun levensonderhoud te voorzien.
Naast de dagelijkse boodschappen gaat het om zaken als huren, energie en duurzame goederen (auto's e.d.). De CPI houdt ook rekening met de prijs van overheidsdiensten en met consumptiegebonden belastingen, zoals onroerende-zaakbelasting en motorrijtuigenbelasting. Daarentegen blijven verzekerde ziektekosten buiten beschouwing.

De prijzen worden verspreid over het hele land gemeten. Dat gebeurt voor een deel door enquêtrices, die de winkels bezoeken. Daarnaast vindt er schriftelijke en telefonische enquêtering plaats. In de meeste gevallen wordt de prijs eens per maand waargenomen. Producten die in een maand sterk in prijs fluctueren, zoals verse groenten en vers fruit, vereisen een meer frequente meting. Bij andere onderdelen van de CPI, bijvoorbeeld bij woninghuur, kan juist worden volstaan met een lagere frequentie.

Voor drie bevolkingsgroepen wordt maandelijks een consumentenprijsindex berekend:
- alle (particuliere) huishoudens in Nederland;
- werknemersgezinnen met een laag inkomen, d.w.z. in het basisjaar 1995 een bruto gezinsinkomen van minder dan 89 200 gld. (mediaan van de inkomensverdeling);
- werknemersgezinnen met een hoog inkomen, d.w.z. in 1995 een bruto gezinsinkomen van meer dan 89 200 gld.

Voor deze groepen wordt bovendien een afgeleide CPI samengesteld (hier niet opgenomen). Deze is berekend als de gewone CPI exclusief het effect van tariefsveranderingen van de indirecte belastingen (BTW en accijnzen) en de consumptie-gebonden belastingen.

De prijsindex van woninginboedels geeft de prijsontwikkeling weer van de gemiddelde samenstelling van inboedels die tegen brandschade verzekerd zijn. Met deze prijsindex kan de verzekerde waarde van inboedels aan de prijsontwikkeling worden aangepast. De gemiddelde samenstelling van de inboedels is door het CBS bepaald op basis van onderzoeksgegevens van het Verbond van Verzekeraars. Onderdelen van de CPI voor alle huishoudens zijn gebruikt voor het berekenen van deze prijsontwikkeling.

Bron: CBS Consumentenprijzen.
Inl. tel. (070) 337 58 09.

Tabel 2.7.1
Prijsindexcijfers van woninginboedels
Price index numbers of household effects

	jan.	febr.	maart	april	mei	juni	juli	aug.	sept.	okt.	nov.	dec.	jaar
	1990=100												
1992	99,1	100,3	102,0	102,4	102,4	101,5	99,7	100,4	102,3	102,5	102,4	101,5	101,4
1993	99,9	101,2	102,6	103,0	102,8	102,0	100,2	101,6	103,5	103,7	103,4	102,4	102,2
1994	100,8	101,8	103,1	103,0	102,8	101,8	99,9	100,7	102,8	102,9	102,5	101,2	101,9
1995	99,4	100,3	101,9	102,0	101,5	100,7	98,7	99,6	101,7	101,5	101,5	100,3	100,7
1996	98,4	99,1	100,8	101,0	100,9	100,1	97,9	98,3	100,8	101,2	101,0	100,2	100,0
1997	97,9	98,6	100,8	100,8	100,7	99,4	97,7	98,3	100,9	101,3	101,3	100,6	99,9
1998	98,4	100,0	102,1	102,1	102,0	101,0*							

N.B. Deze indexcijfers zijn gebaseerd op door het CBS berekende indexcijfers van detailhandelsprijzen met verwerking van gegevens inzake de gemiddelde samenstelling van inboedels, welke zijn verkregen uit een onderzoek dat is ingesteld door het Verbond van Verzekeraars (zie voor nadere toelichting de Maandstatistiek van de Prijzen, maart 1982).

Tabel 2.7.2
Consumentenprijsindexcijfers, alle huishoudens [1)]
Consumer price index numbers, all households

		Wegings-coëfficiënt	1997	1998	1997	1998						
					dec.	juni	juli	aug.	sept.	okt.	nov.	dec.*
			1995=100									
0	**TOTAAL BESTEDINGEN**	100 000	104,2	106,3	105,1	105,9	106,1	106,1	107,0	107,3	107,2	106,9
1	**VOEDINGSM. EN ALCOHOLVRIJE DRANKEN**	13 726	101,5	103,7	102,3	103,7	104,1	103,3	103,5	103,4	104,2	105,0
	Voedingsmiddelen	12 414	101,5	103,8	102,0	103,6	104,1	103,2	103,7	103,6	104,6	105,5
	Brood en granen	2 324	101,2	102,3	102,0	102,4	102,2	102,4	102,3	102,5	103,1	103,0
	Vlees	2 911	102,2	103,9	104,1	103,9	104,4	104,1	104,0	103,8	103,2	103,3
	Vis	313	98,1	105,9	99,3	108,4	108,3	108,0	108,0	108,1	108,6	109,1
	Melk, kaas en eieren	2 120	100,5	102,1	101,2	102,2	102,5	102,2	102,5	102,2	102,0	102,2
	Oliën en vetten	361	99,7	101,4	100,7	102,1	102,2	102,2	102,0	102,0	102,0	101,4
	Fruit	986	108,3	111,0	104,2	110,9	116,8	115,3	114,0	108,9	107,6	107,6
	Groenten, incl. aardappelen e.d.	1 446	98,0	103,9	97,8	101,6	100,4	95,0	99,4	103,0	112,4	119,3
	Suiker en andere zoetwaren	881	100,7	100,9	100,9	100,8	101,0	101,1	101,0	100,7	100,9	100,9
	Voedingsmiddelen n.e.g.	1 072	102,5	105,5	104,0	105,5	105,5	105,5	105,7	105,7	106,0	106,5
	Alcoholvrije dranken	1 312	101,9	103,7	105,0	104,4	104,2	103,9	102,1	101,8	100,3	100,5
	Koffie, thee en cacao	568	102,2	104,4	109,1	106,6	105,9	105,6	100,7	99,8	95,7	95,0
	Mineraalwater, frisdranken e.d.	744	101,7	103,1	101,9	102,8	102,9	102,7	103,1	103,4	103,9	104,7
2	**ALCOHOLHOUDENDE DRANKEN EN TABAK**	3 980	104,4	108,1	105,0	107,8	107,9	107,9	107,8	109,8	110,0	110,0
	Alcoholhoudende dranken	1 923	100,4	101,5	100,9	101,4	101,7	101,6	101,5	101,5	101,8	101,9
	Tabak	2 057	108,2	114,3	108,9	113,7	113,7	113,7	113,7	117,6	117,6	117,6
3	**KLEDING EN SCHOEISEL**	6 121	101,2	104,0	103,3	103,9	94,0	95,8	110,2	110,8	109,6	103,0
	Kleding en kledingstoffen	4 995	101,2	103,9	103,1	103,7	93,2	95,3	110,2	110,8	109,5	102,8
	Schoeisel en schoenreparaties	1 126	101,3	104,4	104,3	104,8	97,3	98,0	110,0	110,7	109,9	104,0
4	**HUISVESTING, WATER, ELEKTRICITEIT EN GAS**	26 832	109,3	112,7	111,1	111,6	113,9	113,9	113,9	113,9	113,9	113,9
	Huisvesting	20 422	108,3	112,2	110,4	110,4	114,1	114,1	114,1	114,1	114,1	114,1
	Normaal onderhoud en reparatie woning	1 623	103,5	106,4	104,3	106,5	106,6	106,8	106,9	107,1	107,2	107,2
	Overige diensten i.v.m. woning	839	106,8	111,2	107,0	110,8	111,8	111,8	111,8	111,6	111,6	111,6
	Elektriciteit, gas e.a. brandstoffen	3 948	117,3	118,1	118,8	119,9	116,1	116,1	116,1	116,5	116,5	116,5
5	**STOFFERING, HUISHOUDELIJKE APPARATEN**	7 959	100,0	101,4	100,2	101,3	101,2	101,4	101,9	102,1	102,1	102,2
	Meubelen, stoffering en decoratie	3 368	99,8	101,6	99,8	101,5	101,3	101,5	102,4	102,5	102,5	102,4
	Huishoudtextiel	931	99,6	101,2	100,1	101,3	101,0	101,4	101,2	101,4	101,7	101,9
	Verwarmingsapp., kookapp., koelkasten	904	96,3	94,9	95,8	94,8	94,7	94,8	94,7	94,8	94,8	94,5
	Vaat- en glaswerk en huishoudelijke app.	470	100,7	102,6	101,7	102,5	103,1	103,1	103,8	103,7	103,0	103,1
	Gereedschappen en werktuigen voor huis	430	101,0	100,7	100,8	100,7	101,0	101,1	101,0	100,6	100,7	100,8
	Dagelijks woningonderhoud	1 856	101,9	104,1	102,5	103,9	104,0	104,1	104,4	105,2	105,2	105,7
6	**GEZONDHEID**	544	103,8	104,2	104,1	104,3	104,1	104,1	104,1	104,1	104,3	104,2
7	**VERVOER**	10 707	103,2	103,5	104,1	103,6	104,1	103,5	103,3	103,5	103,2	102,6
	Aankoop voertuigen	4 211	98,1	98,6	98,5	98,6	98,8	98,8	98,8	98,9	98,9	98,6
	Gebruik van privé-voertuigen	4 784	107,6	106,9	109,3	107,1	107,6	106,5	106,0	106,4	105,7	104,7
	Vervoersdiensten	1 712	103,4	106,1	103,4	105,8	107,3	106,5	106,6	106,6	106,7	106,8
8	**COMMUNICATIE**	1 862	109,1	110,1	107,3	109,1	110,9	110,9	110,9	111,7	111,7	109,9
9	**RECREATIE EN CULTUUR**	11 329	101,1	102,1	101,5	102,0	101,8	102,2	101,8	102,0	102,2	102,5
	Apparaten, toebehoren incl. reparatie	4 744	95,2	94,0	95,4	93,9	93,1	93,8	92,4	92,8	93,2	93,8
	Recreatie en cultuur	3 092	107,1	109,7	107,9	109,3	109,5	109,7	110,4	110,4	110,4	110,5
	Kranten, boeken en schrijfwaren	2 150	105,6	108,4	106,1	108,3	108,8	108,9	108,9	109,1	109,1	109,2
	Pakketreizen	1 343	101,3	102,9	101,4	103,2	103,8	103,8	103,8	103,8	103,8	104,2
10	**ONDERWIJS**	376	104,8	107,8	106,5	106,7	107,7	107,7	109,2	109,4	109,4	109,4
11	**HOTELS, CAFÉS EN RESTAURANTS**	5 521	104,9	106,8	105,4	106,3	107,8	107,8	106,9	107,8	106,8	107,5
	Restaurants, cafés en kantines	4 387	104,4	106,6	105,4	106,1	106,4	106,6	107,1	107,4	107,5	107,8
	Accommodatie	1 134	106,5	107,6	105,4	107,3	113,6	112,2	106,4	109,4	104,0	106,1
12	**DIVERSE GOEDEREN EN DIENSTEN**	6 293	101,2	102,4	101,5	102,3	102,5	102,5	102,7	102,8	102,8	103,0
	Lichaamsverzorging	1 980	102,1	105,0	102,9	105,2	105,2	105,2	105,5	105,7	105,9	106,4
	Artikelen voor persoonlijk gebruik n.e.g.	891	98,5	98,6	98,6	98,7	98,8	98,8	98,8	99,1	98,9	98,8
	Verzekering	2 486	100,8	100,9	100,7	100,6	101,0	101,0	101,2	101,2	101,2	101,2
	Bankdiensten n.e.g.	31	98,8	99,1	98,8	99,1	99,1	99,1	99,1	99,1	99,1	99,1
	Andere diensten n.e.g.	905	103,2	104,3	103,3	104,2	104,5	104,5	104,5	104,5	104,5	104,5
13	**CONSUMPTIEGEBONDEN BELASTING EN OVERH.DIENSTEN**	4 750	105,2	106,8	103,2	106,6	106,6	106,6	107,4	107,4	107,4	107,4
	Consumptiegebonden belastingen	3 785	104,5	105,6	101,5	105,6	105,6	105,6	105,6	105,6	105,6	105,6
	Overheidsdiensten	965	107,8	111,8	110,0	110,4	110,4	110,4	114,6	114,6	114,6	114,6

[1)] De prijsindexcijfers geven het prijsverloop weer van een pakket goederen en diensten, zoals dit in 1995 gemiddeld door huishoudens werd aangeschaft in Nederland.

Tabel 2.7.3
Consumentenprijsindexcijfers, werknemersgezinnen met laag inkomen [1)]
Consumer price index numbers, households of wage earners with low income

		Wegings-coëfficiënt	1997	1998	1997	1998						
					dec.	juni	juli	aug.	sept.	okt.	nov.	dec.*
			1995=100									
0	**Totaal bestedingen**	100 000	104,1	106,1	104,9	105,7	105,9	105,9	106,8	107,0	107,0	106,7
1	**Voedingsm. en alcoholvrije dranken**	15 453	101,4	103,6	102,2	103,5	103,8	103,1	103,3	103,2	104,0	104,8
2	**Alcoholhoudende dranken en tabak**	4 153	104,8	108,6	105,4	108,2	108,3	108,2	108,2	110,4	110,5	110,6
3	**Kleding en schoeisel**	6 074	101,1	103,8	103,1	103,7	93,9	95,6	110,0	110,5	109,2	102,5
4	**Huisvesting, water, elektriciteit en gas**	26 279	109,3	112,6	111,1	111,5	113,8	113,8	113,8	113,9	113,9	113,9
5	**Stoffering, huishoudelijke apparaten**	7 847	99,7	100,9	99,9	100,8	100,7	100,9	101,3	101,4	101,4	101,5
6	**Gezondheid**	516	103,8	104,2	104,0	104,2	104,0	104,0	104,1	104,0	104,2	104,1
7	**Vervoer**	10 657	103,3	103,5	104,3	103,6	104,0	103,4	103,2	103,4	103,1	102,5
8	**Communicatie**	1 655	109,0	110,1	107,7	109,1	110,9	110,9	110,9	111,8	111,7	110,3
9	**Recreatie en cultuur**	11 047	101,2	102,2	101,7	102,0	101,9	102,3	101,9	102,1	102,3	102,6
10	**Onderwijs**	376	104,8	107,8	106,5	106,7	107,7	107,7	109,2	109,4	109,4	109,4
11	**Hotels, cafés en restaurants**	4 884	104,8	106,8	105,2	106,3	108,2	108,0	106,9	107,9	106,6	107,5
12	**Diverse goederen en diensten**	6 253	100,8	102,2	101,2	102,2	102,4	102,5	102,7	102,8	102,8	103,0
13	**Consumptiegebonden belasting en overh.diensten**	4 806	104,7	106,1	102,4	105,8	105,8	105,8	106,6	106,6	106,6	106,6

[1)] De prijsindexcijfers geven het prijsverloop weer van een pakket goederen en diensten, zoals dit in 1995 gemiddeld werd aangeschaft door werknemersgezinnen met een gezinsinkomen beneden de mediaan van de inkomensverdeling in het basisjaar (1995).

Tabel 2.7.4
Consumentenprijsindexcijfers, werknemersgezinnen met hoog inkomen [1)]
Consumer Price Index numbers, households of wage earners with high income

		Wegings-coëfficiënt	1997	1998	1997	1998						
					dec.	juni	juli	aug.	sept.	okt.	nov.	dec.*
			1995=100									
0	**Totaal bestedingen**	100 000	103,6	105,4	104,3	105,1	105,1	105,1	106,1	106,4	106,3	106,0
1	**Voedingsm. en alcoholvrije dranken**	12 486	101,6	103,8	102,4	103,8	104,2	103,3	103,6	103,5	104,3	105,1
2	**Alcoholhoudende dranken en tabak**	3 353	103,9	107,4	104,5	107,0	107,2	107,2	107,1	108,9	109,1	109,2
3	**Kleding en schoeisel**	7 209	101,1	103,9	103,2	103,8	93,9	95,7	110,1	110,6	109,4	102,8
4	**Huisvesting, water, elektriciteit en gas**	21 748	109,1	112,5	110,9	111,3	113,7	113,7	113,7	113,8	113,8	113,8
5	**Stoffering, huishoudelijke apparaten**	9 204	100,2	101,7	100,4	101,6	101,5	101,7	102,2	102,4	102,4	102,5
6	**Gezondheid**	508	103,7	104,1	103,9	104,1	103,9	104,0	104,0	103,9	104,2	104,1
7	**Vervoer**	13 168	103,0	103,2	103,9	103,3	103,7	103,2	103,0	103,3	103,0	102,5
8	**Communicatie**	1 377	109,1	110,2	107,0	109,2	110,9	110,9	110,9	112,1	112,1	109,8
9	**Recreatie en cultuur**	13 075	100,7	101,3	101,0	101,3	101,1	101,5	101,0	101,2	101,3	101,5
10	**Onderwijs**	484	104,8	107,8	106,5	106,7	107,7	107,7	109,2	109,4	109,4	109,4
11	**Hotels, cafés en restaurants**	6 062	104,8	106,7	105,4	106,2	107,5	107,5	106,8	107,6	106,7	107,3
12	**Diverse goederen en diensten**	7 043	101,1	102,1	101,3	102,1	102,2	102,2	102,4	102,5	102,5	102,7
13	**Consumptiegebonden belasting en overh.diensten**	4 283	103,7	104,4	101,1	104,2	104,2	104,2	105,1	105,1	105,1	105,1

[1)] De prijsindexcijfers geven het prijsverloop weer van een pakket goederen en diensten, zoals dit in 1995 gemiddeld werd aangeschaft door werknemersgezinnen met een gezinsinkomen boven de mediaan van de inkomensverdeling in het basisjaar (1995).

Conjunctuurenquête bij consumenten, januari 1999 (algemeen)

Toelichting bij tabel 2.7.5

Het Centraal Bureau voor de Statistiek houdt sinds 1972 regelmatig conjunctuurenquêtes onder consumenten. Hoofddoel van deze enquêtes is het verschaffen van actuele informatie over consumentenvertrouwen en consumentenverwachtingen met betrekking tot de algemene economische ontwikkeling en de financiële situatie van het eigen huishouden. Met ingang van april 1986 wordt deze conjunctuurenquête maandelijks gehouden. De steekproef in januari 1999 omvatte 1 453 telefoonnummers, waarbij 953 maal respons is verkregen. De totale non-respons bedroeg in januari 34 procent.

Bron: CBS Consumenten conjunctuuronderzoek.
Inl. tel. (045) 570 74 87.

Tabel 2.7.5
Houdingen en verwachtingen van consumenten t.a.v. een aantal aspecten van de economische situatie in Nederland en de eigen financiële situatie, januari 1999
Attitudes and expectations of consumers concerning some aspects of the economic situation in the Netherlands and their financial situation, January 1999

	1998												1999
	jan.	febr.	maart	april	mei	juni	juli	aug.	sept.	okt.	nov.	dec.	jan.
	absoluut												
Aantal respondenten	947	940	906	981	930	919	925	896	931	941	944	928	953
	%												
1. Economische situatie laatste 12 maanden													
duidelijk verbeterd	15	15	19	16	18	21	18	19	16	10	8	7	11
iets verbeterd	29	27	26	25	27	24	26	25	21	15	16	17	18
ongewijzigd	39	38	37	43	41	40	42	41	45	51	52	51	49
iets verslechterd	5	6	4	4	4	3	4	3	5	11	13	12	9
duidelijk verslechterd	3	3	3	5	3	4	3	3	3	5	6	5	6
weet niet	9	11	10	8	7	8	7	9	9	7	7	8	7
Totaal	100	100	100	100	100	100	100	100	100	100	100	100	100
2. Economische situatie komende 12 maanden													
duidelijk verbeteren	4	5	7	5	6	7	5	5	2	1	2	2	2
iets verbeteren	21	22	23	23	23	21	24	19	13	6	9	10	10
ongewijzigd blijven	48	47	48	50	50	48	50	50	50	40	42	45	46
iets verslechteren	9	7	7	8	8	8	7	8	18	33	30	28	25
duidelijk verslechteren	4	3	2	3	1	3	3	2	5	11	8	6	6
weet niet	14	16	14	11	12	13	12	16	11	8	10	9	9
Totaal	100	100	100	100	100	100	100	100	100	100	100	100	100
3. Financiële situatie laatste 12 maanden													
duidelijk verbeterd	12	10	13	11	13	14	15	13	10	11	12	12	13
iets verbeterd	16	15	18	17	18	16	14	14	18	16	13	14	14
ongewijzigd	56	55	52	53	53	50	56	58	59	57	59	59	57
iets verbeterd	7	11	8	8	8	10	8	7	7	8	8	8	9
duidelijk verslechterd	7	8	8	10	7	9	6	6	6	7	7	6	7
weet niet	0	1	1	1	1	1	1	1	0	1	1	1	0
Totaal	100	100	100	100	100	100	100	100	100	100	100	100	100
4. Financiële situatie komende 12 maanden													
duidelijk verbeteren	8	9	9	8	9	9	10	9	9	8	9	8	8
iets verbeteren	16	15	14	14	17	16	14	14	12	12	14	16	14
ongewijzigd blijven	61	61	65	63	58	60	63	62	65	65	64	61	63
iets verslechteren	7	7	6	6	6	8	7	6	7	7	6	7	8
duidelijk verslechteren	5	4	2	5	4	3	4	3	3	4	4	4	3
weet niet	3	4	4	4	5	4	3	4	4	4	3	4	4
Totaal	100	100	100	100	100	100	100	100	100	100	100	100	100
5. Gunstige tijd voor aankoop duurzame artikelen													
gunstige tijd	37	36	38	41	42	49	48	48	43	38	38	36	39
niet gunstig/ongunstig	38	38	40	33	33	32	27	28	34	36	33	33	33
ongunstig	13	11	9	9	9	7	10	8	11	13	19	21	17
weet niet	12	15	12	17	15	12	15	15	12	13	11	10	11
Totaal	100	100	100	100	100	100	100	100	100	100	100	100	100
6. Prijzen laatste 12 maanden													
sterk gestegen	8	12	9	10	8	9	8	9	7	6	7	8	8
matig gestegen	39	36	38	39	35	36	37	34	32	33	32	32	39
zwak gestegen	11	10	8	8	11	11	9	10	10	9	8	9	10
vrijwel gelijk gebleven	36	35	40	38	40	39	41	41	44	44	46	44	38
gedaald	1	1	1	1	2	0	1	0	1	1	1	1	1
weet niet	5	7	6	5	5	6	4	6	6	7	5	6	3
Totaal	100	100	100	100	100	100	100	100	100	100	100	100	100
7. Prijzen komende 12 maanden													
sterker stijgen	21	20	20	25	20	22	24	20	23	34	36	30	29
evenveel stijgen	34	36	34	34	34	34	33	37	30	27	27	29	36
minder stijgen	3	3	3	3	4	2	3	2	3	2	2	2	3
gelijk blijven	29	29	32	30	34	32	32	29	35	27	27	29	26
dalen	7	3	2	1	2	1	2	1	2	2	2	2	1
weet niet	7	9	9	7	7	8	6	10	6	7	6	7	5
Totaal	100	100	100	100	100	100	100	100	100	100	100	100	100

Tabel 2.7.5
Houdingen en verwachtingen van consumenten t.a.v. een aantal aspecten van de economische situatie in Nederland en de eigen financiële situatie, januari 1999 (slot)
Attitudes and expectations of consumers concerning some aspects of the economic situation in the Netherlands and their financial situation, January 1999 (end)

	1998												1999
	jan.	febr.	maart	april	mei	juni	juli	aug.	sept.	okt.	nov.	dec.	jan.
8. Werkloosheid komende 12 maanden													
duidelijk stijgen	7	2	5	5	3	4	3	4	4	9	13	9	8
enigszins stijgen	11	7	7	11	8	8	7	6	12	16	19	18	19
gelijk blijven	35	29	30	27	31	30	32	30	34	38	32	38	40
iets dalen	31	36	37	34	38	35	36	36	32	24	24	23	22
duidelijk dalen	8	14	16	16	13	15	17	17	10	6	6	6	4
weet niet	8	11	6	7	6	8	6	8	7	6	6	6	7
Totaal	100	100	100	100	100	100	100	100	100	100	100	100	100
9. Financiële situatie eigen huishouden op dit moment													
schulden maken	2	2	2	2	2	2	2	1	3	2	2	2	1
spaarmiddelen aanspreken	4	5	3	4	4	5	3	3	2	4	3	2	4
precies rondkomen	43	43	44	43	39	39	39	40	41	41	40	42	39
beetje geld overhouden	37	33	35	35	38	34	38	38	38	36	39	36	39
veel geld overhouden	13	15	15	14	15	17	16	16	15	16	14	15	15
weet niet	1	2	2	2	2	2	1	2	1	1	3	2	2
Totaal	100	100	100	100	100	100	100	100	100	100	100	100	100
10. Geld opzij leggen komende 12 maanden													
jazeker	59	57	60	55	58	58	57	58	56	56	61	58	61
ja, misschien	12	11	12	14	12	11	13	10	13	10	12	13	12
waarschijnlijk niet	6	6	7	7	6	8	8	7	7	8	6	7	6
zeker niet	19	24	18	21	20	19	19	20	19	22	17	17	17
weet niet	3	2	2	4	4	4	3	5	5	3	4	4	4
Totaal	100	100	100	100	100	100	100	100	100	100	100	100	100
11. Sparen zinvol													
jazeker	72	74	74	69	70	72	70	68	72	72	74	75	75
ja, misschien	5	6	5	8	8	6	6	6	7	6	6	6	5
waarschijnlijk niet	7	5	5	5	5	6	6	5	5	6	5	5	5
zeker niet	12	12	12	15	15	11	14	15	12	12	11	11	11
weet niet	4	4	4	4	3	5	3	6	4	4	4	3	3
Totaal	100	100	100	100	100	100	100	100	100	100	100	100	100
12. Aankoop duurzame artikelen komende 12 maanden													
veel meer	8	7	7	6	7	7	7	6	7	6	6	7	8
een beetje meer	9	8	9	9	8	8	8	8	6	8	9	8	8
evenveel	55	54	56	51	55	52	53	53	53	58	53	55	53
iets minder	10	10	9	12	9	12	11	14	11	9	11	11	10
veel minder	15	18	16	19	17	19	17	16	19	16	16	17	16
weet niet	3	2	3	3	4	3	4	3	4	3	4	3	4
Totaal	100	100	100	100	100	100	100	100	100	100	100	100	100
13. Auto kopen komende 2 jaren													
jazeker	16	16	14	14	18	17	16	18	15	16	18	18	17
ja, misschien	13	11	10	9	8	10	10	8	11	11	11	9	10
waarschijnlijk niet	17	15	15	18	16	16	18	14	17	15	17	17	18
zeker niet	53	57	58	56	57	55	55	58	55	56	53	55	54
weet niet	1	2	2	2	2	2	2	2	2	2	2	2	1
Totaal	100	100	100	100	100	100	100	100	100	100	100	100	100
14. Woning kopen of bouwen komende 2 jaren													
jazeker	5	6	6	6	6	6	6	5	5	5	7	7	6
ja, misschien	7	6	7	7	6	8	7	9	7	6	6	7	9
waarschijnlijk niet	7	5	4	8	5	7	6	6	7	6	6	7	8
zeker niet	80	81	81	78	81	77	79	78	80	81	79	77	76
weet niet	1	2	1	1	2	2	1	1	1	1	1	2	1
Totaal	100	100	100	100	100	100	100	100	100	100	100	100	100
15. Onderhoud of verbetering woning komende 12 maanden													
jazeker	22	21	21	24	28	24	24	25	24	23	24	27	27
ja, misschien	7	4	5	4	3	5	5	4	6	4	5	5	6
waarschijnlijk niet	6	6	3	6	5	7	4	7	5	8	5	6	6
zeker niet	65	68	69	64	62	63	66	64	64	65	65	61	60
weet niet	1	1	1	1	1	1	1	0	1	0	1	1	1
Totaal	100	100	100	100	100	100	100	100	100	100	100	100	100
16. Waarop bezuinigen bij daling netto inkomen													
voeding, dranken, tabak	7	8	5	7	6	6	5	6	6	6	5	6	8
kleding, schoeisel	9	9	8	6	8	10	9	8	7	10	10	10	8
auto	15	15	15	16	16	17	17	11	15	14	16	14	13
vakantie, uitgaan	15	14	17	15	16	16	15	18	15	14	13	13	17
duurzame artikelen	18	17	17	20	21	20	19	20	21	21	20	23	21
overige	23	25	23	23	20	19	24	22	25	24	24	21	22
weet niet	13	13	13	12	13	11	11	14	11	11	11	13	11
Totaal	100	100	100	100	100	100	100	100	100	100	100	100	100

2.8 Internationaal

Tabel 2.8.1
Werkzoekenden zonder baan [1]
Unemployment rates

	1994	1995	1996	1997	1997	1998		
					okt.	aug.	sept.	okt.
	in % van de beroepsbevolking							
België	10,0	9,9	9,7	9,2	9,1	8,9	8,8	8,6
Denemarken	8,2	7,2	6,8	5,5	5,2	4,5	4,3	4,2
Duitsland [2]	8,4	8,2	8,9	10,0	10,3	9,6	9,5	9,3
Frankrijk	12,3	11,7	12,4	12,4	12,4	11,9	11,9	11,8
Griekenland	8,9	9,2	9,6	9,6	.	.	.	.
Ierland	14,3	12,3	11,6	10,1	9,9	9,0	8,8	8,6
Italië	11,4	11,9	12,0	12,1	12,1	.	.	.
Luxemburg	3,2	2,9	3,0	2,6	2,5	2,2	2,2	.
Nederland	7,1	6,9	6,3	5,2	4,7	3,7	3,7	.
Portugal	7,0	7,3	7,3	6,8	6,5	4,6	4,6	4,5
Spanje	24,1	22,9	22,2	20,8	20,3	18,7	18,4	18,2
Verenigd Koninkrijk	9,6	8,7	8,2	7,0	6,7	6,2	.	.
Finland	17,4	16,2	15,3	13,1	12,3	11,4	11,2	11,0
Zweden	9,4	8,8	9,6	9,9	9,5	8,2	7,6	7,5
Oostenrijk	3,8	3,9	4,3	4,4	4,4	4,5	4,5	4,4
Europese Unie	11,1	10,7	10,8	10,7	10,6	10,0	9,8	9,8
Verenigde Staten	6,1	5,6	5,4	4,9	4,7	4,5	4,6	4,5
Japan	2,9	3,1	3,4	3,4	3,4	4,3	4,3	.

Bron: Eurostat.

[1] Het betreft de personen zonder werk die betaald werk zoeken en onmiddellijk voor een werkkring beschikbaar zijn (werkloosheid volgens de ILO-definitie). De maand- en jaarcijfers zijn door Eurostat berekend op grond van het Labour Force Survey (EG) en de gegevens over de geregistreerde werkloosheid.
[2] Inclusief voormalige DDR.

Tabel 2.8.2
Geharmoniseerde consumentenprijsindex [1]
Harmonized indices of consumer prices

	1995	1996	1997	1997	1998		
				okt.	aug.	sept.	okt.
	1996=100						
België	98,3	100,0	101,5	101,8	102,6	102,5	.
Denemarken	98,0	100,0	101,9	102,4	103,2	103,6	.
Duitsland [2]	98,8	100,0	101,5	101,6	102,7	102,3	.
Frankrijk	98,0	100,0	101,3	101,5	102,0	102,1	.
Griekenland	92,7	100,0	105,4	106,8	109,4	111,6	.
Ierland	97,9	100,0	101,2	101,5	103,9	104,2	.
Italië	96,2	100,0	101,9	102,4	104,1	104,1	.
Luxemburg	98,8	100,0	101,4	102,0	102,5	102,5	.
Nederland	98,6	100,0	101,9	103,0	103,2	104,2	.
Portugal	97,2	100,0	101,9	102,1	104,6	104,4	.
Spanje	96,6	100,0	101,9	102,6	104,2	104,2	.
Verenigd Koninkrijk	97,6	100,0	101,8	102,6	103,5	104,0	.
Finland	98,9	100,0	101,2	101,9	102,7	103,1	.
Zweden	99,2	100,0	101,9	103,1	102,3	102,9	.
Oostenrijk	98,3	100,0	101,2	101,2	101,9	101,7	.
Europese Unie	97,7	100,0	101,7	102,2	103,2	103,3	.

Bron: Eurostat.

[1] Het CBS stelt sinds maart 1997 naast het nationale consumentenprijsindexcijfer ook ten behoeve van de Europese Unie de geharmoniseerde consumentenprijsindex van Nederland samen. Dit cijfer dient voor vergelijkingen binnen de Europese Unie maar is minder geschikt om de nationale inflatie weer te geven.
Het belangrijkste verschil tussen de geharmoniseerde index en de nationale consumentenprijsindex betreft de consumptiepakketten waarop zij betrekking hebben. Wonen in een eigen huis (huurwaarde), consumptiegebonden belastingen (onroerend-zaakbelasting, motorrijtuigenbelasting e.d.), uitgaven in het buitenland, contributies en collegegelden worden bijvoorbeeld wel meegenomen in de CPI, maar niet in de geharmoniseerde index.
[2] Exclusief voormalige DDR.

Eerder verschenen

Trefwoord	bron	artikel/ tabellen	uitgave	pag.
Actieven				
Zie: inkomen				
Allochtonen				
Zie: etniciteit				
Arbeidsdeelname				
Recordgroei arbeidsvolume 1997	AR	persbericht	1998/8	7– 8
Gesubsidieerde arbeid in de EBB 1997	EBB	artikel	1998/8	21– 26
Beroepsbevolking, jaargegevens 1996	EBB	tabellen	1997/7	29– 32
Sociaal-economische dynamiek 1996	SEP	persbericht	1997/1	11
Buitenlandse werknemers, 1994–1995	AR	tabellen	1997/1	28– 31
Stromen op de arbeidsmarkt, werkzame beroepsbevolking	EBB	artikel	1996/12	24– 30
Arbeidsdeelname en plaats in het huishouden; uitkomsten 1981–1995	EBB	artikel	1996/11	29– 45
Tweeverdieners en inkomensongelijkheid	IPO/BO	artikel	1995/9	25– 29
Huishoudens en hun arbeidsparticipatie, 1981–1993		artikel	1995/2	17– 26
Zie ook: beroepsbevolking				
Arbeidsduur				
Banen, lonen, arbeidsduur, 1995 en 1996	EWL	tabel	1998/12	30– 81
Ruim een half miljoen overwerkers	JWL	artikel	1997/7	21– 24
CAO-lonen en contractuele loonkosten, 1991–november 1996	RL	tabellen	1997/1	34– 36
Arbeidsdeelname en plaats in het huishouden: uitkomsten 1981–1995	EBB	artikel	1996/11	29– 45
De structuur van de arbeidskosten in Nederland in 1992	LKO	artikel	1995/12	27– 50
Arbeidsjaren				
Kwartaaloverzicht arbeidsmarkt 1998/4	AR	artikel	1998/12	19– 21
Recordgroei arbeidsvolume 1997	AR	persbericht	1998/8	7– 8
Forse toename langlopende tijdelijke arbeidscontracten	EBB	persbericht	1998/1	21– 22
Sociaal-economische dynamiek 1996	SEP	persbericht	1997/1	11
Banen en arbeidsjaren, 1e kwartaal 1995–2e kwartaal 1996	AR	tabellen	1997/1	32
Zie ook: werkgelegenheid				
Arbeidskosten				
CAO-lonen	CAO	tabel	1998/12	99–101
Contractuele loonkosten per uur	CAO	tabel	1998/12	101
Lonen stijgen met 3,2 procent	CAO	persbericht	1998/11	14
Bruto-looninkomen en directe arbeidskosten per betaald uur, 1e kwartaal 1995–2e kwartaal 1996	AR	tabellen	1997/1	40– 41
De structuur van de arbeidskosten in Nederland in 1992	LKO	artikel	1995/12	27– 50
Arbeidsomstandigheden				
Tillen op het werk	EBB	artikel	1996/1	12– 15
Arbeidsongeschiktheid				
Vergelijkingsonderzoek arbeidsongeschiktheidsuitkeringen 1995	EBB	artikel	1998/1	25– 42
Mensen met een sociale zekerheidsuitkering, 1995–3e kw. 1997	SSZ	tabellen	1997/12	36
Zie ook: inkomen				
sociale zekerheid				
Arbeidsvolumina				
Zie: arbeidsjaren				
Banen				
Kwartaaloverzicht arbeidsmarkt 1998/4	AR	artikel	1998/12	19– 21
Banen naar regio, c.c. activiteit en geslacht, 1997	EWL	tabel	1998/12	82– 90
Banen naar regio, 1996 (nader voorlopig) 1997 (voorlopig)	EWL	tabel	1998/12	82– 83
Banen, lonen arbeidsduur, 1995 en 1996	EWL	tabel	1998/12	30– 81
Kwartaaloverzicht arbeidsmarkt 1998/4	AR	artikel	1998/12	19– 21
Sterke groei werkgelegenheid	AR	persbericht	1998/11	18– 20
Elektronische dataverzameling van arbeid- en loongegevens	EWL	artikel	1998/11	25– 28
Kwartaaloverzicht Arbeidsmarkt	AR	artikel	1998/9	18– 20
Recordgroei arbeidsvolume 1997	AR	persbericht	1998/8	7– 8
Kwartaaloverzicht arbeidsmarkt 1998/1	AR	artikel	1998/3	29– 30
Forse toename langlopende tijdelijke arbeidscontracten	EBB	persbericht	1998/1	21– 22
Banen en lonen 1995 + toelichting	EWL	tabel	1997/11	41– 67
Banen van werknemers bij bedrijven en instellingen naar regio, economische activiteit en geslacht per 30 september 1994 en 31 december 1995	EWL	tabellen	1997/10	35– 42
Sociaal-economische dynamiek 1996	SEP	persbericht	1997/1	11
Banen en arbeidsjaren, 1e kwartaal 1995–2e kwartaal 1996	AR	tabellen	1997/1	32
Zie ook: werkgelegenheid				
werknemers				
Bedrijfsgrootte				
De structuur van de arbeidskosten in Nederland in 1992	LKO	artikel	1995/12	27–50
Opleidingsniveau en etniciteit van werknemers in het groot-, midden- en kleinbedrijf	EBB	artikel	1995/12	23–26
De omvang van het ziekteverzuim in 1994		artikel	1995/11	21–41
Opleidingsbeleid van particuliere bedrijven in 1993		artikel	1995/10	22–26
Kenmerken van vakbondsleden: uitkomsten van de Enquête Beroepsbevolking (1992–1993)	EBB	artikel	1995/9	19–24
Effecten wijziging Wet minimumloon op de aantallen minimumloners		artikel	1995/1	11–14
Bedrijfstak en -klasse				
Zie: economische activiteit				
Beroep				
Sociaal-economische dynamiek 1996	SEP	persbericht	1997/1	11
Stromen op de arbeidsmarkt werkzame beroepsbevolking	EBB	artikel	1996/12	24–30
Arbeidsdeelname en plaats in het huishouden: uitkomsten 1981–1995	EBB	artikel	1996/11	29–45
Tillen op het werk	EBB	artikel	1996/1	12–15
Kenmerken van vakbondsleden: uitkomsten van de Enquête Beroepsbevolking (1992–1993)	EBB	artikel	1995/9	19–24
Tijdsdruk en lichamelijke belasting op het werk, 1996	EBB	persbericht	1997/12	7– 8
Beroepsbevolking				
Bij een arbeidsbureau ingeschrevenen van 16–64 jaar naar arbeidspositie vlgs EBB	EBB	tabel	1999/2	42
Bevolking en beroepsbevolking	EBB	tabel	1998/11	33–36
Gesubsidieerde arbeid in de EBB 1997	EBB	artikel	1998/8	21–26
Ouderschapsverlof	EBB	artikel	1998/5	31–33
Arbeidsmarkt in noorden blijft relatief gunstig	EBB	persbericht	1998/4	7– 8
Topjaar op de arbeidsmarkt	EBB	persbericht	1998/2	15–19
Werknemers met een tijdelijk contract van een jaar of langer	EBB	artikel	1997/11	22–23
Kwartaalcijfers van de beroepsbevolking	EBB	artikel	1997/11	28–30
Telt het CBS te weinig laag opgeleiden	EBB	artikel	1997/10	18–21
Beroepsbevolking, jaargegevens 1996	EBB	tabellen	1997/7	29–32
Hoger opgeleide schoolverlaters in 1996 sneller aan de slag	EBB	persbericht	1997/6	11
Ziekteverzuim: uitkomsten van de EBB	EBB	artikel	1997/5	25–33
Sociaal-economische dynamiek 1996	SEP	persbericht	1997/1	11
Buitenlandse werknemers, 1994–1995	AR	tabellen	1997/1	28–31
Stromen op de arbeidsmarkt 1996/4	EBB	artikel	1996/12	24–30
Arbeidsdeelname en plaats in het huishouden: uitkomsten 1981–1995	EBB	artikel	1996/11	29–45
Bestedingen				
Aankopen van huishoudens 1996	BO	tabel	1998/5	92–93
Bestedingspatronen van huishoudens naar verschillende kenmerken, 1996	BO	tabellen	1998/2	73–77
Energieverbruik van huishoudens, 1992–1995	BO	tabel	1997/8	55–56
Uitgaven aan energie, 1995	BO	tabel	1997/8	57
Bestedingspatronen van huishoudens naar verschillende kenmerken, 1995	BO	tabellen	1997/2	86–90
Energieverbruik van huishoudens, 1980–1994	BO	artikel	1996/12	35–36
Energieverbruik van huishoudens, 1980–1994		tabellen	1996/12	68–73
Zomervakanties 1996 goedkoper	SCP	artikel	1996/4	10–11
Hoe leent Nederland?	IPO	artikel	1996/2	17–19
Zie ook: consumptie				
Bevolking				
Bevolking en beroepsbevolking	EBB	tabel	1998/11	33–36
Werknemers met een tijdelijk contract van een jaar of langer	EBB	artikel	1997/11	22–23
Kwartaalcijfers van de beroepsbevolking	EBB	artikel	1997/11	28–30
Beroepsbevolking, jaargegevens 1996	EBB	tabellen	1997/7	29–32
Arbeidsdeelname en plaats in het huishouden: uitkomsten 1981–1995	EBB	artikel	1996/11	29–45
Bijstand				
Bijstandsuitkeringen 1996	SOZ	tabel	1998/10	29–33

Trefwoord	bron	artikel/ tabellen	uitgave	pag.
Langdurig in de bijstand	SSZ	artikel	1998/5	34–38
Partners in de bijstand	SAB	artikel	1996/8	24–27
Statistiek van de algemene bijstand, 1994	SAB	artikel	1996/4	22–23
		tabellen	1996/4	37–44
Vergelijkingsonderzoek werkloosheids-uitkeringen	EBB	artikel	1995/6	21–39
Zie ook: inkomen				
sociale zekerheid				
Buitenlandse werknemers				
Buitenlandse werknemers, 1994–1995	AR	tabellen	1997/1	28–31
CAO-lonen				
CAO-lonen per uur/maand	CAO	tabel	1999/2	44–45
Contractuele loonkosten per uur	CAO	tabel	1999/2	45
Lonen stijgen met 3,2 procent	CAO	persbericht	1998/11	14
Contractuele arbeidsduur, jr-cijfers	CAO	tabel	1998/5	62
CAO-lonen per uur/maand, def. 1997	CAO	tabel	1998/5	63–64
Contractuele loonkosten, dubbel	CAO	tabel	1998/5	64
Contractuele arbeidsduur, def. 1997	CAO	tabel	1998/5	65
Conjunctuuronderzoek				
Zie: consumentenvertrouwen				
Consumentenprijsindex				
Consumentenprijsindexcijfers december	CPI	persbericht	1999/2	7–12
Prijsindexcijfers van woninginboedels	CPI	tabel	1999/2	51
Consumentenprijsindexcijfers, alle huishoudens, werknemersgezinnen met laag inkomen, werknemersgezinnen met hoog inkomen	CPI	tabel	1999/2	52–53
Consumentenprijsindexcijfers november	CPI	persbericht	1999/1	10–13
Inflatie in augustus verder afgenomen	CPI	persbericht	1998/10	7–11
Prijzen stijgen in juli met 0,2 procent	CPI	persbericht	1998/9	7–11
Nederlandse inflatie in Europese context	CPI	persbericht	1997/4	12–14
Prijsontwikkeling wegvervoer blijft achter bij inflatie	SCP	persbericht	1997/3	7– 8
Consumentenvertrouwen				
Consumentenvertrouwen hapert	CCO	persbericht	1999/2	15
Houdingen en verwachtingen van consumenten, januari 1999	CCO	tabel	1999/2	54–54
Consumentenvertrouwen herstelt	CCO	persbericht	1999/1	18–19
Consumentenvertrouwen sterk gedaald	CCO	persbericht	1998/12	14–15
Consument vol vertrouwen nieuwe jaar in	CCO	artikel	1997/2	20–21
Moeilijk rondkomen met inkomen	SEP	artikel	1997/1	19–21
Consumptie				
Bezit duurzame consumptiegoederen, 1984–1996	SEP	tabellen	1997/10	63–66
Duurzame consumptiegoederen: snelle, stijgers 1988–1994	SEP	artikel	1996/2	13–16
Zie ook: bestedingen				
Dienstverband				
Bruto-looninkomen en directe arbeidskosten per betaald uur, 1e kwartaal 1995–2e kwartaal 1996	AR	tabellen	1997/1	40–41
Economische activiteit				
Contractuele loonkosten per uur	CAO	tabel	1998/11	50
Sociaal-economische dynamiek 1996	SEP	persbericht	1997/1	11
Buitenlandse werknemers, 1994–1995	AR	tabellen	1997/1	28–31
Bruto looninkomen en directe arbeidskosten per betaald uur, 1e kw. 1995–2e kw. 1996	AR	tabellen	1997/1	40–41
De structuur van de arbeidskosten in Nederland in 1992	LKO	artikel	1995/12	27–50
Eenverdieners				
Zie: inkomen				
koopkracht				
Etniciteit				
Beroepsbevolking, jaargegevens 1996	EBB	tabellen	1997/7	29–32
Geregistreerde werkloosheid, jaargegevens 1996	GW	tabellen	1997/7	33–40
Buitenlandse werknemers, 1994–1995	AR	tabellen	1997/1	28–31
Stromen op de arbeidsmarkt, werkzame beroepsbevolking	EBB	artikel	1996/12	24–30
Opleidingsniveau en etniciteit van werknemers in het groot, midden en kleinbedrijf	EBB	artikel	1995/12	23–26
Kenmerken van vakbondsleden: uitkomsten van de Enquête Beroepsbevolking (1992–1993)	EBB	artikel	1995/9	19–24
Flexibele arbeid				
Arbeidsdeelname en plaats in het huishouden: uitkomsten 1981–1995	EBB	artikel	1996/11	29–45
Kenmerken van vakbondsleden: uitkomsten van de Enquête Beroepsbevolking (1992–1993)	EBB	artikel	1995/9	19–24
Zie ook: dienstverband				

Trefwoord	bron	artikel/ tabellen	uitgave	pag.
Gepremieerde en gesubsidieerde sector				
Lonen stijgen met 3,2 procent	CAO	persbericht	1998/11	14
CAO-lonen	CAO	tabel	1998/11	48–50
Contractuele loonkosten per uur	CAO	tabel	1998/11	50
Geregistreerde werkloosheid				
Geregistreerde werkloosheid daalt minder snel	GW	persbericht	1999/2	12–14
Geregistreerde werklozen naar geslacht, leeftijd, duur, 3-maandsgemiddelde aug 97–nov 1998	GW	tabel	1999/2	41
Bij een arbeidsbureau ingeschrevenen van 16–64 jaar naar arbeidspositie vlgs EBB	EBB	tabel	1999/2	42
Verdere daling geregistreerde werkloosheid	GW	persbericht	1999/1	16–18
Sociaal-economische dynamiek, 1997	SEP	persbericht	1998/1	16
Bij arbeidsbureau ingeschrevenen	GW	tabel	1997/11	36
Geregistreerde werkloosheid en werkloosheidsuitkeringen 1993–1995: een onderzoek naar het verschil in ontwikkeling	GW	artikel	1997/10	22–27
Bij de arbeidsbureaus ingediende aanvragen om toestemming tot ontslag	GW	tabellen	1997/10	34
Ontbindingsverzoeken via de kantonrechter	GW	tabel	1997/10	34
Geregistreerde werkloosheid, jaargegevens 1996	GW	tabellen	1997/7	33–40
Sociaal-economische dynamiek 1996	SEP	persbericht	1997/1	11
Kwartaaloverzicht arbeidsmarkt 1996/4	AR	artikel	1996/12	18–19
Zie ook: werkloosheid				
Grensarbeid				
Grensarbeidersverkeer tussen Nederland, België en Duitsland, 31 maart 1998	SGA	tabelen	1998/12	91–98
Inkomen van een- en tweeverdieners, 1995	IPO	tabellen	1997/7	49–55
Inkomensverdeling 1995	IPO	artikel	1997/2	28–32
	IPO	tabellen	1997/2	54–65
Buitenlandse werknemers, 1994–1995	AR	tabellen	1997/1	28–31
Huishoudens				
Vermogensverdeling van huishoudens, 1996*	IPO	artikel	1998/5	27–30
	IPO	tabellen	1998/5	74–81
Lage inkomens 1996*	IPO	artikel	1998/5	39–43
	IPO	tabellen	1998/5	82–87
Particuliere huishoudens naar hoogte van inkomen 1996*	IPO	tabel	1998/5	85–87
Aankopen van huishoudens 1996	BO	tabel	1998/5	92–93
Inkomen van AOW-ers, 1996*	IPO	artikel	1998/3	23–28
	IPO	tabellen	1998/3	86–92
Bloemendaal rijkste gemeente	IPO	persbericht	1997/1	12–13
Conjunctuurenquête bij consumenten, december 1996	CCO	tabellen	1997/1	50–51
Inkomens 1959–1994	IPO	artikel	1996/12	31–34
	IPO	tabellen	1996/12	50–61
De werkelijke druk van premies en belastingen	IPO	artikel	1996/11	24–28
	IPO	tabellen	1996/11	73–76
Inkomens- en huishoudensvorming: een longitudinale analyse van een lastige relatie	IPO	artikel	1996/5	20–30
Hoe leent Nederland?		artikel	1996/2	17–19
Huishoudens en hun arbeidsparticipatie 1981–1993	SIP	artikel	1995/2	17–26
Zie ook: bestedingen				
consumptie				
inkomen				
koopkracht				
Huisvesting				
Zie ook: woningbehoefte				
Industrie				
Zie ook: economische activiteit				
Inflatie				
Zie: consumentenprijsindex				
Informatie				
De informatiesector 1987–1994		artikel	1995/7	21–25
Inkomens				
Bloemendaal opnieuw de rijkste gemeente	IPO	persbericht	1999/1	7– 9
Koopkracht met 1,4 procent toegenomen	IPO	persbericht	1999/1	14–15
Personen met inkomen naar geslacht, 1996	IPO	tabel	1999/1	38–47
Statische koopkrachtontwikkeling 1977–1997	IPO	tabellen	1998/8	45–49
Inkomens rond minimum en modaal, 1996*	IPO	tabellen	1998/6	58–64
Ruim 240 duizend langdurige minima	IPO	persbericht	1998/5	19–22
Lage inkomens 1996*	IPO	artikel	1998/5	39–43
	IPO	tabellen	1998/5	82–87
Inkomen van één- en tweeverdieners, 1996*	IPO	artikel	1998/4	18–21
	IPO	tabellen	1998/4	38–44
Inkomensverdeling 1996*	IPO	artikel	1998/3	18–22
	IPO	tabellen	1998/3	75–85
Inkomen van AOW-ers, 1996*	IPO	artikel	1998/3	23–28
	IPO	tabellen	1998/3	86–92

Trefwoord	bron	artikel/ tabellen	uitgave	pag.
Regionale inkomens 1946–1994	IPO	artikel	1998/2	26–32
Gemiddeld inkomen in de grote steden	IPO	tabel	1998/2	68–69
Welvaartsdynamiek 1991–1996*	IPO	artikel	1998/2	33–36
Dynamische koopkrachtontwikkeling 1984–1996*	IPO	tabellen	1998/2	61–67
Grootste koopkrachtstijging sinds 1990	IPO	persbericht	1998/1	9–10
Huurwaarde eigen woning 1995	BO	artikel	1997/9	23–25
Dynamiek in de mix van pensioenzuilen: een analyse van de inkomensontwikkeling voor en na pensionering	IPO	artikel	1997/3	24–31
Bloemendaal rijkste gemeente	RIO	persbericht	1997/1	12–13
Moeilijk rondkomen met inkomen	SEP	artikel	1997/1	19–21
Inkomens 1959–1994	IPO	artikel	1996/12	31–34
	IPO	tabellen	1996/12	50–61
De werkelijke druk van premies en belastingen	IPO	artikel	1996/11	24–28
	IPO	tabellen	1996/11	73–76
Inkomens- en huishoudensvorming: een longitudinale analyse van een lastige relatie	IPO	artikel	1996/5	20–30
Overgangen tussen loon en uitkering bij paren	IPO	artikel	1996/4	17–21
Sociaal-economische mobiliteit, 1989–1993	IPO	artikel	1995/10	15–21
Tweeverdieners en inkomensongelijkheid	IPO	artikel	1995/9	25–29
Robin Hood in Nederland (inkomensongelijkheid)	IPO	artikel	1995/4	17–21
Vergelijking tussen inkomensstatistiek en Nationale rekeningen, 1988–1991	IPO/SER	artikel	1995/3	19–22
Zie ook: koopkracht				
vermogen				
Internationaal				
Werkzoekenden zonder baan, 1998 okt.	EUR	tabel	1999/2	56
Geharmoniseerde consumentenprijsindex, 1995–1998 sept.	EUR	tabel	1999/2	56
Grensarbeidersverkeer, maart 1990–maart 1995	SGA	tabellen	1996/5	41–46
Werkstakingen, 1970–1995	SWS	tabellen	1996/5	50–52
Werkgelegenheid en werkloosheid in Nederland en Duitsland		artikel	1995/6	10–12
Koopkracht				
Statische koopkrachtontwikkeling, 1977–1997	IPO	tabellen	1998/8	45–49
Welvaartsdynamiek 1991–1996*	IPO	artikel	1998/2	33–36
Dynamische koopkrachtontwikkeling 1984–1996*	IPO	tabellen	1998/2	61–67
Tien jaar koopkrachtveranderingen 1984–1994	IPO	artikel	1996/1	21–25
Zie ook: inkomen				
vermogen				
Lenen				
Hoe leent Nederland?	IPO	artikel	1996/2	17–19
Lonen				
Lichamelijke belasting	EBB	persbericht	1998/12	11–13
Zie ook: minimumloon				
regelingslonen				
verdiende lonen				
Loonkosten				
Zie: arbeidskosten				
Meewerkende gezinsleden				
Zie: positie in de werkkring				
Minimum(loon)				
Werknemers die het minimuloon verdienen 1969–1997	EWL	artikel	1999/2	18–36
Inkomens rond minimum en modaal, 1995	IPO	artikel	1997/6	30–33
Lage inkomens 1995	IPO	artikel	1997/2	33–36
	IPO	tabellen	1997/2	66–71
Inkomens 1959–1994	IPO	artikel	1996/12	31–34
	IPO	tabellen	1996/12	50–61
Effecten wijziging Wet minimumloon op de aantallen minimumloners		artikel	1995/1	11–14
Mobiliteit				
Overgangen tussen loon- en uitkering bij paren	IPO	artikel	1996/4	17–21
De arbeidsmobiliteit van werknemers	EBB	artikel	1996/1	9–11
Sociaal-economische mobiliteit, 1989–1993		artikel	1995/10	15–21
Onderwijs(niveau)				
Standaard onderwijsindeling		artikel	1998/12	22
Sociaal-economische dynamiek, 1997	SEP	persbericht	1998/1	16
Beroepsbevolking, jaargegevens 1996	EBB	tabellen	1997/7	29–32
Geregistreerde werkloosheid, jaargevens 1996	GW	tabellen	1997/7	33–40
Sociaal-economische dynamiek 1996	SEP	artikel	1997/1	11

Trefwoord	bron	artikel/ tabellen	uitgave	pag.
Stromen op de arbeidsmarkt, werkzame beroepsbevolking	EBB	artikel	1996/12	24– 30
Arbeidsdeelname en plaats in het huishouden: uitkomsten 1981–1995	EBB	artikel	1996/11	29– 45
Opleidingsniveau en etniciteit van werknemers in het groot-, midden- en kleinbedrijf	EBB	artikel	1995/12	23– 26
Opleidingsbeleid van particuliere bedrijven in 1993		artikel	1995/10	22– 26
Kenmerken van vakbondsleden: de Enquête Beroepsbevolking uitkomsten van (1992–1993)	EBB	artikel	1995/9	19– 24
Zie ook: economische activiteit				
schoolverlaters				
Ontslag				
Ontslagaanvragen bij arbeidsbureau/-kantonrechter	SOZ	tabel	1998/9	30– 31
Organisatiegraad				
Zie: vakverenigingen				
Overheid				
Cao-lonen en contractuele loonkosten, 1990 – mei 1997	RL	tabellen	1997/7	41– 44
Pendel				
Zie: woon-werkverkeer				
Pensioen				
Inkomen van AOW-ers, 1995	IPO	artikel	1997/4	21– 24
	IPO	tabellen	1997/4	49– 55
Dynamiek in de mix van pensioenzuilen: een analyse van de inkomensontwikkeling voor en na pensionering		artikel	1997/3	24– 31
Mensen met een sociale zekerheidsuitkering, juli 1995 – oktober 1996	AR	tabellen	1997/1	42– 45
Inkomens 1959–1994	IPO	artikel	1996/12	31– 34
	IPO	tabellen	1996/12	50– 61
AOW- en AWW-uitkeringen, 1995 – 2e kw. 1997	SSZ	tabellen	1997/12	37
Zie ook: inkomen				
sociale zekerheid				
Positie in de werkkring				
Arbeidsdeelname en plaats in het huishouden: uitkomsten 1981–1995	EBB	artikel	1996/11	29– 45
Prijzen				
Zie: consumentenprijsindex				
Regelingslonen				
Zie ook: CAO-lonen				
Regionaal				
Geregistreerde werkloosheid, jaargegevens 1996	GW	tabellen	1997/7	33– 40
Bloemendaal rijkste gemeente	RIO	persbericht	1997/1	12– 13
Mensen met een WW-uitkering, 2e kwartaal 1997		tabellen	1997/11	74
Kenmerken van vakbondsleden: uitkomsten van de Enquête Beroepsbevolking (1992–1993)	EBB	artikel	1995/9	19– 24
Schoolverlaters				
Arbeidsmarkt voor schoolverlaters in 1995 iets gunstiger	EBB	artikel	1996/5	15– 16
Sociale zekerheid				
Mensen met een sociale zekerheidsuitkering (gemiddelden) en de uitgekeerde bedragen	SSZ	tabel	1998/12	102–103
Mensen met een uitkering krachtens de WW naar leeftijd en geslacht, kwartaalgemiddelden	SSZ	tabel	1998/12	104
Mensen met een uitkering krachtens de WW naar landsdeel en geslacht, kwartaalgemiddelden	SSZ	tabel	1998/12	104
Mensen met een uitkering krachtens de WW-toekenningen per kwartaal naar geslacht	SSZ	tabel	1998/12	105
Mensen met een uitkering krachtens de WW-beëindigingen per kwartaal naar geslacht en reden van beëindiging	SSZ	tabel	1998/12	105
Minder mensen afhankelijk van bijstand	SOZ	persbericht	1998/9	16
Ontslagaanvragen bij arbeidsbureau/-kantonrechter	SOZ	tabel	1998/9	34– 31
AOW, ANW, AKW, VUT-uitkeringen	SOZ	tabel	1998/9	34– 37
Langdurig in de bijstand	SSZ	artikel	1998/5	34– 38
Sociaal-economische dynamiek, 1997	SEP	persbericht	1998/1	16
Vergelijkingsonderzoek arbeidsongeschiktheidsuitkeringen, 1995	EBB	artikel	1998/1	25– 42
Mensen met een sociale zekerheidsuitkering, ultimo 1997–sept.	SSZ	tabel	1997/12	36

Trefwoord	bron	artikel/ tabellen	uitgave	pag.
Mensen met een sociale zekerheids-uitkering (gem)/bedragen 97–3e kw.	SSZ	tabel	1997/12	36
Mensen met een WW-uitkering	SSZ	tabel	1997/11	74–75
Mensen met een sociale zekerheids-, uitkering juli 1997 en 1995–97–2e kw.	SSZ	tabellen	1997/10	50–51
Gesubsidieerde arbeid 1990–1995	SSZ	artikel	1997/8	23–31
Inkomens van AOW-ers, 1995	IPO	artikel	1997/4	21–24
	IPO	tabellen	1997/4	49–55
Mensen met WW-uitkering, 2e kwartaal 1995 – 3e kwartaal 1996	SSZ	tabellen	1997/2	50–51
AOW-uitkeringen, 1995–2e kwartaal 1997	SSZ	tabellen	1997/12	37
AKW-uitkeringen, 1995–2e kwartaal 1997	SSZ	tabellen	1997/12	38
Sociaal-economische dynamiek 1996	SEP	persbericht	1997/1	11
Inkomens 1959–1994	IPO	artikel	1996/12	31–34
	IPO	tabellen	1996/12	50–61
Kwartaaloverzicht arbeidsmarkt 1997/4	AR	artikel	1997/12	17–18
Sociaal-economische mobiliteit, 1989–1993		artikel	1995/10	15–21
Werken via de banenpoolregeling of de Jeugdwerkgarantiewet	EBB	artikel	1997/12	19–24
Lichte daling aantal mensen met bijstand, 1996	SAB	persbericht	1997/12	12–13
Zie ook: arbeidsongeschiktheid				
bijstand				
pensioen				
werkloosheid				
Stakingen				
Zie: werkstakingen				
Standaard bedrijfsindeling				
Zie: economische activiteit				
Tweeverdieners				
Tijdsdruk	EBB	persbericht	1998/12	11–13
Zie: inkomen				
Uitgaven				
Zie: bestedingen				
Uitkeringen				
Zie: sociale zekerheid				
Uitzendkrachten				
Arbeidsvolume in 1995 fors toegenomen	AR	artikel	1996/7	12–13
Zie ook: economische activiteit				
Vacatures				
Minder vacatures	VAC	persbericht	1999/1	19–21
Vacatures	VAC	tabel	1999/1	30–33
Kwartaaloverzicht arbeidsmarkt 1998/4	AR	artikel	1998/12	19–21
Vacatures	VAC	tabel	1998/11	43–46
Vacatures bij particuliere bedrijven	VAC	tabel	1998/8	32–34
Vacatures bij overheid en onderwijs	VAC	tabel	1998/8	35
Kwartaaloverzicht arbeidsmarkt 1998/2	AR	artikel	1998/6	17–18
Vacatures per 30/9, structuur	VAC	tabel	1998/5	54
Kwartaaloverzicht arbeidsmarkt 1998/1	AR	artikel	1998/3	29–30
Groei aantal vacatures zwakt af	VAC	artikel	1997/2	22–24
Vakverenigingen				
Ledentallen van vakverenigingen aangesloten bij div vakverenigingen	VB	tabel	1999/2	46–47
Ledentallen vakvereniging	SVB	tabel	1998/11	51–52
Ledentallen vakvereniging	SVB	tabel	1998/8	40–41
Meer vrouwen, minder jongeren vakbondslid	EBB	persbericht	1998/1	7– 8
Kenmerken van vakbondsleden: uitkomsten van de Enquête Beroepsbevolking (1992–1993)	EBB	artikel	1995/9	19–24
Verbruik				
Zie: bestedingen				
Verdiende lonen				
Banen, lonen, arbeidsduur, 1995 en 1996	EWL	tabel	1998/12	30–81
Sterke groei werkgelegenheid	AR	persbericht	1998/11	18–20
Elektronische dataverzameling van arbeid- en loongegevens	EWL	artikel	1998/11	25–28
Loon naar opleidingsniveau en beroep: het loonstructuuronderzoek 1995		artikel	1998/3	31–57
Banen en lonen 1995 + toelichting	EWL	tabel	1997/11	41–67
Sociaal-economische dynamiek 1996	SEP	persbericht	1997/1	11
Bruto-looninkomen en directe arbeidskosten per betaald uur, 1e kw. 1995–2e kw. 1996	AR	tabellen	1997/1	40–41
De ontwikkeling van het verdiend loon in componenten, 1985–1993		artikel	1995/7	26–29
Verlof				
De structuur van de arbeidskosten in Nederland in 1992	LKO	artikel	1995/12	27–50
Vermogen				
Miljonairs per gemeente	IPO	artikel	1998/6	19–20
Vermogensverdeling 200 000 gld en meer	IPO	tabel	1998/6	48–57
Vermogensverdeling 1996*	IPO/SEP	artikel	1998/5	27–30
	IPO/SEP	tabellen	1998/5	74–81

Trefwoord	bron	artikel/ tabellen	uitgave	pag.
Welvaart				
Zie ook: inkomen				
vermogen				
koopkracht				
Werkgelegenheid				
Kwartaaloverzicht arbeidsmarkt 1998/4	AR	artikel	1998/12	19– 21
Sterke groei werkgelegenheid	AR	persbericht	1998/11	18– 20
Elektronische dataverzameling van arbeid- en loongegevens	EWL	artikel	1998/11	25– 28
Forse toename langlopende tijdelijke arbeidscontracten	EBB	persbericht	1998/1	21– 22
Kwartaaloverzicht arbeidsmarkt 1997/4		artikel	1997/12	17– 18
Arbeidsmarkt in noorden ongustig, in Utrecht gunstig	EBB	artikel	1997/3	16– 17
Kwartaaloverzicht arbeidsmarkt 1997/1		artikel	1997/3	21– 23
In 1996 ruim honderdduizend mensen meer aan het werk	EBB	artikel	1997/2	17– 19
Sociaal-economische dynamiek 1996	SEP	artikel	1997/1	11
Stromen op de arbeidsmarkt, werkzame beroepsbevolking	EBB	artikel	1996/12	24– 30
Arbeidsdeelname en plaats in het huishouden: uitkomsten 1981–1995				
Korte en lange dienstverbanden: de anciënniteit van werknemers in 1994	JWL	artikel	1996/5	31– 33
De informatiesector 1987–1994		artikel	1995/7	21– 25
Werkgelegenheid en werkloosheid in Nederland en Duitsland		artikel	1995/6	10– 12
Zie ook: arbeidsjaren				
arbeidsvolumina				
banen				
Werkloosheid				
Geregistreerde werkloosheid verder gedaald	GW	persbericht	1998/12	12– 13
Kwartaaloverzicht arbeidsmarkt 1998/4	AR	artikel	1998/12	19– 21
Mensen met een WW-uitkering	SSZ	tabellen	1998/12	102–105
Sociaal-economische dynamiek, 1997	SEP	persbericht	1998/1	16
Geregistreerde werkloosheid en werkloosheidsuitkeringen 1993–1995: een onderzoek naar het verschil in ontwikkeling	GW	artikel	1997/10	22– 27
Bij arbeidsbureaus ingeschrevenen volgens EBB	EBB	tabel	1997/8	38
Beroepsbevolking, jaargegevens 1996	EBB	tabellen	1997/7	29– 32
Mensen met een sociale zekerheids-uitkering, 1995–3e kw. 1997	SSZ	tabellen	1997/12	36
Sociaal-economische dynamiek 1996	SEP	persbericht	1997/1	11
Stromen op de arbeidsmarkt, werkzame beroepsbevolking	EBB	artikel	1996/12	24– 30
Arbeidsdeelname en plaats in het huishouden: uitkomsten 1981–1995	EBB	artikel	1996/11	29– 45
Vergelijkingsonderzoek werkloosheids-uitkeringen		artikel	1995/6	21– 39
Werkgelegenheid en werkloosheid in Nederland en Duitsland		artikel	1995/6	10– 12
Zie ook: geregistreerde werkloosheid				
inkomen				
sociale zekerheid				
Werkloze beroepsbevolking				
Zie: beroepsbevolking				
Werknemers				
Forse toename langlopende tijdelijke arbeidscontracten	EBB	persbericht	1998/1	21– 22
Werknemersgegevens uit de verzekerden administratie: een eerste analyse	JWL	artikel	1997/11	24– 27
Sociaal-economische dynamiek 1996	SEP	persbericht	1997/1	11
Buitenlandse werknemers, 1994–1995	AR	tabellen	1997/1	28– 31
Stromen op de arbeidsmarkt, werkzame beroepsbevolking	EBB	artikel	1996/12	24– 30
Arbeidsdeelname en plaats in het huishouden: uitkomsten 1981–1995	EBB	artikel	1996/11	29– 45
Korte en lange dienstverbanden: de anciënniteit van werknemers in 1994	JWL	artikel	1996/5	31– 33
De arbeidsmobiliteit van werknemers	EBB	artikel	1996/1	9– 11
Tillen op het werk	EBB	artikel	1996/1	12– 15
Opleidingsniveau en etniciteit van werknemers in het groot-, midden- en kleinbedrijf	EBB	artikel	1995/12	23– 26
Sociaal-economische mobiliteit, 1989–1993		artikel	1995/10	15– 21
Zie ook: banen				
Werkstakingen				
Vorig jaar weer rustig stakingsjaar (1 april 1998)	SWS	persbericht	1998/5	7– 8
Werkstakingen	SWS	tabel	1998/5	67– 70
Werkstakingen 1996	SWS	tabellen	1997/3	52– 54
Werkzame beroepsbevolking				
Bevolking en beroepsbevolking	EBB	tabel	1998/11	33– 36
Beroepsbevolking, jaargegevens 1996	EBB	tabellen	1997/7	29– 32

Trefwoord	bron	artikel/ tabellen	uitgave	pag.
Sociaal-economische dynamiek 1996	SEP	persbericht	1997/1	11
Arbeidsdeelname en plaats in het huishouden: uitkomsten 1981–1995	EBB	artikel	1996/11	29–45
Zie ook: beroepsbevolking				
Werkzame personen				
Zie: beroepsbevolking				
werkgelegenheid				
Woningbehoefte				
Non-respons in het Woningbehoeften-onderzoek 1993/1994	WBO	artikel	1995/4	22–23
Zie ook: huisvesting				
Woon-werkverkeer				

Trefwoord	bron	artikel/ tabellen	uitgave	pag.
Zelfstandigen				
Zie ook: inkomen				
positie in de werkkring				
Ziekteverzuim				
Ziekteverzuim incl/excl zwangerschap	ZVZ	tabel	1999/2	49–50
Ziekteverzuim 1998/2	ZVZ	tabel	1998/11	54–55
Ziekteverzuim onveranderd (23 april 1998)	ZVZ	persbericht	1998/5	18–19
Ziekteverzuim verder gedaald	ZVZ	persbericht	1997/6	9–10
Kwartaalonderzoek ziekteverzuim: methode en eerste uitkomsten		artikel	1996/12	20–23
Ziekteverzuim niet verder gedaald		artikel	1996/5	14–15
De structuur van de arbeidskosten in Nederland in 1992	LKO	artikel	1995/12	27–50
De omvang van het ziekteverzuim in 1994		artikel	1995/11	21–41

Enkele afzonderlijke publicaties

Arbeid

Enquête beroepsbevolking 1997	f 29,00
Geregistreerde werkloosheid november 1987–augustus 1988;	
Proeve van werkloosheidscijfers gebaseerd op registratie en enquêtegegevens	f 10,00
Arbeidsrekeningen 1996–1997	f 50,00
Arbeidsrekeningen, kern van het statistisch systeem over arbeid	f 70,00
Tijdreeksen arbeidsrekeningen 1969–1993:	
– 25 jaar banen en arbeidsduur van werknemers	f 45,00
– Ramingen van het opleidingsniveau, een tussenbestand	f 35,00
Regionale gegevens over arbeid, onderwijs en sociale zekerheid 1997	f 49,50
Databank RARBON (arbeid, onderwijs en sociale zekerheid) CD ROM	f 250,00
Up-date	f 150,00
Werken en leren 1998 [1]	f 36,00
Arbeid en lonen van werknemers 1994	f 59,50
Beroepsbevolking en werkloosheid per gemeente 1995/1997	f 25,00

Inkomen en vermogen

Jaarboek Welvaartsverdeling 1998 [1]	f 64,50
Inkomen en vermogen 1992–1994	f 39,50
Jaarboek inkomen en consumptie 1995	f 27,50
Ouder worden in Nederland 1993	f 15,00
Statistische onderzoekingen	
– Kosten van kinderen	f 31,50
– Huishoudens-equivalentiefaktoren; berekeningsmethoden en toepassingen	f 12,10
Sociaal-economische rekeningen 1995	f 29,00
Regionale inkomensverdeling 1996, kerncijfers	f 38,50

Onderwijs en sociale zekerheid

Statistiek van de algemene bijstand, 1993	f 22,50
Kwartaalschrift onderwijsstatistieken (jaarabonnement)	f 105,00
Onderwijsrekeningen 1997/'98	f 25,00
Jaarboek onderwijs 1998 [2]	f 40,00
Bedrijfsopleidingen 1993	f 45,00
Nascholing in de onderwijssector 1994/'95	f 20,00

Consumptie en sparen

Gebruikershandboek consumentenconjunctuuronderzoek 1972–1992	f 17,50
Sociaal-economisch panelonderzoek: inhoud, opzet en organisatie	f 12,00
Woningbehoeftenonderzoek 1993/1994:	
– Huisvestingssituatie, woonlasten en verhuizingen: landelijke kerncijfers	f 37,00
– Huisvestingssituatie, woonlasten en verhuizingen: regionale kerncijfers	f 37,00
– Gebruikershandboek deel 1: achtergronden en methoden [1]	f 50,00
– Gebruikershandboek deel 2: codeboek standaardbestand WBO 1993/1994	f 32,00
– Huishoudens 1989: Sociaal-demografische cijfers	f 29,00
Budgetonderzoek:	
– Gebruikershandboek 1996	f 39,50
– Kerncijfers 1996	f 27,50
– Appendix Gebruikershandboek 1992, wijzigingen 1993	gratis

De publicaties van het CBS kunnen besteld worden bij de bestelservice van het CBS te Heerlen, tel. (045) 570 79 70, fax (045) 570 62 68 of e-mail verkoop@cbs.nl, of via de boekhandel.
Alle publicaties zijn ter inzage of kunnen in bruikleen worden verkregen bij de bibliotheek van ons Bureau in beide vestigingen. Tevens is in beide vestigingen een 'boekwinkel' waar alle publicaties tegen contante betaling kunnen worden gekocht.

---

[1] Te bestellen bij Kluwer Bedrijfsinformatie tel. (0570) 67 33 40, fax (0570) 69 15 55.
[2] Te bestellen bij Samson Klantenservice tel. (0172) 46 68 34, fax (0172) 46 67 69.

0375799020